

**86/17 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 27 oktober 2017**

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	8
Vragenhalfuur	9
Actualiteit	13
Bespreekstukken	20
50/17 Statenvoorstel Aandeelhouderschap NV Monumentenfonds Brabant	20
54/17 Statenvoorstel Motie M56 (Statenvoorstel 19/17) Continuering van Bijenimpuls voor Brabant	28
56/17 Statenvoorstel Taakanalyse vergunningverlening, toezicht en handhaving	45
65/17 Statenvoorstel Bestuursrapportage 2017	59
69/17 Statenvoorstel Verantwoording fractiebudgetten 2016	107
Stemming	109
70/17 Ontwerpbesluit Lijst Ingekomen Stukken periode 31 augustus 2017 tot en met 27 september 2017	109
64/17 Ontwerpbesluit Notulen van de PS-vergadering 7 juli 2017	110
50/17 Statenvoorstel Aandeelhouderschap NV Monumentenfonds Brabant	110
54/17 Statenvoorstel Motie M56 (Statenvoorstel 19/17) Continuering van Bijenimpuls voor Brabant	111
56/17 Statenvoorstel Taakanalyse vergunningverlening, toezicht en handhaving	113
Sluiting	115

Index gesproken personen

Bahar, drs. H., 57, 76, 77, 81, 84, 94, 95, 96, 97, 98, 99

Boon, M.C.H., 91, 93

Brakel, mw. C.E.P. van, 20, 23, 24, 25, 102

Braspenning, A.L.J., 18

Brunklaus, mw. drs. P.M., 16, 17, 18, 19, 22, 25, 26, 78, 103

Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 8

Deryckere, M.N.R.C., 14, 15, 17, 18

Dingemans, mw. F.M., 30, 31, 33, 39, 40, 46, 62, 80, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 103, 104, 105, 106, 107

Dirken, mw. A.M.W., 42, 43, 52, 54, 105, 106

Hageman, ir. J.J.C., 13, 14, 15, 16, 17, 19

Hattem, A.W.J.A. van, 9, 10, 11, 12, 45, 49, 52, 53, 54, 72, 93, 106, 107

Heijman, J.H.W.F., 19, 70, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 103, 104, 105, 106, 107

Heijmans, N.G.L., 12, 17, 18, 56, 72, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 102

Jonge, R.A. de, 28, 44, 104, 105, 106, 107

Kammen, mw. drs. P. van der, 60, 82, 84, 85, 89, 90, 94, 95, 97, 98, 99, 100, 101

Knoet-Michels, mw. A.J.H., 19, 46, 106, 107

Koevoets, H.J.P.E., 55, 56, 73, 82, 83, 90, 91, 94, 95, 96, 97, 98, 99

Kort, M.V. de, 31, 38, 39, 40, 63, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 104, 105

Kouthoofd, T.P.D., 20, 25, 102

Kuijken MSc, R.C.P., 27, 35, 37, 38, 39, 41, 44, 103, 104, 105, 107

Maas, B.L.M., 22, 26, 103

Meijer, A.A., 89

Oosterveer, ing. H., 32

Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 27, 103, 104

Overveld, W.A.A.M. van, 19, 66, 86, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 103, 104, 105, 106, 107

Plaatsvervangend voorzitter, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108

Roijackers, mw. H.I., 30, 31, 32, 34, 35, 37, 40, 43, 46, 52, 75, 104, 105, 106, 107

Roks, L.A.G., 15, 19, 21, 24, 26, 103

Schüller, mw. drs. I.J.W., 15, 18

Smeulders, S.J.A.H., 94

Spapens, M., 18, 102

Surminski, mw. M.J.G.P., 32, 33, 35, 40, 47

Uijlenhoet, A., 56, 64, 66, 83, 85, 95, 96, 97, 98, 99, 100

Vreugdenhil, ing. H.J., 19, 47, 51, 69, 74, 86, 88, 89, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 103, 104, 105, 106,
107

Vugt, drs. R.J. van, 11, 12, 13

Wel, ir. M.C. van der, 19, 33, 34, 38, 50, 51, 67, 70, 71, 86, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 103,
104, 105, 106, 107

Willems-Kardol, mw. J.C., 28, 33, 36, 39, 40, 42, 104, 105

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/plaatsvervangend voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklaus mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Kaatsheuvel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijman, J.H.W.F.	Lokaal Brabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Klitsie, mw. drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Breda
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg

Portheine, P.
Roijackers, mw. H.I.
Roks, L.A.G.
Schüller, mw. drs. I.J.W.
Smeets, drs. M.E.J.
Smeulders, S.J.A.H.
Spapens, M.
Staak, W.R. van der
Steenbakkers, S.P.M.F.
Surminski, mw. M.J.G.P.
Uijlenhoet, A.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Vugt, drs. R.J. van
Wel, ir. M.C. van der
Willems-Kardol, mw. J.C.

VVD
GroenLinks
PVV
VVD
GroenLinks
PvdA
SP
SP
CDA
PvdD
GroenLinks
CU/SGP
CDA
PvdD
PVV

Riethoven
's-Hertogenbosch
Etten-Leur
Woudrichem
Oosterhout
Helmond
's-Hertogenbosch
Sint-Oedenrode
's-Hertogenbosch
Hoogerheide
Rosmalen
Nieuwendijk
Woudrichem
Rijsbergen
Helmond

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 27 oktober 2017

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Actualiteit

III. Bespreekstukken

50/17 Statenvoorstel Aandeelhouderschap NV Monumentenfonds Brabant

54/17 Statenvoorstel Motie M56 (Statenvoorstel 19/17) Continuering van Bijenimpuls voor Brabant

56/17 Statenvoorstel Taakanalyse vergunningverlening, toezicht en handhaving

65/17 Statenvoorstel Bestuursrapportage 2017

69/17 Statenvoorstel Verantwoording fractiebudgetten 2016

IV. Stemming

70/17 Ontwerpbesluit Lijst Ingekomen Stukken periode 31 augustus 2017 tot en met 27 september 2017

64/17 Ontwerpbesluit Notulen van de PS-vergadering 7 juli 2017

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 27 oktober 2017

Plaatsvervangend voorzitter: drs. M.P.J.M. van Gruijthuijsen

Griffier: mw. mr. K.A.E. ten Cate

Volgens de presentielijst zijn 54 leden aanwezig, te weten:

Altundal, mw. Arts, Bahar, Bakker, Van den Berg, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, Braspenning, mw. Brunklaus, Burger Dirven, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Gruijthuijsen, Hageman, Van Hattem, De Heer, Heijman, Heijmans, mw. De Hoon, De Jonge, mw. Van der Kammen, mw. Klitsie, mw. Knoet-Michels, Koevoets, De Kort, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, Van Meel, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Portheine, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van Vugt, Van der Wel, mw. Willems-Kardol.

Afwezig: het lid Steenbakkers.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De plaatsvervangend voorzitter opent de vergadering om 13.15 uur

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goedemiddag. Langs deze weg wil ik vandaag de Statenvergadering openen. En zoals u ziet, ik bekleed vandaag de rol als voorzitter. Onze commissaris van de Koning leidt op uitnodiging van de gouverneur van Jiangsu een Brabantse delegatie in China. En zoals u wellicht gelezen heeft, is hij gisteren tot ereburger van Jiangsu benoemd. Langs deze weg wil ik hem daar in ieder geval van harte mee feliciteren namens de Staten.

Het is ook fijn om te zien dat Inge Schüller vandaag in ons midden is. Op 19 oktober jl. heeft zij afscheid moeten nemen van haar vader. Wij wensen haar veel sterkte.

Op 29 september jl. is Joep Baartmans op 77-jarige leeftijd overleden. Zij was van 1983 tot 1995 namens de PvdA lid van onze Staten en was van vanaf 1987 gedeputeerde Cultuur, Onderwijs en Welzijn. Joep was een markante vrouw met een warm hart, en zeer betrokken bij Brabant en de Brabanders. Eruditie en distinctie zijn woorden die op Joep van toepassing waren. Zij zette zich in voor het culturele leven in onze provincie. En op 6 oktober jl. heeft er een herdenkingsbijeenkomst plaatsgevonden in het provinciehuis. Ik wil namens de Staten de familie sterkte wensen met het verwerken van het verlies en laten we allen bij het moment van stilte even stilstaan bij haar overlijden. Ik verzoek u allen te gaan staan voor een moment van stilte.

(Er wordt een moment stilte in acht genomen.)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u. Ik verzoek de griffier mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heer Steenbakkers. En mij is verteld dat later zullen arriveren de heer Smeulders, de heer Bollen, mevrouw Arts en mevrouw Klitsie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Ik heet alle aanwezigen van harte welkom, in het bijzonder de bezoekers op de publieke tribune en degenen die de vergadering via internet volgen. Vandaag zijn leden van D66 en een enkele individuele belangstellende onze gast. Zij zijn als gast van de Staten ontvangen door Eric Vandewall, fractiemedewerker van D66. Daarnaast, en u heeft dat gisteren in de dagmail kunnen lezen, zijn journalistieke studenten onze gast. Zij zullen vandaag filmbeelden maken voor Omroep Tilburg. En zij zijn ontvangen door Ernst van Welij, fractiemedewerker van het CDA.

Ik stel de agenda aan de orde. Er zijn twee mondelinge vragen en één actuele motie ingediend. En de procedurevergadering heeft voorafgaand aan deze Statenvergadering geadviseerd om één mondelinge vraag en één actuele motie toe te laten. En de andere mondelinge vraag zal via schriftelijke vragen alsnog worden ingediend en voor de begroting worden beantwoord. Kunt u daar allen mee instemmen? Dan maken de mondelinge vragen van de PVV en de actuele motie van D66 deel uit van de agenda.

Alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend, worden door de griffie op iBabs geplaatst onder de Statendag van 27 oktober 2017, onder agendapunt 10, ingediende moties en amendementen.

En ik verzoek u om bij het verlaten van de Statenzaal dit te melden bij de bodetafel, zodat wij beschikken over een correct aanwezigheidsoverzicht bij de stemmingen.

Vragenhalfuur

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan ga ik over naar het volgende agendapunt, het vragenhalfuur. De PVV heeft vragen ingediend en ik verzoek de heer Van den Berg, denk ik, of de heer Van Hattem een toelichting te geven op deze vragen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Graag wil ik namens de PVV de volgende vragen stellen over het windpark A16. Op 24 oktober heeft Gedeputeerde Staten het voorkeursalternatief vastgesteld voor het nieuwe windpark langs de A16 en dit roept bij ons de volgende vragen op:

Ten eerste. Volgens het persbericht van de provincie is sprake van een 'grotendeels eensluidend' advies van de stuurgroep, waarin naast de provincie de betrokken gemeenten vertegenwoordigd zijn. Hoe rijmt deze vaststelling zich met de kritiek van de gemeentebesturen van Moerdijk en Drimmelen, die in de media hun teleurstelling duidelijk laten blijken?

Ten tweede. Bij de themavergadering stelde gedeputeerde Van Merrienboer dat landschappelijke kwaliteit als belangrijke factor zal worden meegewogen. Hoe verhoudt dit uitgangspunt zich met de keus die nu is gemaakt voor een dubbele lijn windmolens, die met name tegen de wens van de inwoners van Moerdijk en Lage Zwaluwe ingaat? Waarom heeft GS hier de wensen van de omwonenden keihard genegeerd?

Ten derde. De provincie spreekt in haar persbericht over 'sociale participatie'. Ik citeer: "Een kwart van de opbrengst van de windmolens komt ten goede aan de lokale gemeenschap. De opbrengst wordt ingezet voor duurzame energieprojecten in die gemeenschap. Ook is afgesproken dat direct omwonenden meer zullen profiteren van de opbrengst van de windmolens." Kan GS nader uitleggen wat de voorwaarden zijn voor deze sociale participatie? Vloeit met deze duurzame energieprojecten de opbrengst niet indirect weer terug naar die windparkontwikkelaars? Hoe gaan de direct omwonenden meer profiteren, krijgen zij ook een sigaar uit eigen doos? Voorzitter. Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Hattem. Ik kijk even naar de gedeputeerde, de heer Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank je wel. Een grotendeels eensluidend advies,

omdat het niet helemaal eensluidend is, mijnheer Van Hattem. Als je kijkt naar waar er wel gemeenschappelijk draagvlak voor is, dan is dat met de 4 gemeenten over 25 van de 29 windmolenposities waarover we praten en is er over 1 lijnopstelling, en dat is de westelijke lijnopstelling bij Klaverpolder, geen overeenstemming. Er is wel overeenstemming over de oostelijke lijnopstelling. Nogmaals, wij stemmen persberichten ook af met onze partners. En dat maakt dat wij de formulering 'grotendeels eensluidend' passend vinden, maar dat wij ook begrijpen dat men teleurgesteld is. Maar die teleurstelling zit ook hier. En dat is: als je heel lang met elkaar in de weer bent om overeenstemming te bereiken, en dat hebben we echt op basis van de input van raden en ook uw Staten vanaf half september gedaan in, ik denk, drie of vier stuurgroepen, dan is het heel jammer dat je er net niet uitkomt. En dan snap ik de teleurstelling, maar die teleurstelling zit ook hier, omdat ik heel graag een unaniem draagvlak voor alle voorgestelde posities nu al had gezien.

De landschappelijke kwaliteit. Het is wel aardig omdat vanochtend nog eens bevestigd is, ook door mijn bestuurlijke collega uit Drimmelen, als het gaat om landschappelijke kwaliteit maar bijvoorbeeld ook het vraagstuk van geluidsbelasting, dan is er overeenstemming over dat het provinciaal voorstel uiteindelijk op die punten het beste scoort. Dus als het gaat om landschappelijke kwaliteiten, en dat kunt u zich voorstellen in lijn met die A16, dan is juist het zorgen voor bundeling aan de bestaande infrastructuur voor het zo min mogelijk posities nemen in bijvoorbeeld natuurgebieden, dan zijn dat elementen die op basis van landschap zwaar wegen. En dan zegt een landschapsdeskundige ook: het is belangrijker of er op een bepaalde plaats in het landschap windmolens komen dan als dat eenmaal gebeurt, dat er dan of zes of tien windmolens komen te staan. Ik wil daarmee de gevoelens niet bagatelliseren. Puur vanuit landschap bezien maakt het niet uit of je een of een dubbele lijnopstelling bij Klaverpolder kiest, omdat dat eigenlijk juist gebruikmaakt van het feit dat het landschap daar toch wordt aangebroken, zeggen dan de deskundigen.

En nogmaals, elk ander scenario leidt tot landschappelijk en qua milieueffecten een toename van hinder. Dat onderschrijft iedereen. We hebben ook in de optimalisatie ervoor gezorgd dat uiteindelijk ons voorstel in geluidshinder het beduidend beter doet dan alternatieven en ik neem de resterende hinder zeker in belang niet weg.

De plaatsvervangend voorzitter: Wilt u komen tot een afronding, gedeputeerde?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Sociale participatie. Wij hebben daar natuurlijk ook al eerder over gesproken. Dan had u kunnen weten dat wat in ons project de doorbraak is dat wij zeggenschap bij burgers en bij gemeenteraden hebben gepositioneerd. Dus als het gaat om de besteding van middelen, dan is het niet aan ontwikkelaars, maar dan is het aan bewonersgroepen verenigd in stichtingen gefaciliteerd door de gemeenten. Ik ga ze niet verbieden om iets met ontwikkelaars te doen. Maar ik ga onderstrepen dat de zeggenschap daarvan echt bij de inwoners in het gebied ligt. En ik wil nogmaals onderstrepen dat de bewoners die, nogmaals, binnen de wettelijk toegestane normen zijn, maar die de molens gaan horen, en dat zijn de 100, 107 woningen, dat die substantieel gaan profiteren van die opbrengsten en dat die daar ook een voorkeurspositie in krijgen. Tot zover, voorzitter.

De plaatsvervangend voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Merrienboer. Ik kijk even of de vragensteller nog een aantal aanvullende opmerkingen heeft. De heer Van Hattem. U heeft één minuut.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Bedankt voor de gedeputeerde voor de beantwoording. Maar ik ben toch niet overtuigd. Als we nu naar de vaststelling van het PIP gaan straks, het provinciaal inpassingsplan, en in de eerdere fase al de vergunning aanvragen, want dat gebeurt al voordat het PIP wordt vastgesteld, dan moeten we toch nog een aantal zaken duidelijk krijgen en in hoeverre dit toch wel

wenselijk is in het gebied. Want dit is heel erg vanuit een soort van theoretisch perspectief benaderd. De gedeputeerde zegt: de landschappelijke kwaliteit volgens deskundigen etc. Maar als we kijken naar de bewoners van het gebied, de mensen die er echt wonen, die zien geen lijnopstelling langs de A16, die kijken echt tegen een muur aan van een windindustriepark, wat het is, van 210 m hoog, dat ze vanuit hun achtertuin zien liggen. En dat is heel wat anders dan die lijnopstelling waar u prat op gaat. En daar kijken ze echt gewoon fysiek tegenaan.

Dan zegt u: grotendeels is er draagvlak voor en passend. Maar u heeft altijd gezegd: we gaan het van onderop doen, de basis ligt bij de gemeenteraden. En nu het erop aankomt worden toch twee gemeenteraden gewoon keihard gepasseerd. U zegt dat we er net niet uitkomen. Ja, net niet is gewoon helemaal niet, dus dat is eigenlijk gewoon een drogreden. Dus ik zou u toch zeggen van: passeer niet zomaar die gemeenteraad.

Tot slot die sociale participatie. Ja, leuk en aardig om in stichtingen te participeren, maar als jouw huis straks fors minder waard wordt door de aanleg van dat windindustriepark in je achtertuin ...

De plaatsvervangend voorzitter: Wilt u komen tot een afronding, mijnheer Van Hattem?

De heer **Van Hattem** (PVV): Dan koop je er weinig voor als je mag mee gaan praten in een lokale stichting in je dorp waar het zoveelste windenergieproject of zonnepanelenprojectje mag komen. Daar koop je per saldo heel weinig voor. Tot zover, voorzitter.

De plaatsvervangend voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Hattem. Mijnheer Van Merrienboer. Aan u een reactie. U heeft ook één minuut.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Twee punten. Kijk, het zijn dezelfde gemeenten die bij ons buitengewoon stevig hebben aangedrongen om ervoor te zorgen dat we die 100 MW realiseren, zodat er geen claimposities van ontwikkelaars worden gecreëerd en daar zit op dit moment de crux. Het is noodzakelijk dat we een voorkeursalternatief hebben van 100 MW om juist ook op dat punt de gemeenten ten dienste te zijn. Daar zit een verschil van opvatting over, hoeveel posities je daar nu voor nodig hebt. En we blijven in gesprek, dat heb ik gezegd, maar dat is het essentiële verschil.

Twee, het theoretische perspectief. Ja, helemaal niet dus, mijnheer Van Hattem. Wij hebben zo'n uitvoerig participatieproces doorlopen. Ik kan richting een aantal Statenleden kijken, die daar ook onderdeel van zijn geweest. Die hebben zich voortdurend op de hoogte gesteld van de kwaliteit van dat proces. Ook als het gaat om visualisaties, zodat mensen zich een goede voorstelling kunnen maken over wat in hun buurt aan visuele hinder kan ontstaan. Dus we hebben echt mensen meegenomen en uiteindelijk moet daar een afweging worden gemaakt. En nogmaals, onze afweging is het alternatief met de minste geluidshinder, met de beste landschappelijke kwaliteit, met een gegarandeerde sociale participatie en met 100 MW. En op die basis praat ik met iedereen verder, maar dat is een afgewogen besluit, waarin ik juist ook de belangen van de gemeenten als het gaat om claims voor ontwikkelaars op deze manier ook wil voorkomen. Gelukkig wordt dat ook erkend, al staat dat niet in het persbericht.

De plaatsvervangend voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Merrienboer. Ik kijk even rond of er vanuit de overige fracties nog vragen zijn. Het CDA. Ik kijk even verder rond. Alleen het CDA. De heer Van Vugt. U heeft maximaal één minuut.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter. Dank u wel. Ik zal het dan inderdaad kort houden. Ik zag het persbericht van de gemeente Moerdijk, ook over de uitkomst van uw besluit. Daarin wordt in ieder geval bij monde van de burgemeester aangegeven dat het verschil niet zo groot was. We praten over een of

twee molens. En de indruk wordt gewekt dat eruit te komen zou zijn. Mijn vraag aan de gedeputeerde is: bent u bereid om met Moerdijk hierover toch nog in gesprek te komen? Ook omdat de verwachting is dat dan wellicht Moerdijk en Drimmelen mee kunnen gaan. Ik zou daar toch met klem voor willen pleiten, omdat het plaatsen van deze windmolens geen sinecure is. Draagvlak is essentieel en het zou mij een lief ding waard zijn als de gedeputeerde die uitgestoken hand van de gemeente Moerdijk toch nog eens een keer wil pakken. Dank u.

De plaatsvervangend voorzitter: Dank u wel. Ik kijk nog even naar de gedeputeerde. Ja, aan u het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, voorzitter. Die hand is ook van deze kant uit uitgestoken. In die zin is het inderdaad zo dat als het gaat om de opgave dat je dicht bij elkaar zit. Toch kom je er op dit moment niet uit en dat heeft alles te maken met de fase waarin we zitten. Wettelijk verplicht is in het kader van het vooroverleg rondom een ontwerp-inpassingsplan dat we met die gemeenten rond de tafel gaan. En dan zullen we kijken in hoeverre we daar nog draagvlak kunnen versterken. Ik wil wel onderstrepen dat beide gemeenten eigenlijk een andere voorkeur hebben. De gemeente Drimmelen wilde drie posities bij Zonzeel. Vanuit geluidhinder hebben wij die niet geaccepteerd. En Moerdijk heeft een andere voorkeur geuit op basis waarvan we ook gezegd hebben: op dit moment lukt het niet. Maar ik heb ook aangegeven dat wij op weg naar een ontwerp-inpassingsplan met elkaar aan tafel blijven om voor onze inwoners, maar ook voor de opgave die we met elkaar hebben, er het beste uit te halen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Is dit de nieuwe orde?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit mag gewoon conform het reglement van orde, mijnheer Heijmans.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Even een reactie, want ik hoor de gedeputeerde zeggen: we gaan ervan uit dat we er bij het provinciaal inpassingsplan uit zullen komen. Ik lees nu letterlijk een citaat voor van burgemeester Klijs van Moerdijk in BN De Stem: "Gedeputeerde Staten hebben besloten om hun zin door te drukken." Is dit nou het beeld dat u wilt neerzetten: een Gedeputeerde Staten die zijn zin doordrukt? Gaat u uiteindelijk ook bij het provinciaal inpassingsplan uw zin doordrukken als u er uiteindelijk niet uitkomt met de gemeente? En kunnen we dan niet beter zeggen: stop helemaal met dit onzinnige project?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De vraag is duidelijk. Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, u moet wel de zaken helder voorstellen. U besluit over een provinciaal inpassingsplan en niet ik. Dus u krijgt straks de besluitvorming over dat inpassingsplan. Ik neem afstand van de woorden van de heer Klijs als hij het heeft over doordrukken. En ik heb precies aangegeven waarom ik dat vind. Het is een weloverwogen besluit. En vind de reactie vanuit Drimmelen in dat opzicht genuanceerder. Tegelijkertijd lees ik in hetzelfde persbericht, en daar hebben we het hier over, dat ook de heer Klijs de dialoog blijft zoeken namens de gemeente met collega-bestuurder Kamp. En die dialoog ga ik aan. Maar ik ga niet de woorden die u vervolgens neerzet van 'we komen er wel uit'. Nee, ik heb gezegd dat het ingewikkeld is. En anders waren we er al wel uit geweest. Dus we gaan echt volop aan de slag. Maar de belangen waar wij voor staan, de optelsom daarvan, die maakt dat ik met overtuiging een voorkeursalternatief heb vastgesteld. En nogmaals, dat is om al die verschillende

doelstellingen op een evenwichtige manier te bedienen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter. Dank u. Ik maak uit het persbericht van de gemeente Moerdijk op dat er gekozen is voor zestien molens, omdat er nog een aantal onzekere factoren in zit. Begrijp ik dan de gedeputeerde goed als hij het heeft over de overeenstemming die mogelijk nog in de toekomst wordt bereikt, dat het nog wel eens zou kunnen dat het aantal molens toch gaat voldoen aan wat ook Moerdijk wil dragen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja. Dat wordt ingewikkeld om dat nu aan de hand van een vragenhalfuurtje te wisselen. Kijk, we hebben een reële inschatting gemaakt inclusief ...

De heer **Van Vugt** (CDA): Het mag wat mij betreft ook schriftelijk, want ik wil graag wel van deze casus op de hoogte zijn, wat dan ook die afwegingen zijn geweest. Dus als u zegt: ik doe het liever schriftelijk met uitgebreide technische onderbouwing. Prima.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. U heeft de stukken gehad op basis waarvan u ook in de gelegenheid bent om bijvoorbeeld in een themabijeenkomst of wat dan ook rond de tafel te gaan zitten. Dus ik ben van harte bereid om dat ook verder toe te lichten. Wat ik helder wil maken, is dat we een reële inschatting hebben gemaakt hoe we aan de 100 MW komen. En dat het ook noodzakelijk is om juist te voorkomen dat er op plekken gebouwd wordt waar we het niet willen.

Is het denkbaar dat we bij een ontwerp inpasingsplan met minder molens 100 MW halen? Ik sluit dat niet uit, maar ik wil heel reëel zijn in de verwachtingen. Het is niet zo dat er veel lucht in zit, zeker niet als het gaat om de posities.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik wil eigenlijk even de Statenmededeling ...

De heer **Van Vugt** (CDA): Het gaat maar om één molen hè?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De Statenmededeling staat op 20 november op de agenda van de procedurevergadering. Dan is er alle ruimte om eventueel een vervolgdebat te organiseren.

Actualiteit

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan kom ik tot het volgende agendapunt. Dat is een actuele motie van D66. De heer Hageman over het Nationaal Designmuseum in het Evoluon.

De heer **Hageman** (D66): Dank u wel, voorzitter. Een oproep, hopelijk van de hele Staten voor de vestiging van een nationaal designmuseum, liefst met de status van rijksmuseum. Directe aanleiding is het te koop zetten van het Evoluon. En in het zo gecreëerde momentum lijkt alles samen te komen. We hebben, zoals in een ouder onderzoeksrapport zo mooi stond, te maken met het Evoluon als topbeeld zonder een tastbare inhoud, gelegen in een Brainportregio die gekenmerkt wordt door een topinhoud, maar bijna zonder een tastbaar beeld. En nu is er een mogelijkheid om cultuur en erfgoed een direct profielversterkend effect voor de hele Brainportregio te geven. Daarom roept de motie op tot twee acties.

Als eerste om met de minister van Cultuur het gesprek aan te gaan om een nationaal designmuseum in Eindhoven te vestigen. En als tweede om met verschillende potentiële partners uit de gouden driehoek overheden, onderwijsinstellingen en ondernemers het gesprek aan te gaan om het Evoluon hiervoor te ontwikkelen.

Actuele motie M1 'Nationaal designmuseum in het Evoluon'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 27 oktober 2017;

constaterende dat:

- Philips het Evoluon wil verkopen;
- er in Brabant geen nationaal museum is;
- Eindhoven zich steeds sterker ontwikkelt tot nationaal designcentrum, zie ook het enorme succes van de Dutch Design Week;

overwegende dat:

- het Evoluon een van de meest beeldbepalende gebouwen is van Eindhoven, de Brainportregio, Brabant en Nederland;
- het Evoluon in opzet een plaats was waar techniek, innovatie en design werd getoond aan de mensen;
- design één van de profileringspunten is van de Brainportregio;
- er nog geen Rijksmuseum voor design is;
- een museum van nationaal niveau fors kan bijdragen aan profiel en uitstraling van de regio;
- hiermee zowel het vestigingsklimaat als de toeristische aantrekkelijkheid verbeterd zal worden;
- het Evoluon een gewild object blijkt te zijn waarbij vele ideeën niet profielversterkend voor de regio zijn;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- bij de minister, verantwoordelijk voor cultuur, aan te dringen op het vestigen van een nationaal museum voor design in Eindhoven;
- met Philips, gemeente Eindhoven, Designacademy en andere partners zoals bijvoorbeeld ASML, in overleg te treden, om het Evoluon te ontwikkelen tot dit nationaal museum voor design;

en gaan over tot de orde van de dag.

D66, J. Hageman"

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u. Ik kijk even naar de heer Swinkels. Aan u het woord.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Volgens mij een motie die aansluit op het gebeuren juist deze week rondom de Dutch design week. Maar waar we volgens mij met elkaar moeten erkennen dat de enorme aantrekkingskracht die de Dutch Design Week heeft, het misschien wel verdient om die het hele jaar door te laten plaatsvinden. Je zou bijna kunnen zeggen dat dat misschien niet alleen een nationaal museum rechtvaardigt, maar misschien wel een internationaal museum. Dat gezegd hebbende, een sympathieke motie die ik dus ook graag zou willen omarmen. Waarbij ik misschien nog wel wil opmerken dat waar het gaat over het in overleg treden we dat vooral moeten zien als een verdere verkenning van de mogelijkheden met mogelijke partners om dat daadwerkelijk in Eindhoven te realiseren. Het Evoluon is daarbij zeker een spraakmakend gebouw. Tevens ook wel weer met enige beperkingen. Maar oké, laten we die opties vooral verkennen. En ik acht het ook van belang om bij de minister te laten blijken dat wij die ambitie hebben. Dus in die zin kan ik de motie zeer aanbevelen en omarmen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk even naar de heer Hageman of dat hij nog een extra ... Nee. Ik kijk even naar de andere fracties of zij nog een vraag hebben. De heer Roks. De heer

Deryckere eerst even. En de PVV. Zijn er nog anderen? GroenLinks. Het CDA. De heer Deryckere. Aan u het woord.

De heer **Deryckere** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ook wij snappen de behoefte aan een rijksmuseum onder de rivieren. Absoluut. Dat is een gemis op dit moment. Maar D66 gaat wel wat snel in haar constatering om het nu ook gelijk neer te gaan zetten. En daarom ben ik ook blij met wat de gedeputeerde net zei, dat we het moeten opvatten als een verdere verkenning. Ik wil D66 ook vragen of het inderdaad de geest van de motie is dat het een verkenning, een onderzoek is, of het zou kunnen. Ik heb dan wel een aantal vragen die in zo'n verkenning zouden moeten worden beantwoord. Maar ik zie dat de heer Hageman mijn kant op komt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Dank u wel, voorzitter. Als u gewoon het dictum van de motie leest, dan ziet u uiteindelijk ook dat het de bedoeling is dat het gesprek gestart wordt op twee vlakken. Dus in die zin kan ik u geruststellen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Deryckere. Even via de voorzitter, mijnheer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Sorry, mijnheer de voorzitter. Ik vind de komst van iets, iets anders dan het onderzoeken. Dus vandaar die vraag, omdat ik wel een aantal kanttekeningen of vragen heb, die in zo'n verkenning zouden moeten plaatsvinden, om te kijken of het überhaupt wel wenselijk is dat dat museum er daadwerkelijk komt.

En dat zijn de volgende vragen. Die kan ik opnoemen, ik heb er vijf. Is er wel marktbehoefte aan een dergelijk museum? Wat zouden de kosten zijn om dit neer te zetten? Zijn er andere bestemmingen, zoals een conferentieoord, wat ik ook al heb gehoord de afgelopen weken, die misschien meer markt en mogelijkheden bieden? Is er infrastructuur die daarop toegepast is, op zo'n museum? En ten vijfde, last but not least, wat betekent het als we daar een Designmuseum gaan huisvesten voor het Stedelijk Museum in Den Bosch dat de afgelopen jaren ook een designkant heeft gekozen? Dus die vijf vragen zou ik daar erg graag nog in terugvinden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Hageman. Aan u het woord om de vragen te beantwoorden.

De heer **Hageman** (D66): Dank u, mijnheer de voorzitter. Ik denk dat een aantal van die vragen gewoon meegenomen moet worden in het gesprek met de minister. Kijk, wat u doet is een aantal terechte vragen stellen en een aantal beren op de weg zetten die denk ik op dit moment nog niet nodig zijn. We hebben niet voor niks twee fasen eigenlijk aangekondigd. Een, ga het gesprek aan. Het zou zomaar kunnen zijn, ik ga daar niet van uit, dat de gedeputeerde bij de minister komt en die zegt dat het een doodlopende weg is. Dan hebben we dat uiteindelijk verkend en dan is de rest van de motie ook niet meer zo interessant. Pas als hij zegt dat het een begaanbare weg is, dan komen de vragen die u stelt denk ik terecht naar voren en die worden dan ook beantwoord. En als dus de optie ontwikkeld kan worden dat een designmuseum een begaanbare weg is, dan moeten de gesprekken erop gericht zijn met allerlei partners hoe we dat gaan realiseren. Dat gaat uit van de mogelijkheden en onmogelijkheden van het gebouw, het gebied waar het in gelegen is, de wensen van de Brainportregio om het uiteindelijk op die manier te realiseren en dan uiteindelijk in de realisatiefase. Dus er is nog een lange weg te gaan, maar ik denk dat er wel heel snel stappen gezet moeten worden om ook te kijken of we dus die weg gaan begaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Duidelijk, mijnheer Hageman. Mijnheer Deryckere? Nee. Mevrouw Schüller. Aan u een korte interruptie.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Wie zou dat dan moeten realiseren? Het Rijk of de provincie? Het museum, wat u net zegt. Sorry, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): De rol van de provincie zal natuurlijk zeer bescheiden zijn. Waar wij op dit moment met erfgoed mee bezig zijn, is uiteindelijk partners interesseren in de mogelijkheid om een herbestemming van het erfgoed te doen. Die rol kunnen we als zodanig ook gaan spelen. Maar ik denk dat daarna, als het besluit genomen kan worden vanuit het Rijk, dat we een rijksmuseum doen waar ook rijksfinanciering uiteindelijk mee gemoeid is, dat we gaan kijken met commerciële en inhoudelijke partners hoe daar een concrete invulling aan gegeven kan worden. Maar los van de procesbegeleiding van de provincie zie ik daar geen dramatische ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Hageman voor de uitgebreide toelichting op de vragen die zijn gesteld. Als we het dictum van deze motie zien, denk ik dat we niet helemaal de details van een eventuele businesscase hoeven te beoordelen en te bespreken. Mijnheer Deryckere, wilt u ons nog iets meegeven?

De heer **Deryckere** (CDA): Ik wil concluderen dat wij akkoord gaan met deze motie indien de gedeputeerde ook aangeeft eerst die vragen te beantwoorden die ik net optelde. En ook andere vragen die misschien nog leven, voordat we het daadwerkelijke besluit gaan nemen of het er wel of niet komt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Roks. Aan u het woord.

De heer **Roks** (PVV): Voorzitter. U geeft terecht de opmerking dat het dictum iets anders aangeeft dan wat zojuist in de discussie is besproken. De PVV is er altijd helder in. We hebben allemaal onze lijnen in Den Haag. D66 heeft nu op dit moment een heel mooi lijntje naar Den Haag. Ik zou hem ook adviseren om dat heel snel in te zetten, want het kan ook zo maar weer heel snel afgelopen zijn, dus ik denk dat we het op die manier moeten vormgeven en ik sluit me aan bij de gedeputeerde. Er zijn enorme beperkingen en de gemeenteraad van Eindhoven mag er toch ook nog wel een plasje over doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dank aan de heer Roks. Mevrouw Brunklaus als laatste.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dank u wel, voorzitter. Het idee van de motie vinden wij sympathiek, laat ik dat vooropstellen. Maar om nu in een motie te gaan aandringen bij de minister voor een vestiging van een nationaal museum in het Evoluon in Eindhoven, bij een motie die we gewoon in een vragenuurtje of net daarna behandelen, gaat ons te ver. Je wekt hier namelijk een verwachting mee. Je wekt de verwachting dat Brabant daarvoor echt iets gaat doen. Als je in overleg gaat treden met de hier genoemde partners, Philips, ASML etc., dan ga je ook een onderhandeling in en daar wordt ook verwacht dat je wat boter bij de vis geeft. Ik vind het veel te kort door de bocht gaan en vraag me werkelijk af waarom D66 dit niet goed onderbouwt bij een begroting en met een stuk financiering indient. Onze fractie kan wel het idee steunen. Dus als D66 de woorden 'aandringen' etc. en het andere wat ik net heb gezegd er uithaalt, dan willen wij de motie gaan steunen, maar dan gaat het gewoon om een onderzoek om te kijken of er een

mogelijkheid is dat er in Brabant een museum van design komt. En dan ga je een heel proces in. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Brunklaus. De heer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Voorzitter. Kijk, wat van belang is uiteindelijk is dat we in Brabant ook gaan voor een rijksmuseum. Er is nog geen rijksmuseum ten zuiden van de rivieren. Ik denk dat het daarvoor tijd is. En dan ga je zoeken wat past nou het best bij het profiel dat Brabant heeft en waar op dit moment een momentum te creëren is om ook zaken te realiseren. Zoals de motie zegt: dat komt samen. We hebben bewust twee verschillende richtingen aangegeven. De eerste is het gesprek aangaan. Er staat ook bij: aan te dringen. Je kunt zeggen: wat is de interpretatie? Uiteindelijk is dat een open gesprek. Maar het is natuurlijk ook zo: vind je het een idee? Nee, dan gaan we weg. Dat is te mager. Dus wat met aandringen bedoeld wordt, is het gesprek en de verkenning aangaan, maar wel vanuit de dringende wens die je als regio voelt om zo'n rijksmuseum te vestigen in Brabant. Dus het is een beetje een interpretatie: als het erover gaat dat de zweep erover gelegd wordt, dan is dat nadrukkelijk niet bedoeld.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja. Ik heb juist gevraagd om dat dwingende eruit te halen. Ik hoor het u niet echt doen. En die wens of we in Brabant een designmuseum willen. Als de motie in meerderheid wordt aangenomen, dan uit Brabant de wens om een designmuseum te krijgen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wat is uw vraag?

Mevrouw **Brunklaus** (GL): En dat is nou precies waar ik het ook over heb. Wat voor onderliggende onderzoeken heeft u gedaan om te weten dat dat wel een echte Brabantse wens is? Of is het gewoon een politieke uiting?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Nee. Er is geen Brabantbreed onderzoek gedaan als u dat bedoelt. Maar het gaat er uiteindelijk om dat wij als Staten ook een signaal geven. Dus de eerste vraag die hier ook voorligt, is aan de Staten. Er is ook een oud onderzoek geweest van Piet Hein Eek, die ook zegt: zou het niet tijd zijn dat er een designmuseum in Eindhoven gaat komen? Dus uiteindelijk leeft het in de regio wel. In die zin kun je zeggen dat je als Brabant je stem kunt maken. En u zegt aandringen. Als wij bij dezen kunnen zeggen het te lezen als het gesprek aangaan met als doel het vestigen van, dan vind ik het ook prima.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dus u bedoelt eigenlijk met uw motie – want dat kunnen wij steunen – dat u zegt van: in Brabant zouden wij graag onderzoeken of het mogelijk is om een designmuseum te krijgen dat nationaal opereert? En dat dat een grote wens van Brabant is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Nee, ik zeg niet dat wij dus in Brabant gaan. Ik denk dat het urgenter is dan dit. Ik zeg: ga het gesprek met de minister aan om te kijken of het voor haar een begaanbare weg is dat er een rijksmuseum, een nationaal museum komt in de Brainportregio in Eindhoven op het gebied van design.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Mijnheer Hageman. Mag ik u motie zo uitleggen – en dat lijkt mij logisch – dat u zegt: wij willen eerst duidelijkheid hebben of wij beneden de rivieren – en in dit geval in Brabant – in aanmerking komen voor een nationaal/Rijksmuseum? En als we daar zekerheid over hebben, kunnen we gaan overleggen en kijken met partners hoe we dat gaan doen. Eerst moeten we weten of er überhaupt een kans is op zo'n nationaal museum.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Hageman. De vraagstelling is duidelijk.

De heer **Hageman** (D66): Ik denk dat u een heel goede interpretatie heeft van wat ik heb proberen te zeggen in ieder geval.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Dank u, voorzitter. Volgens mij proef ik hier in de Staten wel een algemeen idee dat dit best een sympathiek idee is. Dat iedereen het ook wel wil steunen. Maar dat er unanimiteit, er eigenlijk een soort van tussenstap in de motie zou moeten worden gebouwd, die zegt van: we onderzoeken het en vervolgens, als het positief is, gaan we er inderdaad voor lobbyen dat het er echt moet komen. Volgens mij ook wat mevrouw Brunklaus van GroenLinks zei. Dus bouw die tussenstap nou in, dan zou er voor mijn partij een reden zijn om deze motie absoluut te steunen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Dan heb ik denk ik toch de urgentie onvoldoende duidelijk kunnen krijgen. Op dit moment staat het Evoluon te koop. En op dit moment zijn er biedingen in voorbereiding om te kijken of er een alternatieve bestemming is. Als we dat onderzoek gaan doen, ben je dadelijk een half jaar verder. En dan praten we over iets dat in ieder geval wat betreft het Evoluon geen toepassing meer zal hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja. Rond u uw betoog af, mijnheer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Ik ben klaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft twee keer geïnterrupteerd. Oké. Gaat uw gang.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik wil graag even reageren op hoe ik geïnterpreteerd werd door de heer Deryckere. Wat mij betreft mag best het gesprek met de minister aangegaan worden. Ik zeg niet dat we dat niet zouden moeten doen. Maar dat dwingende, ik denk dat je dat in de zin moet doen van: het is een grote wens dat we dat zouden willen krijgen. Maar dat is iets anders dan afdwingbaar of wat staat er 'aan te dringen op' etc. Ik vind dat een groot nuanceverschil.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Heijmans ten slotte.

De heer **Heijmans** (SP): Sorry, voorzitter, ik erger me toch wel een beetje aan de toch wel rare uitleg van onze Nederlandse taal. Als ik bij iemand op iets aandring is dat absoluut niet dwingen. Dat is helemaal niet dwingen. Dan probeer je aan iemand duidelijk te maken dat het ontzettend belangrijk is. En dat is aandringen op. En ik heb er niks op tegen als deze gedeputeerde bij de minister aandringt, nee stevig aandringt zelfs, op een nationaal museum voor Brabant.

De **plaatsvervangend voorzitter**: We gaan nu even niet het totaal interpreteren. De indiener van deze actuele motie heeft aangegeven wat hij voor interpretatie aangeeft op deze motie en daar kan iedereen inderdaad zijn en haar afweging in maken. Dus ik ga hier geen uitgebreid interruptiedebat over het woordgebruik in de motie. De indiener heeft aangegeven wat hij met die motie bedoelt en daar kunt u dadelijk voor- of tegenstemmen.

Dan wil ik graag de beraadslagingen over deze motie sluiten en dan komen wij toe aan een stemming.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Mogen we even een korte time-out? Even een korte schorsing van een minuutje?

De **plaatsvervangend voorzitter**: U wilt een schorsing van een minuut. U mag één minuut schorsen.

Schorsing.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dames en heren. De minuut is voorbij. Ik wil iedereen verzoeken om naar zijn of haar plaats te gaan. Zou ik iedereen willen vragen om hun plaats in te nemen, zodat we een goed overzicht hebben. De bel heeft net geklonken. Als iedereen zijn of haar plaats inneemt, hebben we een goed overzicht. En dan gaan we met de stemming aanvangen. De VVD.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Voor met stemverklaring. Een minimaal rijksmuseum is een landelijke en geen provinciale aangelegenheid. Echter, enkel praten kan altijd en kan voor nu geen kwaad.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen met stemverklaring. Ja, ook wij zien graag een rijksmuseum in Brabant. En laten we eerst onderzoeken waar, wat en hoe. En op een goede manier je afweging maken en niet op een gegeven moment het Evoluon op zo'n dwingende manier hier toeschrijven en er al voor zijn voordat er iets onderzocht is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Spapens** (SP): Voor met een heel korte stemverklaring. Met de vuist op tafel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De PVV.

De heer **Roks** (PVV): Tegen met een stemverklaring. De hand op de knip.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor zonder stemverklaring.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Wij zijn voor, maar met een stemverklaring. Wij vinden het een goed idee en wij vinden het best dat erover gesproken wordt, maar wij willen niet dat er nu al toezeggingen gedaan worden voor financiële middelen hierop.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor zonder stemverklaring.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor met de stemverklaring: van mij mag het in een klein dorp.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De motie is aangenomen.

Besprekstukken

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan wij over naar de besprekstukken. Zoals u weet zal rond 17.00 uur worden gestemd over de Statenvoorstellen waarover de beraadslagingen reeds zijn afgerond. De stemmingen over de Statenvoorstellen waarover de beraadslagingen niet voor 17.00 uur zijn afgerond, vinden in beginsel plaats tijdens de eerstvolgende PS-vergadering.

50/17 Statenvoorstel Aandeelhouderschap NV Monumentenfonds Brabant

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wij starten met het Statenvoorstel 50/17 over het aandeelhouderschap NV Monumentenfonds Brabant. Het woord is aan de heer Kouthoofd van de fractie van de VVD.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Gevraagd wordt geen wensen of bedenkingen te uiten bij het voorstel om een directe aandeelhoudersrelatie aan te gaan met het NV Monumentenfonds. Dit hangt samen met het beter kunnen sturen op het fonds aangezien GS een aanvullende rol bij het fonds wil beleggen. Namelijk de rol van beweging stimuleren. Een rol die we gedefinieerd hebben in het door PS vastgestelde erfgoedkader. De VVD vraagt de gedeputeerde om een toelichting op dit voornemen. Het is voor de VVD niet duidelijk of dit voornemen een nadere invulling is van

onze erfgoedvisie of dat dit een oplossing is voor een fonds in zwaar weer. Past de rol bewegen stimuleren niet ook bij een andere bestaande erfgoedpartner van de provincie? Waarom beleggen we dit specifiek bij dit fonds? Hoe verhoudt de toegevoegde rol zich in de breedte tot de taakopvatting van de andere Brabantse erfgoedpartners? Uit de documenten kunnen wij dit niet opmaken. Graag een toelichting.

Wat wij wel uit de documenten kunnen opmaken, is het feit dat de toevoeging van de nieuwe rol beweging stimuleren door het bestuur van het fonds zelf is voorgesteld na eigen onderzoek naar toekomstperspectief. Dat roept bij de VVD de vraag op of met de andere erfgoedpartners overlegd is over dit voornemen en of hun input is meegenomen in de afweging. Ook dit kunnen we uit de documenten niet goed opmaken. Er zijn geen zienswijzen binnengekomen vanuit het veld. Vandaar dat de VVD zelf heeft gesondeerd bij diverse erfgoedpartners hoe zij tegen dit voorstel aankijken. In mijn eigen woorden maak ik uit hun reacties op dat er bij de erfgoedpartners zorgen leven over het voornemen in relatie tot hun eigen rol. Kan de gedeputeerde toelichten hoe de dialoog met de sector is verlopen en of er voldoende is gedaan om de zorg uit de sector weg te nemen?

Verder valt ons op dat in het voorstel niet wordt gerept over de relatie met de nota Deelnemingen. In hoeverre voldoet dit voorstel aan onze kaders en waarom is dit niet opgenomen in het voorstel zelf? Graag daarover een toelichting.

U hoort dat de VVD vooralsnog wel degelijk bedenkingen heeft bij het voorstel. We hopen dat de gedeputeerde hierin duidelijkheid kan verschaffen in zijn beantwoording. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Kouthoofd. Dan is nu het woord aan mevrouw Van Brakel van het CDA.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. Voor ons ligt het voorstel om ons indirecte aandeelhouderschap in NV Monumentenfonds om te zetten in een direct aandeelhouderschap. Het college acht dit nodig om de gewenste beweging te maken. De VVD heeft het er ook al over gehad. Het gaat in dezen dus feitelijk om een element ten behoeve van de uitvoering, hetgeen bij uitstek is voorgehouden aan uw college. Wij hebben aan de voorkant onze kaders kunnen stellen in het Beleidskader erfgoed 2016-2020 en aan ons, PS, om nu vooral de voortgang te monitoren. U acht deze stap nodig om voortgang te kunnen maken. Wij zullen dus ook gewoon meegaan met uw voorstel. Maar net zoals de VVD ook van ons uit een aantal kritische kanttekeningen. Nog even ter herinnering. Het Beleidskader erfgoed gaat uit van een viertal verhaallijnen. Daar is breed draagvlak voor en beschrijft een drietal rollen voor de provincie: 1. richting geven; 2. de beweging stimuleren waar het hier om gaat en het mogelijk maken, investeren dus. Tevens wordt in het beleidskader destijds gesteld dat het door de monumentenketel qua infrastructuur op orde zou zijn om de invulling en uitvoering te kunnen geven aan genoemd beleidskader. Het Monumentenfonds ten behoeve van beheer, het Monumentenhuis ten behoeve van advies, de Monumentenwacht ten behoeve van de bouwtechnische kennis en kunde, Erfgoed Brabant om het verhaal te vertellen, al dan niet in samenwerking met Visit Brabant en de Erfgoedfabriek als er sprake is van herbestemming. Nu, twee jaar later, stelt u dat de keten toch onvoldoende toegerust zou zijn om die beweging te kunnen maken. Het is nodig om een kwartiermaker aan te stellen en over te gaan tot direct aandeelhouderschap. Ook merkt u voorzichtig op in uw samenvatting dat mogelijk tijdens het nog te doorlopen proces kan blijken dat er toch ook nog het een en ander organisatorisch anders vormgegeven zou gaan moeten worden in de monumentenketen.

Dan ademt het voorstel dat nu voor ons ligt ook uit dat wij als provincie vrij top down besluiten tot het aantrekken van een kwartiermaker, die die beweging maken buiten op gang moet gaan brengen, deze functie bij het Monumentenfonds onder te brengen en hiertoe het noodzakelijk achten om tot direct aandeelhouderschap over te gaan. Signalen over een slechte communicatie – de heer Kouthoofd heeft het er ook al over gehad – met de monumentenpartners bevestigen dit. Kortom, wij maken ons wel zorgen.

Enerzijds over de voortgang. Zeker als inderdaad zal blijken dat alsnog de hele organisatorische opzet anders vormgegeven moet gaan worden, gaat dit in ieder geval tot onrust leiden en per definitie tot vertraging.

Tevens nut u de bestaande infrastructuur inderdaad voldoende uit om de beweging gezamenlijk te kunnen maken. Is er voldoende overleg en afstemming geweest met de diverse partners over de aan te stellen kwartiermaker en diens functies dan wel dit voorstel met betrekking tot het aandeelhouderschap? Waarom is er bijvoorbeeld niet gekeken om de subsidies, die de diverse partijen krijgen, onder ander voorwaarden dan wel prestaties te verbinden en op deze manier in gezamenlijkheid alsnog de gewenste beweging te kunnen maken?

Dan wil ik afronden met een laatste statement. Wij wensen dat er vooral buiten een andere beweging op gang moet komen. Maar het lijkt ons met dit voorstel alsof dat wij zelf binnen nog wel erg veel moeite hebben om zelf die beweging te maken. Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van Brakel. Dan graag het woord aan de heer Roks van de PVV.

De heer **Roks** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Direct aandeelhouderschap om mede sturing te geven en beweging te forceren in het erfgoed. Dat klinkt als een oplossing. Maar feitelijk, voorzitter, is het trapsgewijs uitschakelen van gekozen volksvertegenwoordigers. Eerst indirect, nu direct aandeelhouderschap van het Monumentenfonds. Hier gaat het voorstel echt voorbij aan de democratie en die maakt dat je inhoudelijk iets mag vinden van erfgoed. We geven zo onze invloed als PS volledig over aan een monumentenfonds. Het zou zo maar kunnen gebeuren dat erfgoed als vastgoed in de markt gezet kan worden als onderkomen voor gelukszoekers bijvoorbeeld. Bevestigt u onze bewering dat deze keuzes niet meer bij PS liggen dan, maar elders? Dit kan dus zonder bemoeienis van PS leiden tot de meest verschrikkelijke keuzes in het licht gezien van wat we de afgelopen tijd hebben gezien, het fanatiek binnen hengelen van bijvoorbeeld asieleisers. En dat heeft u als college echt gedaan de afgelopen rampjaren. Uw argumenten om nu direct aandeelhouder te worden zijn op basis van aannames en wenselijk perspectief en niet onderbouwd.

De basis voor uw keuze is de verkenning die overigens niet door GS is opgestart, maar door de RvC van het Monumentenfonds in 2016.

De verkenning is niet mals in haar oordeel waar ze beschrijft dat er bepaalde functies onvoldoende zijn ingevuld. Tevens is er de afnemende belangstelling uit de maatschappij en die maakt dan dat er blijkbaar op een andere manier geld gegenereerd moet worden.

De beweging stimuleren is zeker een kerntaak van de provincie, maar een aanpak van netwerkvorming, ondersteunen van burgerkracht en het versterken van de aanwezige dynamiek daarvoor, daar hoeft u dus geen direct aandeelhouder voor te worden met alle risico's van dien. U schrijft echter dat de NV deze rol op kán pakken. Hoe zeker bent u van uw zaak?

Verder, voorzitter, is in de basis dit voorstel niet conform de nota Samenwerkingsrelaties en verbonden partijen. Echter door een trucje te verzinnen om aanvullend een beleidsinhoudelijke rol eraan toe te voegen, denkt u dat u daarmee wegblijft. Met andere woorden: u legt het verband al aan voor de verwonding heeft plaatsgevonden.

U schreef in november 2015 dat "alleen geïnvesteerd zal worden in nieuwe ontwikkelingen als een duurzame exploitatie geborgd kan worden". Is daar nu sprake van, vindt u?

Samengevat, voorzitter: denkt het college dat ook in termen van een reservering voor een risico dat dat een last is? Waarom kan u dan schrijven dat er geen financiële consequenties zijn? Wat is in deze kwestie nog controleerbaar voor PS? Wat zijn nu de werkelijke risico's en waarop baseert u al die aannames? Met andere woorden: hoe zeker acht u de kans van slagen dat we in 2019 geen spijt hebben van deze keuze

en kunt u dat voor ons onderbouwen? En dan nog maar te zwijgen dat op deze manier de democratie weer buitenspel komt te staan en weer verder van de burger dus. Kortom, voorzitter, de PVV vindt dat de verkeerde ladder tegen de gevel is gezet. Onvoldoende om echt beweging in het erfgoed te krijgen. Tot zover eerste termijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan u wel, mijnheer Roks. Dan het woord aan de heer Maas van de PvdA.

De heer **Maas** (PvdA): Hier ligt een voorstel dat een logisch gevolg is van eerder genomen besluiten. Eerlijk gezegd is er eigenlijk weinig keus. Want al zou de provincie afzien van het aandeelhouderschap, dan zal de provincie de aandelen terug moeten geven aan het Monumentenfonds en leidt dit ook tot financieel verlies voor de provincie.

De PvdA heeft geen wensen en bedenkingen en staat positief tegenover het voorstel. Maar wel met de redenen, juist anders dan de PVV denkt te zeggen, dat de provincie meer invloed krijgt. Ze krijgt een bredere, aanvullende, beleidsinhoudelijke rol, en krijgt meer slagkracht in de uitvoering van ons erfgoedbeleid. Verder geeft het ook de mogelijkheid in de toekomst als uitvoeringsinstrument meer aan de man te staan en zo dit beleid ook in te zetten en uit te voeren. De lijnen worden korter en de provincie kan dus juist meer aansturen.

De mogelijkheid om de nv in de toekomst als uitvoeringsinstrument van ons erfgoedbeleid in te zetten geeft aan dat we juist hier sterk op in kunnen zetten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Maas. Dan is nu het woord aan mevrouw Brunklaus van de fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. De kern van dit voorstel is om als provincie meer invloed te kunnen hebben op de directe aansturing van de monumentenregeling en daarmee de beweging naar buiten te stimuleren. Minder versnippering en meer tegen het erfgoedcomplexe programma aan.

Voorzitter. Gelukkig is er een samenvatting aan de stukken toegevoegd, die wat meer licht op de zaak werpt, want het voorstel blijft voor ons redelijk vaag. Volgens onze fractie is het inderdaad van belang dat er meer duidelijkheid komt voor de hoeders van de Brabantse monumenten in dorpen en steden en voor wat de provincie voor hen kan betekenen. Bijvoorbeeld dat de subsidieregeling voor monumenten duidelijker is en op tijd bekend raakt bij de monumentenwachters van Brabant. Voor onze fractie is het nog onduidelijk wie GS voor ogen hebben als het gaat om initiatieven in beweging brengen. Zijn dat de grotere spelers, zoals gemeenten? Op de site van het Monumentenfonds staat: "Stelt u zich eens voor, mede-eigenaar worden van alle monumenten die het Monumentenfonds Brabant in bezit heeft of nog gaat aankopen." Dat wekt ook een bepaalde verwachting. Is de doelgroep ook al degene die al op eigen initiatief in beweging is gekomen en zonder wiens inspanning veel erfgoed niet meer zou bestaan? Ik denk daarbij aan de molenwachter in Veen, die samen met een aantal andere vrijwilligers de molens in het Land van Heusden en Altena opknapt en letterlijk draaiende houdt. De provincie hoeft daar niet veel voor te doen, maar zou veel meer kunnen ondersteunen. En als dit de doelgroep niet is, hoe wordt daar dan verbinding mee gemaakt? Wil het Monumentenfonds de rol op zich nemen om te bekijken hoe dit soort activiteiten kunnen gaan samenhangen in een streek? Wordt de rol van de provincie dan een participerende of een sturende? Hoe sturend wordt de kwartiermaker die er komt voor projecten en nieuwe businessplannen? En wat wordt er bedoeld met: door deze rol extern te beleggen ontstaat er een scheiding van rollenbeweging stimuleren en mogelijk maken? Wat hebben GS hierbij voor ogen? Men wil er een zelfstandige organisatie van maken met de provincie als hoofdeigenaar. Is die afstand die men eigenlijk beoogt niet fictief? Dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Brunklaus. De heer Vreugdenhil ziet af van zijn spreektijd. De heer Heijman ziet ook af van zijn spreektijd. Dan komt de gedeputeerde Swinkels net iets eerder aan het woord. Aan u het woord.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Tal van vragen en ik zal mijn best doen om ze toe te lichten. Blijkbaar hebben de informatie die u is toegekomen en de reacties die wellicht uit het veld zijn gekomen daar nog aanleiding toe gegeven.

Allereerst is het denk ik goed om even te bedenken wat hier nu precies voorligt. En naar mijn indruk werd dat net eigenlijk aardig door de heer Maas van de PvdA in korte bewoordingen weergegeven. Er zijn een aantal besluiten geweest, onder andere het eigen kader zoals we dat hier hebben rondom erfgoed, waarbij we met elkaar hebben afgesproken om indringend de rol in beweging brengen te gaan organiseren. Daarbij hebben GS op 11 juli ook besloten om dat te beleggen bij het Monumentenfonds. En dat betekent een directere rol, ook van het Monumentenfonds in die praktijk. En vandaag ligt formeel voor om daar dan ook het betreffende aandeelhouderschap bij te regelen en kunt u eventuele wensen en bedenkingen daarbij formuleren.

Waarom nou een rol die wij al langer vormgeven, ook vanuit onze bestaande Erfgoedfabriek, zo indringend extern beleggen? Die vraag is volgens mij door een aantal fracties gesteld. Het blijkt dat op het moment dat wij dat als provincie doen wij hoe dan ook door het veld worden gezien als een mede-investeerder. Terwijl we juist meer en meer in beweging willen komen zonder dat meteen voor de investering naar de provincie gekeken moet worden. En dat betekent dat we eigenlijk uit die ervaringen erbij terecht komen dat het veel zinvoller kan zijn om die plek, die beweging, mede te organiseren in een organisatie die buiten de provincie staat. En daarbij hadden we te maken met het Monumentenfonds, waarbij ik meteen moet aangeven dat die term 'fonds' eigenlijk niet klopt. Het is niet echt een fonds, het is meer een beheerder van onze monumenten, zou je kunnen zeggen. En dat is ook de reden dat we bij dat voorstel hebben aangegeven dat we naar een andere naam zullen zoeken. En daarmee net een iets andere invulling van de activiteiten van wat nu nog Monumentenfonds heet. Maar op het moment dat het die rol mede gaat invullen, is het ook van belang dat we het aandeelhouderschap dat daarbij hoort met elkaar organiseren. Zoals gezegd ligt dat nu vooral voor.

De andere partners in het erfgoedveld heb ik de afgelopen weken weer allemaal aan mijn bureau gehad, omdat het toch vanuit die partners als een soort bedreiging gezien wordt. En dat komt denk ik ook een beetje door de term 'fonds'. We hebben vanochtend een bijeenkomst gehad over het Brabant C-fonds, en dat wordt ook door andere partners een beetje beschouwd als de paraplu over andere organisaties heen. Misschien moeten we ook daarom alleen al van die term af. Het gaat hier echt om iets dat complementair is aan wat al in het veld gebeurt. Onze erfgoedpartners hebben allemaal een enorm DNA binnen het erfgoed met veel kennis, deskundigheid en ervaring hoe het daar te organiseren. Maar met name de activiteit in beweging brengen, vraagt ook vanuit andere disciplines juist mee kunnen kijken en schakelen naar het belang van erfgoed.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie mevrouw Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat hij de partners aan zijn bureau heeft gehad in reactie op en alsof dat te wijten zou zijn aan het fonds. Zou het ook kunnen zijn dat zij vinden dat u onvoldoende overlegt en hen niet van begin af aan bij uw keuze heeft betrokken? Want het lijkt erop dat wij in dit huis maar even besloten hebben om deze functie bij het Monumentenfonds te beleggen, terwijl misschien het Monumentenhuis of de Erfgoedfabriek inderdaad

zeggen: dat kunnen wij ook prima, waarom zou u het bij het Monumentenfonds leggen? Is daar overleg over geweest?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Ik kan aangeven dat wij al in het voorjaar met alle besturen van de betreffende organisaties hierover hebben gesproken. Ik heb daar ook aangegeven op welke manier we dit willen gaan vormgeven. En ik kan ook erkennen dat vanuit erfgoedorganisaties soms aangegeven wordt dat zij ook een rol zien in dit geheel. En daarom heb ik afgelopen keer nogmaals indringend daarover gesproken, waarbij ik zelf in de veronderstelling was dat die erfgoedpartijen wel degelijk al doorhadden op welke manier wij dat vorm wilden gaan geven en hoe zij daarin staan. En ik heb afgelopen weken vooral nogmaals aangegeven dat het niet iets is dat overkoepelend wordt, maar het wordt iets dat nevenschakeld wordt. En dat betekent ook dat zij nu kunnen erkennen dat het complementair is aan wat zij zelf doen. En zij zullen daar wellicht nog in bevestigd moeten worden als het allemaal gaat werken. Want er zit ook een beetje een soort vrees in verborgen bij deze organisaties dat er een partij opstaat die zij niet zo goed kennen en misschien gaat doen of zich op een veld begeeft waarin zij menen de belangrijkste rol te kunnen spelen. Maar ik ben er zeer van overtuigd dat dit een meerwaarde betekent, ook voor de betreffende erfgoedpartners, waardoor wij met elkaar daadwerkelijk de beweging in dit veld kunnen brengen die nodig is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie van mevrouw Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Dan hoor ik u dus inderdaad zeggen dat wij hier wel in dit huis het voorstel hebben gemaakt van wij denken deze functie inderdaad bij het Monumentenfonds te leggen. U had natuurlijk ook de vraag kunnen stellen: geachte partijen, wij merken dat er onvoldoende beweging wordt gemaakt in het veld; hoe kunnen wij dit oplossen? Dat vind ik een wat meer in samenspraak zijnde beleving, die we hier ook in het huis zeggen: burgerparticipatie, overheidsparticipatie. Dat overleg voer je ook met je partners. Dat had ik in dezen zeker zo sierlijk gevonden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Zoals gezegd, voorzitter. We zijn dat overleg wel degelijk aangegaan, maar we hebben daar wel een eigen afweging en keuze in gemaakt. En het kan zo zijn dat sommige partners zelf tot een andere keuze zouden zijn gekomen. Dat kan. Maar ik heb wel de indruk dat er ook binnen de erfgoedorganisaties nu in ieder geval medewerking wordt geleverd, ook op dit voorstel. En dat we er daardoor met elkaar het beste van gaan maken.

Er werd nog een vraag gesteld door de VVD over de relatie met de nota Deelnemingen. Nou, ik kan aangeven: bijna vanzelfsprekend. En misschien staat het vanwege de vanzelfsprekendheid niet zo uitdrukkelijk in de informatie. Er is meegekeken en in dit geval zelfs meegeschreven door de afdeling Deelnemingen, die het voorstel mede heeft opgesteld.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zie een interruptie aankomen van de heer Roks. De heer Roks.

De heer **Roks** (PVV): Het lijkt misschien op wandelend erfgoed, maar het heeft iets meer tijd nodig. Voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat hij met de afdeling Deelnemingen daarover heeft gesproken. Maar is hij het met de PVV eens dat hier gewoon een trucje is toegepast? Want je mag niet

volgens deze nota ..., als je geen inhoudelijke doelstellingen formuleert en die zijn op enig moment even toegevoegd. En dat is het woordje 'beweging'. Als dat het enige is waardoor je zo'n nota kunt omzeilen, want als je puur sec naar de nota Deelnemingen kijkt mag dit niet zo plaatsvinden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Er is absoluut geen trucje toegepast. We zijn hier met de uitvoering van ons beleidskader bezig. Daaruit komt voort waar we deze rol beleggen. En daaruit komt voort dat dat een bepaalde manier betekent hoe wij ons aandeelhouderschap vormgeven. Het is niet anders dan dat.

Daarmee wordt overigens wel degelijk geïnvesteerd in een zeer duurzame bestemming. Laat helder zijn, we zitten hier niet zozeer in een investering in het erfgoed. Nee, we zetten juist een activiteit in die moet zorgen dat ook de andere stakeholders, die traditioneel vanuit het erfgoedveld inzichtelijk zijn, bijgeschakeld kunnen worden als stakeholder om een nieuwe toekomst aan ons erfgoed te geven.

Voor zover ik nu kan overzien, heb ik daarmee impliciet een reeks vragen, zelfs die van GroenLinks, beantwoord. Nee? Ik zie allemaal heftig nee schudden. Ik zie hier nog staan in hoeverre de provincie nu eventuele particuliere initiatieven gaat ondersteunen. Er werd aangegeven dat er soms al vanzelf in het veld partijen opstaan die uiteindelijk – zoals de betreffende molen – een nieuwe toekomst gegeven wordt. Laat helder zijn: er gebeurt gelukkig al heel veel in Brabant met betrekking tot het herbestemmen van erfgoed of dat een nieuwe toekomst geven. Maar we moeten met elkaar bedenken dat het allemaal niet vanzelf gaat. En de opgave is ontzettend groot. Dat we daarin ook wel degelijk met elkaar initiatieven moeten aanjagen, initiëren, helpen. En daarvoor is deze rol nu net.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Brunklaus, interruptie.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dat was dus ook precies mijn vraag. Ik wil gewoon meer duidelijkheid krijgen wat u dan gaat doen. Want er zijn zoveel vrijwilligers, er zijn zoveel mensen bezig met ons erfgoed. Ik noemde het voorbeeld van onze molenwachter in Veen. U kent het voorbeeld. Maar wat gaat u dan extra doen vanuit dat Monumentenfonds? Kunt u daar wat meer helderheid over geven?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Het gaat er hierbij om dat op het moment dat wij nu zien met welke opgaven wij soms geconfronteerd worden om voldoende stakeholders te krijgen rondom vaak marginale opgaven rondom het herbestemmen van erfgoed, omdat daar een fiks deel onrendabel in is, of omdat het bewaren van het erfgoeddeel zich soms moeilijk verhoudt met een nieuwe toekomst geven aan dat erfgoed, dat we veel breder dan we tot nu toe wellicht hebben gedaan stakeholders moeten zien te vinden die dat mede helpen dragen. Je zou kunnen bedenken dat daar de hele vrijetijdseconomie nog een enorme rol in zou kunnen spelen, of dat zorg daarin veel beter in beeld gebracht zou moeten worden. Of dat de woonopgave een belangrijke rol gaat spelen. En dat zijn veelal de sectoren die vanuit het erfgoedveld niet zomaar gevonden kunnen worden. En het wordt daarom ook vooral relevant dat we hier denken aan een kwartiermaker, dat die zich juist niet manifesteert vanuit het erfgoedveld, maar vanuit buiten dat erfgoedveld om daarmee complementair te zijn aan de expertise die wel degelijk al bij de partijen in het erfgoedveld aanwezig is. Dus dat is ook vooral de opzet. Tot zover dan, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Swinkels. Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn. Ja, de VVD, de heer Kouthoofd.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Heel kort. Dank u wel aan de gedeputeerde voor de toelichting op onze vragen. Dat is voor de VVD wel verhelderend. Alleen nogmaals jammer dat een aantal van deze elementen niet meteen ook al in de stukken waren opgenomen. Ook gelet op de verwarring die bij dit voorstel bij de erfgoedpartners gevoeld wordt. En het feit dat er op het allerlaatste moment alsnog weer een gesprek met hen heeft moeten plaatsvinden om ze het nog een keer uit te leggen. Dat geeft aan dat het ook voor het vervolg wel belangrijk is om de communicatie in het proces goed vorm te blijven geven. Dus ik zou daar nog een beroep op willen doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Kouthoofd. Dan mevrouw Van Brakel van het CDA.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk in lijn met wat de heer Kouthoofd ook stelt. De beantwoording van de gedeputeerde stelde ons niet echt gerust. In die zin lijken de zorgen en de signalen, die tot ons zijn gekomen, toch wel zeker terecht. Wij willen de gedeputeerde in die zin ook echt oproepen om een goede communicatie in stand te houden en te kijken wat we allemaal kunnen en daarvan ook echt gebruik te maken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. De heer Roks voor de tweede termijn. Ja. Aan u het woord.

De heer **Roks** (PVV): Voorzitter. Ik sluit me aan bij de eerdere fracties om in ieder geval wat meer informatie te geven die hij nu hier ter plekke inbrengt, de gedeputeerde. Dat zou allemaal helpen in onze meningsvorming vooraf. Nu krijgen we een hoop informatie over het overleg dat mensen die aan bureaus komen en dergelijke ... Dat zou best leuk zijn om dat aan de voorkant allemaal wat meer te weten. Dus een oproep aan de gedeputeerde om dat te doen.

Veel overleg, wordt er genoemd door de gedeputeerde ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Maas.

De heer **Maas** (PvdA): U spreekt over meer informatie. Maar alle informatie die bekend moet zijn om dit voor te stellen is toch aanwezig? Waar u naar vraagt is uitvoering. Alstublieft, stuur ze niet op.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Roks.

De heer **Roks** (PVV): Voorzitter. Ik snap de behoefte van de heer Maas. Die zit ook heel anders in dit voorstel dan de PVV. Als je helemaal op zo'n wolke zit met de verkeerde bril, dan wil je waarschijnlijk iets minder zien dan de PVV, die hier een andere rol heeft.

De nota van verbonden partijen is wel degelijk een issue waar we achteraf volgens mij nog problemen kunnen krijgen op het moment dat toezichthouders hier iets van gaan vinden. Want een van de voorwaarden is dat je een samenwerkende organisatie een inhoudelijke rol hebt. En met alle respect, zijn er alternatieven voor de rolbeweging? Ja, die zijn er. Erfgoedpartners, Stichting BOEi, noem maar op, er zijn voldoende alternatieven. Maar blijkbaar heeft u na overleg, waarin u dat is geadviseerd door de erfgoedpartners, een andere keuze gemaakt. Hoe krijg je de burger verder van de politiek?

Voorzitter. Nogmaals, ik zou de gedeputeerde willen adviseren, zover ik mijn rol kan pakken, om dit voorstel nog eens even mee terug te nemen, en dan goed onderbouwd nog eens een keer terug te komen naar de Staten met het inzicht geven van de risico's op met name de nota Verbonden partijen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Roks. Ik kijk even naar de heer Maas, tweede termijn? Nee. Mevrouw Brunklaus. Aan u het woord in tweede termijn.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. Hartelijk dank. Gelukkig was ik niet de enige die de stukken wat onduidelijk vond. Ik wil u vragen, de samenvatting Verkenning NV Monumentenfonds Brabant, die bij de stukken zit, hoort die nu bij het Statenvoorstel? Want daarin wordt namelijk heel duidelijk uitgelegd wat men wil gaan doen. En ik heb daarover dan ook nog een vraag. In de eerste termijn heb ik een vraag gesteld over dat men er een zelfstandige organisatie van wil maken met de provincie als hoofdeigenaar, terwijl men juist op afstand wil. Ik zeg dan ook: is die afstand dan niet fictief? In het stuk, in de samenvatting, wordt gezegd dat er vooraf geen aparte organisatie hoeft te worden opgezet. We hebben dat ook bij de technische vragen gevraagd. Komt er dan een aparte organisatie, of gaat het alleen maar om direct aandeelhouderschap en een te leveren kwartiermaker die aan de slag gaat? Ik had daar graag nog wat meer duidelijkheid over. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja. Dank u wel, mevrouw Brunklaus. Gedeputeerde Swinkels. In tweede termijn aan u het woord.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Volgens mij heb ik een paar oproepen gehad. Oproepen van de Staten nemen we altijd zeer ter harte. Het advies van de PVV is om het voorstel terug te nemen. Dat zou ik vooral niet willen volgen. Het is eigenlijk precies zoals de heer Maas wederom aangaf. Meer is dat niet en die informatie heeft u volgens mij. Daarnaast kunnen we natuurlijk spreken over wat er allemaal omheen en bij speelt, dat mag. Maar daar gaat precies het besluit van vandaag over, de mogelijkheid om bedenkingen duidelijk te maken.

De samenvatting hoort er natuurlijk bij, mevrouw Brunklaus. Het gaat mij niet om een aparte organisatie, maar om een bestaande organisatie een nieuwe functie geven, die past binnen ons beleidskader. Daarmee doen we precies wat in ons beleidskader wordt beoogd en geven we deze organisatie daarmee ook die nieuwe functie, precies zoals ook al eerder door de heer Maas aangegeven. Omdat het anders een lege organisatie zou blijven met toch ook behoorlijke financiële consequenties als we dat zouden doorzetten. That's it.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, gedeputeerde Swinkels. Dan sluit ik de beraadslagingen over dit Statenvoorstel.

54/17 Statenvoorstel Motie M56 (Statenvoorstel 19/17) Continuering van Bijenimpuls voor Brabant

De **plaatsvervangend voorzitter**: En gaan wij nu met spoed door met het Statenvoorstel 54/17, motie 56, Continuering van de Bijenimpuls voor Brabant. Ik geef graag het woord aan mevrouw Otters van de fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Bijen zijn van wezenlijk belang voor het ecosysteem en de landbouw. Even kort door de bocht: zonder bijen geen bestuiving. En daarom heeft de VVD in april jl. ingestemd met de motie van de Partij voor de Dieren om de bijensterfte tegen te gaan. Dit voorstel gaat met name in op zaaien buiten de bebouwde kom. Toch zien ook GS dat het landbouwgebied hierbij betrokken moet worden. De VVD beaamt dat bijen belangrijk zijn voor onze

voedselproductie en dat de insecten en in dezen de bijenbestuiving van grote economische waarde is in Brabant. En daarom zullen we instemmen met de drie besluiten. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Otters. De heer Kuijken van het CDA. Aan u het woord.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel. Dit college stelt naar aanleiding van motie 56 van 21 april 2017 voor om een reeds bestaande subsidieregeling te verlengen. Het voorstel is om hier over een periode van drie jaar nog een keer 750.000 euro voor uit te trekken. Dat het slecht gaat met de bij staat buiten kijf. En dat behoeft geen introductie en daarom behandelen we dit stuk vandaag ook. Het doel en de hoeveelheid geld zijn volgens het CDA ook volkomen legitiem. In een uitwerking echter zou de subsidieregeling wel wat beter kunnen. Het CDA heeft drie redenen om dat te vinden.

Allereerst reden 1. De bestaande regeling is niet geëvalueerd. Beleid moet je altijd testen op doelmatigheid. Over de doelmatigheid van de vorige gelden tasten we nu nog volledig in het duister. We weten nu onvoldoende of de kosten opwegen tegen de effecten. En we weten ook niet of deze effecten zich uitstrekken over de langere termijn.

Reden 2. Niet alleen met de bij gaat het slecht, het gaat slecht met alle insecten. Het aantal insecten is de afgelopen 27 jaar met meer dan 75% afgenomen. Dat kwam uit een rapport, dat deze maand nog is gepubliceerd, een heel gedegen en omvangrijk onderzoek. Je hoeft geen wetenschapper te zijn om dit effect te zien. Iedereen ziet misschien wel dat er veel minder vliegen en insecten tegen de voorkant van de auto plakken bijvoorbeeld. Maar je kunt je voorstellen dat dezelfde redenen hieraan ten grondslag liggen als bij de teruggang van het aantal bijen. En deze aspecten vinden we hierin niet terug.

Reden 3. Er is nog te veel onduidelijkheid over de oorzaken van de teruggang van de wilde bijen. Om de problemen echt fundamenteel bij de bron aan te pakken moeten we beter weten wat er nu precies aan de hand is. Meer geld voor onderzoek is daarom zeker te rechtvaardigen. Het CDA erkent overigens dat dit geen taak van een provinciale overheid is, maar het is zo ontzettend belangrijk. Anders blijven we lapmaatregelen nemen. Het CDA vraagt het college om met een nieuw voorstel te komen en hierbij:

1. ook insecten in den brede te betrekken;
2. vooral in te zetten op maatregelen waarvan we weten dat ze een langdurig effect hebben.

Voorzitter. Tot zover. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Kuijken. Dan kijk ik naar de heer De Jonge van de fractie van de SP. Ja. Aan u het woord.

De heer **De Jonge** (SP): Dank u wel, voorzitter. Mijn pasje vergeten. Ik ben niet de enige die dat wel eens overkomt, hè Nico. Mijn fractie is blij dat de bijenimpuls in Brabant voortgezet kan worden, met dank aan de Partij voor de Dieren voor het indienen van een motie. Het is belangrijk dat de provincie dat doet wat ze kan om de situatie voor de bijen te verbeteren. Als 23% van de wilde bijen uit Brabant is verdwenen, is dat gewoon dramatisch. Cijfers over een terugloop van 32% van de soorten wilde bijen zijn op zijn zachtst gezegd niet erg hoopvol. Overigens trekt Natuurmonumenten – de heer Kuijken refereerde er ook al aan – vandaag aan de bel in verband met een massale insectensterfte in Brabant. Volgens hen zijn er 65% minder insecten dan dertig jaar geleden. Gelukkig zien GS het enorme belang van de bijen en zijn GS duidelijk wel bereid – en daar komt 'ie mensen – om van deze bijzaak een hoofdzaak te maken. Tegelijkertijd geeft men aan dat het grootste deel afhankelijk is van de grondeigenaren, wat met name agrariërs zijn. Bijen zijn nu bijna verdwenen uit het agrarisch landschap. Vooral wegens het gebruik van pesticiden en andere bestrijdingsmiddelen, zoals glyfosaat, wat in Roundup zit. Over dat laatste middel hebben we recent schriftelijke vragen aan GS gesteld. En het lijkt er trouwens erg op dat de EU het middel

toch weer wil gaan toestaan. De SP vraagt de gedeputeerde dan ook om dit voor bijen dodelijke middel op elke mogelijke manier uit Brabant te weren of het gebruik ervan zoveel mogelijk te minimaliseren. En natuurlijk niet om het te laten worden vervangen door een middel dat nog slechter is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Komt u tot een afronding, mijnheer De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Dat ga ik doen. Even kijken. De Bijenimpuls voor Brabant is goed en krijgt onze warme steun. Gezien de omvang van het probleem hopen wij wel dat ook in andere beleidsterrein de bij bijzonder veel aandacht krijgt. Dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer De Jonge. En nu is het woord aan mevrouw Willems-Kardol van de fractie van de PVV.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voorzitter. De PVV is trots op de aandacht die de bijen krijgen in Brabant. Echter iets minder trots op de communicatie van de gedeputeerde. Maar eerst die trots, want er gebeurt inmiddels veel voor de bijen in Nederland en in Brabant en daar kunnen we trots op zijn. Een paar jaar geleden heb ik samen met de gedeputeerde Van den Hout en de imker de bijenkasten in de Vlindertuin van het provinciehuis officieel geopend door het bloemperk in te zaaien met bijvriendelijk bloemenzaad en dat was een symbolische handeling. We hoopten hiermee niet alleen een meer bijvriendelijk klimaat te creëren in deze tuin, maar ook symbolisch meer bewustwording te zaaien over de slechte bijenstand. Het plaatsen van de bijenkasten is mede dankzij de Haagse inzet van de PVV een ontzettend groot succes geworden. Maar dan toch dat puntje van kritiek. Hoe staat het met de bewustwording bij de gedeputeerde? Binnen dit huis is een evaluatie gebruikelijk wanneer besloten moet worden om beleid te continueren. Bovendien is een evaluatie nodig om gefundeerd te kunnen onderbouwen of de bestede middelen doelmatig zijn besteed en met welke uitvoeringsaccenten de Bijenimpuls gecontinueerd zou moeten worden. Als Statenlid heb ik ook de behoefte aan een evaluatie om beleidsmatig en financieel te kunnen bijsturen op de bijen. Derhalve dien ik een amendement in voor een werkbudget.

En deze evaluatie hoeft voor ons geen evaluatie te zijn door een externe organisatie, dit kan ook intern worden uitgevoerd, waarin de prestaties en kansen op een rij worden gezet. Kan de gedeputeerde de toezegging doen dat in het najaar van 2018 een evaluatie wordt opgeleverd? Ik zal hier vast zo meteen een motie voor indienen.

In voorliggend Statenvoorstel wordt het uitvoeringsaccent gelegd om het buitengebied te veranderen en de PVV onderschrijft het belang van een bloemrijker buitengebied. En met name de insteek dat de slag wordt gemaakt om processen te veranderen met pilotprojecten die de potentie in zich hebben om te bloeien. Uit te bloeien naar projecten die ook door kunnen gaan zónder subsidie en zoals u weet is de PVV géén voorstander van subsidies. Echter deze impuls zien we als een revolverende investering die de start vormt naar een hogere agrarisch-economische waarde met de bij als vliegend middelpunt. Enkele voorbeelden: graslanden kruidenrijker maken. Dit kan voor boeren interessant zijn als dit het dierenwelzijn ten goede komt, gezien de honing ook een medicinale en antibiotische werking heeft en als de boer er ook beter van wordt door het aansluiten bij het kwaliteitspuntensysteem van Campina-Melkunie.

Een ander voorbeeld is het inzaaien van akkers met kruiden, die de natuurlijke vijanden van plaagveroorzakers aantrekken. Hiermee kunnen kosten worden bespaard bij de aanschaf van gewasbeschermingsmiddelen.

En het derde voorbeeld is het wegbeheer bij gemeenten optimaliseren door kennisdeling en het goedkoper afvoeren van bermmaaisel. Maar naast deze voorbeelden zou de PVV ook graag zien dat er uitvoeringsaccenten worden gelegd op non-subsidiemaatregelen. En naast het verstrekken van een

financiële impuls kan de provincie dan ook vanuit het huidige beleid en ook via de samenwerking met gemeenten en overige partners aansporen om het leefgebied van de bij te verbeteren. Bijvoorbeeld door die kennisdeling over bijvriendelijk berm- en slootbeheer, het aanpassen van het maaibeleid en bloemrijke gemeentelijke plantsoenen. Maar ook door de beperking van de schadelijke werking van bestrijdingsmiddelen zou de provincie kunnen stimuleren. We zouden kunnen bekijken hoe we kunnen overgaan op niet-chemische bestrijding, ofwel natuurlijke pesticiden. Is de gedeputeerde bereid om te onderzoeken welke non-subsidiemaatregelen kunnen bijdragen aan de bijenstand? Tot zover.

Amendement A1 'Werkkapitaal meerjarenprogramma bijenimpuls'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 27 oktober 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 54/17 motie M56 (Statenvoorstel 19/17) - Continuering van Bijenimpuls voor Brabant; constaterende dat:

- in het Statenvoorstel gevraagd wordt om 750.000 euro voor de komende drie jaar;
- er in het najaar van 2018 bekeken wordt of het zinvol is om een evaluatie uit te voeren van de tot dan bestede middelen;

overwegende dat:

- een evaluatie van de al bestede middelen vanuit het huidige meerjarenprogramma 2015-2018 essentieel is bij het beoordelen van de effectiviteit van het meerjarenprogramma bijenimpuls;
- het onwenselijk is om voor een periode van drie jaar geld te reserveren zonder zo'n evaluatie;

besluiten:

1. bij ontwerpbesluit 54/17 B '1. De uitvoering van het huidige meerjarenprogramma 'Bijenimpuls voor Brabant' voort te zetten;
2. Uitvoeringsaccenten aan te brengen met als doel om buiten de bebouwde kom het leefgebied van wilde bijen te bevorderen';

te wijzigen in:

- '1. De uitvoering van het huidige meerjarenprogramma 'Bijenimpuls voor Brabant' in 2018 voort te zetten;
2. uitvoeringsaccenten aan te brengen met als doel om buiten de bebouwde kom het leefgebied van wilde bijen te bevorderen;
3. voor het jaar 2018 een werkkapitaal van 250.000 euro voor het programma beschikbaar te stellen dat gedekt wordt door een onttrekking uit de reserve natuur en landschapsbeleid Groene blauwe diensten;
4. na een eventuele evaluatie van de tot dan bestede middelen in het najaar van 2018 een verder besluit voor te leggen aan Provinciale Staten over de continuering van het meerjarenprogramma voor de volgende periode. De resterende 500.000 euro hiervoor te reserveren;'

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant, Joyce Willems-Kardol"

Motie M2 'Bijsturing van de bijen'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 27 oktober 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 54/17 Motie M56 (Statenvoorstel 19/17) - Continuering van Bijenimpuls voor Brabant; constaterende dat:

- in het Statenvoorstel gevraagd wordt om 750.000 euro voor de komende drie jaar;
- medio 2018 de projecten van het meerjarenprogramma 2015-2018 zijn afgerond;
- er in het najaar van 2018 bekeken wordt of het zinvol is om een evaluatie uit te voeren van de tot dan bestede middelen;

overwegende dat:

- een evaluatie van de al bestede middelen vanuit het programma essentieel is bij het vervolg en bijsturing van het meerjarenprogramma Bijenimpuls;
- een evaluatie gebruikelijk is wanneer besloten moet worden om beleid te continueren;

GS op te dragen om:

in het najaar van 2018 een evaluatie uit te voeren van de tot dan bestede middelen;

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant, Joyce Willems-Kardol"

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Willems-Kardol. Ik ontvang het amendement en ik dacht de motie graag, zodat de bodes het kunnen verwerken. En dan geef ik graag nu het woord aan mevrouw Dingemans van D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Uit wetenschappelijk onderzoek is inderdaad gebleken dat de huidige inrichting en het gebruik van onze bodem belangrijke oorzaken zijn van de sterke achteruitgang van het aantal insecten en dus ook de bijen. Zij kunnen niet overleven in een groene woestijn. In het Statenvoorstel lezen we opsomming van maatregelen die nodig zijn binnen het meerjarenprogramma om het leefgebied voor bijen te verbeteren: van het bloemrijker maken van graslanden en akkerranden tot het terugdringen van bestrijdingsmiddelen, en van ecologisch bermbeheer tot het aanpassen van gewassoorten. Want wilde bijen zijn niet alleen afhankelijk van bepaalde voedselvoorziening, maar ook van een geschikte leefomgeving om te kunnen leven en te overleven.

Met zo'n groot pakket aan maatregelen is 750.000 euro een druppel op een gloeiende plaat. We hebben de motie dan ook vooral vanwege de symbolische waarde gesteund. Maar de ondertoon is wel serieus: insecten vormen de basis van ons menselijk ecosysteem en zouden daarom structureel aandacht moeten krijgen in het provinciaal natuurbeleid.

Omdat we dit voorstel dan ook vooral als symbolisch zien, overhandig ik de gedeputeerde hierbij graag een klein zakje bloemenzaad als voorbeeld en hopelijk doet dat goed volgen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Dingemans. Ik zie een interruptie. U wilt mevrouw Dingemans interromperen? Mevrouw Roijackers. Aan u het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. De tweede symboolpolitiek met de krokodillentranen – sorry dat ik het zo noem, mevrouw Dingemans – over de bijensterfte. U legt in uw verhaal wel de vinger op de zere plek als het gaat over de groene woestijn, die u heel terloops noemt, en de insectensterfte. U zegt terecht dat het een druppel op de gloeiende plaat is, dit om weinig geld gaat tegenover een groot probleem. Hoe stelt u voor dat we binnen het natuurbeleid die enorme insectensterfte, waar ook het CDA aan refereerde, gaan keren met elkaar? Want we hebben een enorme uitdaging.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De vraag is duidelijk. Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja, dank u wel. Volgens mij komt het rapport, waar de heer Kuijken ook aan refereerde, op een prachtig moment. Over twee weken staan we hier opnieuw, dan hebben we het over de begroting. Dan hebben we het ook over het onderwerp natuur en natuurbeleid. En dan kunnen we het volgens mij ook prima hebben over het structureel inbedden van dit onderwerp in de natuurportefeuille.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, zeker. Dus dat betekent dat er een initiatiefvoorstel ligt van D66 om vanaf nu een substantieel deel van ons natuurbeleid te richten op het terugbrengen van insecten?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Volgens mij heeft u me dat niet horen zeggen. Volgens mij heb ik alleen gezegd dat we over twee weken hier de begroting aan de orde hebben en dat we het dan kunnen hebben over financiële maatregelen die wat verder gaan dan de 750.000 euro van vandaag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan is nu het woord aan de heer De Kort namens de PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja. Dank u, voorzitter. Als PvdA zijn we ook heel positief over de continuering van de Bijenimpuls. Wij vragen ons echter wel af als we het stuk lezen wat het vervolg hierop gaat zijn op een aantal onderdelen. Er werd net ook al even aan gerefereerd. De groene woestijn, geloof ik dat het genoemd werd. De heer Kuijken geeft aan dat er heel veel insectensterfte is en eerst maar eens uitzoeken waar het aan ligt. Een van die redenen is heel duidelijk, in ieder geval wat betreft bijen. Met bijna geen bloemen op onze landbouwgrond is er een redelijk duidelijke aanleiding. En dat staat dus ook in het stuk onder 2.6: "De EU-subsidies ten behoeve van de vergoeding van het areaal bouwland zouden ook efficiënter voor de biodiversiteit ingezet dienen te worden door de subsidievoorwaarden aan te scherpen." Mijn vraag is: welke actie kunnen en gaan GS daartoe dan ook ondernemen?

Onder 2.8 staat vervolgens dat "de groenblauwe dooradering van het landschap voor bijen ook kan worden verbeterd door bestaande subsidies voor het groenblauwe stimuleringskader StiKa, het agrarisch natuurbeheer en de ecologische verbindingzones breder inzetbaar te maken, waardoor prioritaire soorten waar bijen een belangrijk onderdeel van zijn er nog meer baat bij hebben." De vraag is ook daar: welke acties worden daar dan concreet op ondernomen?

En tot slot staat het ook nog een keer bij de pachteisen van de eigen gronden, dat dat kansen biedt als daarbij meer aandacht is voor de bijen. Dus ook daar mijn vraag wat we daaraan dan concreet gaan doen.

En tot slot staat het ook nog bij 2.10 over de wegbermen en de gemeenten en dat we ons er in de toekomst voor in gaan zetten dat gemeenten het civieltechnische beheer alleen nog toepassen waar de verkeersveiligheid dit beheerst en dat ecologisch wegbeheer de norm moet gaan worden. Dus de vraag is ook daar hoe we dat vervolgens concreet gaan borgen. Op die manier nemen we volgens mij een aantal maatregelen, hopelijk, waar we concreet ook echt structureel iets mee doen.

In datzelfde kader mijn laatste opmerking. Er was ook een Statenmededeling over de terugkoppeling over motie M15, Brabants bijenmengsel. En daar stond onder punt 4 dat er een bijenmengsel met een breed palet aan kleuren ingezaaid zou kunnen worden in bermen die vanuit civieltechnische redenen toch al in reconstructie zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wilt u tot een afronding komen, mijnheer De Kort?

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dit is het laatste punt. De vraag is of de gedeputeerde ook daar iets mee kan doen in het kader van mijn vraag omtrent de concrete maatregelen. Dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer De Kort. Aan het woord nu mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. Hoe stoppen we de bijenteruggang? Goed beleid combineert de carrot en de stick: Honing en angel of azijn. We moeten stimuleren, maar ook durven verbieden. Motiveren maar ook controleren, verleiden maar ook sturen. GroenLinks heeft vragen over dit stuk. In het stuk staat de groene woestijn niet zo genoemd, maar hij wordt wel bedoeld als wordt gezegd: grote delen van ons buitengebied zijn ongeschikt voor wilde bijen. De woestijn kleurt overigens geel van de glyfosaat. Dit doet een beroep op agrariërs, schrijft u zelf. En onze vraag is: hoe doet u als provincie dit beroep op hen? U verwijst geregeld naar Brabant schoon water. Welke daadwerkelijke reductie van bestrijdingsmiddelen heeft dit project ons tot nu toe opgeleverd? Hoe meet en weet u dat? GS willen de subsidies voor StiKa, agrarisch natuurbeheer en ecologische verbindingzones breder inzetten voor bijen. Maar deze regelingen worden nu niet volledig gebruikt. Hoe denkt u partijen nu wel enthousiast te maken? Er staan een hoop misschientjes in het stuk en collega De Kort van de PvdA heeft er al een aantal genoemd. Die vragen zal ik niet herhalen. Ik noem er u nog een aantal. Het SNL-beleid zal op termijn geëvalueerd worden. Wanneer gebeurt dit?

Aanvragen die een hoge betekenis hebben voor bijen kunnen extra hoog gewaardeerd worden, schrijft u. Gaat u dit doen? En tot slot over de combinatie van verleiding en sturing gesproken, zien GS geen verbindende mogelijkheden tussen de impuls naar natuurinclusiviteit via het flankerend beleid van gedeputeerde Spierings en het stimuleren van de wilde bijen met deze bijenimpuls van gedeputeerde Van den Hout? Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Roijackers. Dan nu het woord aan de heer Oosterveer van de fractie 50PLUS.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter. We praten over de uitvoering van de aangenomen motie M 56. We kennen allemaal het belang van de bloemetjes en de bijtjes. Zo niet, dan is de voorlichting op een ander moment ook nog mogelijk. In de Burap 2017 wordt een bedrag van 750.000 euro toegevoegd voor 2018. En het daarna te continueren na 2018. Dit heeft een positieve doorwerking in de groenblauwe dooradering van het landschap. Wij ondersteunen de stelling van GS dat provinciale subsidies geen garantie zijn voor succes. Dat GS ontwikkelen met behulp van de beschikbare financiën naar nieuwe concepten zoals u dat voorstaat. Dus 50PLUS staat positief ten opzichte van dit voorstel. Voorzitter. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Oosterveer. Dan nu het woord aan mevrouw Surminski van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Laat ik vooropstellen dat ook wij blij zijn met het continueren van de Bijenimpuls in 2018. Het rapport over de dramatische achteruitgang van het aantal insecten drukt ons weer met de neus op de feiten, het gaat echt niet goed met het leven in ons land. En ik zeg met opzet niet alleen maar 'met de natuur', want insecten zijn simpelweg een onmisbare schakel voor het leven op aarde, zoals we dat nu kennen. Ik heb er alle begrip voor dat het lastig is om het directe effect van dit programma te meten aan de hand van het aantal bijen en bijensoorten. Maar dat wil niet zeggen dat we geen serieuze evaluatie nodig hebben. Daarom willen we graag weten welke meetbare effecten dit programma heeft, welke kpi's zijn er wel mogelijk? De nadruk ligt op het buitengebied en de agrarische sector speelt daarin een essentiële rol. Voorlichting dus, maar alleen praatclubjes zet geen zoden aan de dijk. Kunt u ons bijvoorbeeld aangeven hoeveel boeren er nou minder gif gaan gebruiken, hoeveel hectare extra leefgebied er bijkomt, hoeveel bijenlinten, hoeveel bloemgewassen? Het zoeken is naar winmaatregelen, waarbij de agrariërs ook zelf voordeel ervaren. Kunt u dan een idee geven van welk type maatregelen dat is? De provincie kent al vijftien jaar ecologisch bermbeheer. Hoeveel kilometer komt

er bij dankzij de inzet van bijvoorbeeld gemeenten? Kortom, welke criteria kunt u ons leveren en wanneer kunnen we dat verwachten? Maar ook, wat heel belangrijk is, nu weer 750.000 euro uitgeven uit de bestemming van groenblauwe diensten, welke andere projecten gaan er dan niet door? En is er straks sprake van verdringing? Ik dank u.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zag een interruptie van mevrouw Dingemans. Aan u het woord.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel. Mevrouw Surminski. Zou u kunnen vertellen wat het ongeveer gaat kosten aan manuren om dat allemaal te onderzoeken wat u allemaal vraagt aan metingen in het kader van die evaluatie?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ik heb niet gevraagd om specifiek al deze dingen te doen, maar ik wil wel graag weten: wat kan er wel gemeten worden? En welke concrete maatregelen kun je dan op een gegeven moment zien dat er gebeuren? Ik heb juist niet gevraagd naar ga eens bijen meten of soorten inventariseren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dingemans, tweede interruptie.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voorzitter. Zou u niet liever zien dat al het geld dat we dan gaan investeren in onderzoek doen, dat we dat gewoon gaan uitgeven om nieuwe impulsmaatregelen te treffen? Want dat is uiteindelijk toch het doel dat we nastreven?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ik vind het prima als we geld uitgeven aan concrete maatregelen. Maar het moet ook wel echt opleveren en niet alleen maar ergens verzanden in praatclubjes of zo.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja. Ik vroeg me af of D66 een programma wil starten waarbij we uiteindelijk niet weten of het geld dat we besteed hebben ook zijn nut heeft gehad. Ik vind dat als partijen een project indienen en daarbij zeggen 'wij voldoen aan de algehele doelstelling van de provincie en we gaan dit doen', dat ze omschrijven wat ze gaan doen en dat ze dat ook zelf bijhouden, dat het uiteindelijk controleerbaar is. Dat lijkt me voor de provincie ook prettig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dank. Mevrouw Willems-Kardol, een interruptie.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voorzitter. Ik werd getriggerd door de opmerking die D66 maakte en daar wil ik eigenlijk op reageren. Wilt u nou voorstellen dat we van nu af aan totaal geen evaluaties doen in dit huis? Want volgens mij is dat gewoon de afspraak die we met elkaar hebben: als we beleid continueren, dan doen we een evaluatie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dingemans in reactie op mevrouw Willems-Kardol.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja en op de heer Van der Wel. Wij zijn als D66 een groot voorstander van het doen van evaluaties. Ik wil alleen dingen even in balans brengen. We hebben het hier over 750.000 euro in drie jaar tijd. We geven hier veel grotere bedragen uit. Ik wil alleen maar voorkomen dat we heel veel bureaucratie gaan introduceren in plaats van dat we de doelen gaan nastreven die we met elkaar afspreken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Dingemans. Ja. In reactie de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik begrijp het helemaal. 750.000 euro is gewoon weinig geld voor de doelstelling die we hebben. Maar goed, wat ik vraag nogmaals is dat je uiteindelijk toch die vooruitgang wilt zien. Ja toch? Oké. En welke succesfactoren er zijn, die wil je misschien continueren in programma 3. Dan moet ik tegen die tijd wel weten waar ik het geld aan wil besteden. Dat is het enige wat ik vraag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van der Wel. Mevrouw Surminski. U bent klaar? Ja. Oké. Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Heijman van Lokaal Brabant. Nee. Hij ziet af van zijn spreektijd. Dan is nu het woord aan gedeputeerde Van den Hout voor de eerste termijn.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Volgens mij zijn alle woordspelingen wel geweest. Ik heb ze in ieder geval wel afgevinkt en kon er geen meer bedenken, dus daar houden we het maar bij.

De Bijenimpuls. In grote lijnen twee reacties denk ik van uw Staten: goed dat het begonnen is met de motie van de Partij voor de Dieren; ook goed, brede steun proef ik voor voortzetting daarvan; en aan de andere kant de vraag om een evaluatie of een nadere uitwerking. Om maar met dat laatste te beginnen, die nadere uitwerking, met name gevraagd door de PvdA. Hoe gaat u dat doen? Hoe gaat u StiKa breder inzetten? Wat wordt de norm voor het wegbeheer? Hoe staat het met motie 15, Brabants bijenmengsel? Hoe denkt u de kans te grijpen het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de Europese Unie beter in te zetten voor het terugbrengen van het aantal bijen en de andere insecten? Het is misschien net iets te kort om daar nu heel erg uitgebreid op in te gaan, maar ik wil u graag beloven daarop schriftelijk terug te komen. Overigens hebben we daar ook wel ideeën over, over hoe we dat willen gaan doen. Maar dat zullen we u in een notitie zo snel mogelijk doen toekomen.

De vraag voor aandacht voor ook andere insecten dan bijen begrijp ik. Daar ging het onderzoek ook over, waar velen van u aan refereren. In grote lijnen denk ik dat je wel kunt stellen dat dat wat goed is voor wilde bijen ook goed is voor een hele hoop andere insecten. Tegelijkertijd vraag ik me af of je daar heel erg diep op moet ingaan, want ook met weidevogels gaat het niet best. Moeten we nou kijken of we dit beleid ook gunstig kunnen maken voor weidevogels en voor allerlei andere dingen in de natuur waar het niet goed mee gaat? Ik denk niet dat het leidt tot een beter en meer gefocust beleid als we dat allemaal op één hoop gaan gooien.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Roijackers, een interruptie.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Het was niet een reactie naar aanleiding van een vraag van mij, maar even naar aanleiding van wat u zojuist zegt. Heeft u als gedeputeerde Ecologie geen nieuwsgierigheid naar een verband tussen de grote insectensterfte, waar nu zoveel over te doen is en waaraan al drie fracties refereren, u ook, de teruggang van de bijen en de teruggang van de weide- en akkervogels in Brabant?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, zeker. En als ik een academicus was op een universiteit zou ik daar ook onmiddellijk iemand op zetten om daar onderzoek naar te doen, maar niet als uitvoerend orgaan als provincie. Volgens mij is dat niet onze taak. Bovendien moet u weten dat het onderzoek waaraan u refereert een onderzoek is geweest in een gebied zo groot als Duitsland gedurende 27 jaar. Ik denk niet dat wij dat als provincie gaan verbeteren of zelfs maar gaan benaderen in een herhaling daarvan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. De Nijmeegse hoofdonderzoeker zegt dat die gebieden in Duitsland, die 63, heel erg vergelijkbaar zijn met Nederland. Gezien wat het voor gebieden zijn, tussen de landbouwgebieden. Dus er liggen wellicht wel verbanden. Kijk, er doen wel eens onderzoekers onderzoek in opdracht van de provincie Noord-Brabant aan diverse mooie onderzoeksinstituten. U zou initiatief kunnen nemen tot onderzoek. Bent u bereid om dat te doen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee. Volgens mij is er nou juist een onderzoek gepubliceerd, waar 27 jaar over gedaan is waar een conclusie aan verbonden is. En ik handel liever op basis van die conclusies dan dat ik datzelfde onderzoek nog een keer ga overdoen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Surminski. Een interruptie.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ik wil u graag nog verwijzen naar het onderzoek van Frank Berendsen, dat we in de vorige periode hebben gezien, dat eigenlijk een kant-en-klaar verhaal geeft over de relatie tussen insecten, landgebruik en met name ook de weidevogels. Dat ligt er.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Precies. Dus geen enkele reden om nog een onderzoek te doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Kuijken. Interruptie.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Er is wel degelijk heel veel behoefte aan onderzoek. Het verklarend onderzoek, concluderend en beschrijvend onderzoek. En dat onderzoek waar we het nu over hebben, die 27 jaar in Duitsland, zegt dat het zo slecht met de bijen gaat dat die met 75% teruggaan. Daarbij staat ook: het is niet het klimaat en niet de landschapsinrichting die daaraan ten grondslag liggen. Maar waar het wel aan ligt weten we niet. Dat is de conclusie en dat moeten we met zijn allen weten. En die conclusie hebben we ook nodig om die 750.000 euro, misschien wel in de toekomst meer of minder, doelmatig in te kunnen zetten. En ik acht de kans zeer groot dat de onderliggende reden voor de bijensterfte, dat het slecht gaat met de bijen, dezelfde is als de teruggang van de insecten. Die informatie hebben we nodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Die informatie is zeker zinvol, maar is niet nodig om maatregelen te nemen. Het verbaast me dat dat nou juist van uw partij afkomt. Met een klein beetje boerenverstand snap je dat de maatregelen die wij willen gaan nemen met deze 750.000 euro, en zoals we dat in de vorige periode hebben gedaan, hoe dan ook bijdragen aan een verbetering van het leefklimaat van bijen. Daar hebben we niet nog meer onderzoek voor nodig. Dat snapt een kind.

Een evaluatie wordt door u gevraagd. Ja, ik snap de logica van het voortzetten van beleid op basis van een evaluatie. Als je iets doet en je wilt het voortzetten, dan wil je weten of het gewerkt heeft. Maar ik ben het helemaal ermee eens dat je voor 750.000 euro amper een evaluatie kunt uitvoeren, laat staan dat je dan nog overhoudt om als je tot de conclusie komt ermee verder te gaan als het succesvol was, maar helaas het geld op is, omdat dat is besteed aan een onderzoek om te komen tot de conclusie dat we er eigenlijk mee verder hadden moeten gaan. Nou, dan ga ik er liever gewoon meteen mee verder.

Een aantal vragen is gesteld over hoe we anderen, met name agrariërs, kunnen bewegen tot maatregelen die, zonder dat ze subsidie kosten, ook goed zijn voor het leefgebied van bijen. Ik denk dat we daar volop mee bezig zijn. Inderdaad in het project Schoon water, dat leidt tot minder chemiegebruik in de agrarische sector. De maatregelen die wij nemen en die landelijk genomen zijn voor het terugdringen van het chemiegebruik bij onkruidbestrijding op verhardingen in gemeenten, en vanaf volgend jaar ook op sportvelden. In ieder geval gaan wij als provincie niet over het chemiegebruik in de landbouw. We hebben daar laatst wel berichten over gehoord – u allen denk ik – over hoe Nederland voorstander is om Roundup nog tien jaar lang toe te staan. De Europese Unie gaat zover om dat slechts voor vijf jaar te doen. Wat mij betreft gaat dat nog steeds te ver, omdat ook daar duidelijk is wat het effect van dit soort middelen, niet per se alleen dit middel maar dit soort middelen, is op bijen- en andere insectenpopulaties. Wij zijn dan ook nu naar aanleiding daarvan aan het kijken hoe ver we als provincie kunnen gaan om een halt toe te roepen aan het gebruik van deze middelen. Het maaibeleid. Daar doen we al veel aan. Niet alleen provinciaal. Van de 550 km bermen die wij in beheer hebben wordt er 500 km ecologisch beheerd. Ik zal mijn collega vragen wat er met die andere 50 km gebeurt en dan gaan we daar nog achteraan. Dat gebeurt ook steeds vaker bij gemeenten en dat gebeurt overigens in nog veel meer mate ook bij waterschappen, die nog veel meer bermen in beheer hebben, waar sinusbemaaiing en al die mooie uitvindingen volop worden toegepast. En misschien wel de belangrijkste maatregel die wij in deze groene woestijn aan het nemen zijn, die goed is voor bijen- en insectenpopulatie, is de hele brede transitie van de landbouw, waar we het vanochtend nog over gehad hebben.

De twee voorstellen die zijn ingediend, zijn amendement 1 en motie 2. Ik wil vragen de motie aan te houden tot de begrotingsbehandeling, waar hij thuishoort. Het amendement wil ik ontraden, omdat het denk ik echt zaak is om dat kleine beetje geld dat hiervoor beschikbaar is, snel in te zetten en op resultaat te sturen. En niet om nog meer bureaucratie in het leven te roepen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie mevrouw Willems-Kardol.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Ja, ik wil even reageren, voorzitter, op de opmerking van de gedeputeerde dat hij adviseert om de motie aan te houden en in te dienen bij de begrotingsbehandeling. Ik ben juist getriggerd door wat zelf in uw Statenvoorstel staat over een evaluatie en daar wil ik op reageren met deze motie, dus dan lijkt me ook dit het moment om die in te dienen. Kijk, ik begrijp dat het niet helemaal te meten is hoeveel bijen er nou zijn bijgekomen op basis van de voorgaande regeling, maar ik wil wel graag de feiten en de prestaties weten en wat hebben we gedaan met die 750.000 euro. Ik denk ook, als ik hoor de andere reacties van de Staten, dat iedereen wel behoefte heeft om te kijken wat we nou gaan doen met dit voorstel. Misschien hebben we nog andere uitvoeringsaccenten nodig of misschien zouden we dit nog moeten doen. Dat weten we niet precies, omdat we ook niet precies weten

wat bij de voorgaande regeling ... Dus ik snap dat een evaluatie in de brede zin misschien niet mogelijk is, maar ik zou wel iets meer terugkoppeling daarover krijgen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag?

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Ik zou die motie niet aan willen houden, maar wel in behandeling brengen. Dat komt ook doordat in het Statenvoorstel staat dat in het najaar van 2018 bekeken wordt of het zinvol is om een evaluatie uit te voeren. Nou, ik denk dat dat nu ook al wel bepaald kan worden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het is aan u of u uw motie aanhoudt of niet. De heer Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. In dat geval raden wij de motie af.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja. Dat was de eerste termijn van gedeputeerde Van den Hout. Dan kijk ik even rond naar de behoefte voor de tweede termijn. De VVD? Nee. Het CDA, mijnheer Kuijken, behoefte aan een tweede termijn? Ja. Aan u het woord.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Er werd zo net wel heel snel gezegd door dit college: de maatregelen die we voor deze 750.000 euro gaan nemen, hebben sowieso een goed effect op die bijenstand. Dat kan wel zijn, maar als je bijenlinten gaat inzaaien, als je tijdelijk allerlei akkertjes met bloemen gaat inzaaien en je houdt ermee op, op dat moment gaat het weer net zo slecht met de bijen als voorheen. We willen met zijn allen hier dat we maatregelen nemen die een langdurig effect sorteren. En je hoeft geen uitgebreide evaluatie te doen. Wat wij graag willen zien, is dat we vooral maatregelen nemen die een langdurig effect hebben, waarbij de wilde bijen op de lange termijn geholpen zijn. Daar gaat het hier om. En dat vind ik jammer, want dat vinden we hier onvoldoende in terug.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie heer Van der Wel. Oké. Dank voor uw interruptie. Had u ...

De heer **Kuijken** (CDA): Ja, en daarbij zou ik vooral willen focussen. Onder andere landbouwgif kan daar een heel grote rol in spelen. Ik denk dat dat misschien een van de dingen is waarop we echt moeten inzetten. We moeten de hand aan de kraan houden als het gaat over de oorzaken van bijensterfte. Deze term is vaker gebruikt in deze zaal. We moeten dingen bij de bron aanpakken. Dat we geen lapmiddeltjes doen, die een tijdelijk karakter hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, toch eventjes hoor. Drie jaar geleden bij het kerstdiner werden er af en toe grappen gemaakt over ons als Statenleden. Er werd bij mij een grap gemaakt over neonicotinoïden. Dat was leuk om te lachen, want dat was zo'n woord dat ik vaak gebruikte in de Staten. Maar ik gebruikte het niet alleen als woord in de Staten om het af en toe eens te zeggen. Ik heb ook initiatieven ingediend om het gebruik van neonicotinoïden in de landbouw terug te dringen binnen het mandaat dat wij vanuit de provincie hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Daar kom ik nu op. Dit was een inleiding. Ik heb tot nu toe niet ervaren dat het CDA daarin met mij meeliep, met ons meeliep. Er waren er meer die het wilden. Is dat vanaf nu anders?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik erken deze pijn, maar we kunnen met zijn allen constateren dat als het gaat over het probleem van neonicotinoïden, dat dat vooral in Europees en nationaal verband aangepakt zal moeten worden. Dan kunnen wij hier hoog of laag springen, maar daar hebben wij gewoon heel erg weinig mandaat in. Daar moet ik u in teleurstellen, maar dat is wel zo. Ik had u daar graag beter van dienst willen zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Roijackers, tweede interruptie.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dus als er met betrekking tot bestrijdingsmiddelen binnen ons mandaat mogelijkheden zijn tot initiatieven vanuit de Staten, dan zal het CDA die steunen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): U krijgt van mij geen vrijbrief om alles wat u nu gaat indienen te gaan steunen, maar we zullen zeer welwillend zijn om te kijken wat we hier kunnen doen, ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie. De heer Van der Wel. Het juiste kaartje, ja.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Het juiste kaartje zit er goed op. Voorzitter. Ik ben het helemaal met u eens dat zo'n StiKa-regeling gewoon niet goed werkt, omdat als je stopt je daarna niets meer hebt. Wat wel echt aantoonbaar is, is dat het intensieve landgebruik door de landbouw er bijvoorbeeld voor zorgt dat overhoekjes en kleine natuurgebiedjes, waar bijen juist wel bij varen, verdwijnen. Als wij daar een stop voor willen brengen, zullen we in de Verordening ruimte daar iets voor op kunnen nemen. Het kleingebruik moeten we gewoon in stand houden. Kunt u dat bijvoorbeeld ondersteunen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Een hoop Europese landbouwsubsidies en ook StiKa zijn er onder andere voor bedoeld ... Boeren maken een economische afweging en dat is te begrijpen. En een hoop regelingen zijn er dusdanig op geënt ... Je kunt van landbouwsubsidies vinden wat je wilt, die laten we even buiten de discussie. Maar als je ze dan toch toekent, dan worden die ingezet voor boeren om hun areaal te vergroenen. Wat wordt er gedaan? Dat heeft een tijdelijk effect. Maar als je dan toch landbouwsubsidies uitdeelt, doe het dan op een manier die ten goede komt aan de natuur en de boer. En dat wordt nu gedaan, dat is denk ik een hartstikke prima middel. Ik weet niet wat u precies vraagt, maar of we dit gaan borgen in de Verordening ruimte of boeren verplicht allerlei dingen moeten gaan inzaaien, dat kun je denk ik niet van ze vragen, want daar hangt ook een economische component aan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie via de voorzitter. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Via het GOB bijvoorbeeld. Er ligt een opdracht van maak het groener. Maar ik zou dat niet tijdelijk willen doen en ook niet zo klein. Vanuit de sector is het van zo klein mogelijk. Juist vanwege dat economische belang voor de bijen en de bestuiving van de gewassen ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, graag een korte interruptie. En dat geldt ook voor de overige Statenleden. Een korte interruptie met een duidelijke vraag aan degene die achter de kathedraal staat. Uw vraag is?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dus op verschillende gebieden kun je daar dingen aan doen. Wat stelt u dan voor om dat intensieve gewoon minder intensief te maken en meer ruimte te bieden voor de bijen, want dat is gewoon wat nodig is?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Helder. De heer Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ja. Wat stelt u nu voor? U kunt mij niet vragen hier op een vrijdagmiddag een heel plan uit te gaan lopen rollen wat we moeten doen in het ruimtelijke spoor om de bijen te gaan helpen. Dan moet ik u toch teleurstellen, mijnheer Van der Wel. Dat heb ik niet panklaar.

Maar ik denk dat we met zijn allen kunnen constateren dat we hier een gevoelige snaar hebben geraakt. Dat we hier bij de bron van het probleem zitten. En deze 750.000 euro, waarover we nu praten, gaat heel veel naar het inzaaien van akkertjes en bijenlinten, wat heel mooi en sympathiek is, maar daarmee lossen we het probleem in de kern helaas niet op. Dus ik denk dat we de gevoeligheden, die ik hier nu aantref, moeten bespreken en eventueel in dit beleid mee moeten nemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van de heer De Kort van de PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Jammer dat de heer Kuijken aangeeft dat we daar niet over gaan. Ik dacht dat we als politiek ook nog andere lijntjes zelf hadden, bijvoorbeeld binnen onze partij. Het zou fijn zijn, zeker bijvoorbeeld gezien de discussie deze week nog over Roundup, waar volgens mij het CDA op andere niveaus andere standpunten inneemt, dat u dan in ieder geval binnen uw partij op de verschillende niveaus wilt inzetten dat de maatregelen die structureel nodig zijn om het gezonder te maken ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag is?

De heer **De Kort** (PvdA): Om die mee mogelijk te maken. Dus mijn vraag is: gaat u er binnen uw partij op de verschillende niveaus wel mee op aandringen dat deze doelen bereikt worden?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Daar gaan we sowieso over in gesprek, ja. Ja, dat zullen we doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Bijzonder fijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat was het?

De heer **Kuijken** (CDA): Ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Kuijken. Dan kijk ik even naar de heer De Jonge. Nee, geen tweede termijn. Mevrouw Willems-Kardol? Ja. Aan u het woord in tweede termijn.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voorzitter. Afgelopen jaar hebben we nogmaals gesproken over sturen met kaders. En daarbij past juist een evaluatie en dan wil ik aansluiten bij de woorden van het CDA dat een evaluatie nodig is. En dan is het misschien niet die kwalitatieve evaluatie, maar wel een evaluatie waar de belangrijkste feiten en prestaties op een rij worden gezet. Dit benadrukte overigens ook nog de VVD – mevrouw Schüller, maar die liep net weg – vanmiddag tijdens de themacommissie, dat een evaluatie van belang is bij het voortzetten van beleid. Dus ook daar wil ik graag op aansluiten. Daarbij vroeg ik me af dat, de gedeputeerde vraagt nou 750.000 euro maar waar is die op gebaseerd? En een interruptie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie mevrouw Dingemans namens D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil ook dezelfde vraag stellen aan mevrouw Willems-Kardol. Hoeveel geld vindt u dat de provincie beschikbaar moet stellen voor het uitvoeren van die evaluatie?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Willems-Kardol.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Zoals ik in mijn eerste termijn al heb aangegeven, zijn wij helemaal geen voorstander om evaluaties uit te zetten bij externe duurbetaalde organisaties en kunnen we ook gewoon een interne evaluatie doen. Die informatie hebben we, dus laten we gewoon de evaluatiepunten of ten minste de informatie die we hebben gewoon even op papier zetten en delen met de Statenleden. Dat is eigenlijk gewoon wat ik vraag, dus mijns inziens zijn dat helemaal niet veel uren en totaal al niet veel kosten, die hieraan besteed hoeven te worden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dingemans, tweede interruptie.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Maar als die informatie al beschikbaar is, dan hoeft u toch niet in een motie opnieuw te vragen om een hele evaluatie uit te voeren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Willems-Kardol.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Het gaat er voornamelijk ook om dat de informatie op papier wordt gezet en ook wordt gedeeld met de Statenleden.

Ik was net gebleven van: waar baseert u die 750.000 euro eigenlijk op? En dat is eigenlijk ook de reden dat de PVV een amendement indient, om nou alleen een werkbudget van 250.000 euro ter beschikking te stellen voor 2018 en overige middelen pas vrij te geven of ook in te zetten als er meer bekend is over het beleid, welke richting willen we op en daar wij ook in de Staten hebben over mee kunnen discussiëren en dat dus inderdaad naast meer informatie middels een evaluatie.

Als laatste punt. Ik heb in mijn eerste termijn een aantal vragen gesteld aan de gedeputeerde. Ik heb niet duidelijk gehoord of hij die heeft beantwoord en dat was voornamelijk over wat er vanuit de provincie al gedaan is, dan wel nog gedaan kan worden om via het huidige beleid dingen mogelijk te maken ter verbetering van een bijvriendelijker klimaat en hoe dat ook opgepakt kan worden met gemeenten en overige partners. Ik had daarbij een aantal voorbeelden aangehaald. Ik zal dat nou even niet doen, maar

ik wil wel vragen of de gedeputeerde bereid is om te onderzoeken welke non-subsidiemaatregelen dus meer mogelijk zijn om het leefgebied van de bij te verbeteren. Dank je wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja. Dank u wel, mevrouw Willems-Kardol. Ik kijk even naar mevrouw Dingemans. Behoeft een tweede termijn? Nee. De heer De Kort. Ja. Een korte tweede termijn.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja. Dit is een hele korte. Dank aan de gedeputeerde voor de toezegging. Ik neem aan dat de band goed teruggeluisterd wordt, zodat alle specifieke punten die ik vraag in die notitie terugkomen. En ik ben zeer benieuwd of hij een grove indicatie kan geven wanneer we zo'n dergelijke notitie kunnen verwachten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Roijackers, eventueel voor de tweede termijn? Ja. Gaat uw gang.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording en ook voor de betrokkenheid bij het onderwerp. Het is ook goed om te horen van een gedeputeerde uit Brabant dat hij ervan baalt dat Nederland weer voor tien jaar glyfosaat wil toelaten op de gronden. Ja, dat is gewoon echt dramatisch, zeker ook voor de bijen, waar we het vandaag over hebben.

Dank ook voor de toezegging om schriftelijk terug te komen op onze vragen. Dat zijn er nogal wat. Via de band kunt u de vragen nog eens af luisteren. Vergeet niet ook even te melden, er is best al veel gevraagd naar evaluaties, wanneer de subsidieregeling Natuur en landschap wordt geëvalueerd. Want blijkbaar wordt er nogal gehecht aan effectiviteit van natuurbeleid. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Roijackers. De heer Oosterveer, tweede termijn? Nee. Mevrouw Surminski? Ja. Aan u het woord.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Nou doet hij het wel. Dank u wel, voorzitter. Wij kunnen het eens zijn met de gedeputeerde dat het weinig nut heeft om op 7,5 ton ook nog een enorme schep geld te gaan uitgeven of tijd of aandacht te besteden aan evaluatie en ambtelijke dingen. Nou ja, goed. Ik ben het ermee eens. Laten we ervan uitgaan, zoals u het net heeft verwoord in uw antwoord, dat u de zaken goed gaat inzetten en dit bedrag goed gaat besteden. We zouden het wel op prijs stellen als er toch enige vorm van verantwoording komt over waar het geld aan besteed is. Het is een druppel op de gloeiende plaat. Eigenlijk is wat we nodig hebben een totale mentaliteitsverandering, en dat zal nog wel eventjes tijd kosten om dat te bereiken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja. Dank u wel, mevrouw Surminski. Ik kijk even naar gedeputeerde Van den Hout. Ja. Aan u het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, een hele hoop maatregelen die wij nemen, zul je moeten voortzetten, want als je ermee stopt dan stopt ook het effect. Dat is bij alles wat rijmt op het woord 'beheer' en dat geldt dus ook voor bermen. Dat geldt overigens überhaupt voor grasmaaien. Als je daar op een gegeven moment mee stopt, dan blijft het werkelijk groeien. U snapt het al, wij zijn er voorstander van dat deze provincie nog lang bestaat en we hebben dus volop mogelijkheden om beleid te hebben dat we ook langjarig blijven uitvoeren.

Ik ben het niet met de heer Kuijken eens dat je per se op wetenschappelijk niveau alle oorzaken moet kennen voor de bijensterfte voordat je maatregelen kunt nemen. Dat is nou typisch iets waarbij je blijft

onderzoeken totdat je denkt dat je gevonden hebt waar het aan ligt. En dan is het te laat om nog in te grijpen. De maatregelen die we nu nemen liggen zo ontzettend voor de hand dat je met een gerust hart kunt zeggen dat die wel degelijk effect gaan hebben.

U zegt nog dat inzaaien van bijenlinten het probleem allemaal niet oplost. Volgens mij wel. Het gaat om het vergroten van het leefgebied van bijen. En dat vergroot je wel degelijk door het inzaaien van bijenlinten en door het inzaaien van akkerranden. Enfin, alle maatregelen die door de agrarische natuurmensen genomen worden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Kuijken, interruptie.

De heer **Kuijken** (CDA): Ja, nu moet u even ophouden met mijn woorden te bagatelliseren en te verdraaien. Dat doet u misschien wel vaker. U zegt: wat u zegt is bijenlinten inzaaien, die lossen het probleem allemaal niet op. Dat is wel heel erg kort door de bocht hè? Als we zo'n debat gaan voeren, dan heeft het geen zin meer. Het lost het probleem misschien wel op, maar het is wel een tijdelijke maatregel. Daar heeft u gelijk in. Daar heeft u net aan gerefereerd. Daar heeft u een mening over. Dat is helemaal prima, maar je moet niet zeggen dat ik denk dat 750.000 euro uitgeven aan het inzaaien van bijenlinten en -akkers geen zin heeft.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. Het zal aan mij liggen, maar ik heb u echt horen zeggen: bijenlinten inzaaien lost het probleem niet op. Volgens mij wel en daar gaan we dus ook vooral mee door. De notitie, mijnheer De Kort, ik denk dat we die in ieder geval nog dit jaar aan u doen toekomen. Misschien dat we daarin dan ook moeten opnemen, mevrouw Surminski, niet een brede evaluatie, maar wel waar het geld uit de vorige impuls is heen gegaan en waar dit geld dan heen gaat, zodat u in ieder geval de input daarvan kent.

En aan de PVV, nogmaals, blijkbaar uw definitie van een evaluatie is niet de belangrijkste feiten en prestaties op een rij zetten. Dat is wat u wilt. En u meent dat de informatie die daarvoor nodig is hier in huis bekend is. Volgens mij is dat niet zo. Als wij werkelijk willen weten hoeveel bijen er bij zijn gekomen door het beleid dat wij hebben ingezet, dan zal dat meer geld kosten aan het onderzoeken ervan dan wij hebben ingezet om die bijen terug te krijgen.

De vraag die u in eerste termijn stelde over wat wij behalve deze impuls zoal meer doen om de bijenpopulatie of andere insectenpopulatie te verbeteren, en liefst ook zonder subsidie, die heb ik u in mijn eerste termijn wel degelijk beantwoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja. Dank u wel, gedeputeerde Van den Hout. U heeft nog een interruptie voor hem? Ja, een laatste. De heer Van den Hout, nog even een interruptie.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Ik zal het maar niet hebben, voorzitter, over de beantwoording van de laatste vraag. Die vond ik nog steeds onvoldoende, maar dat laat ik daar maar even op dit moment bij. Ik ben wel blij met de toezegging die de gedeputeerde net heeft gedaan om wel de informatie te verstrekken. En dan kunnen we over het woord 'evaluatie' gaan debatteren. Ik denk dat we dat gewoon even niet doen, dus met die verstandhouding wil ik graag de motie over de evaluatie intrekken, gezien de toezegging die de gedeputeerde heeft gedaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Dank u wel. Motie 2 maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen. Dan sluit ik ook meteen de beraadslagingen over dit Statenvoorstel.

56/17 Statenvoorstel Taakanalyse vergunningverlening, toezicht en handhaving

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dan gaan wij door met het volgende Statenvoorstel. Dat is Statenvoorstel 56/17, Taakanalyse vergunningverlening toezicht en handhaving. En het woord in de eerste termijn is aan mevrouw Dirken van de fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank je wel. Voor ons ligt een Statenvoorstel met de naam Taakanalyse vergunningverlening toezicht en handhaving. En dat is precies wat het ook is. We hebben van GS een gedegen analyse ontvangen van de taken die uitgevoerd worden op het vth-terrein. Er zit ongetwijfeld veel ambtelijke tijd in, waarvoor onze dank. Maar toch, voorzitter, bijna een jaar geleden, om precies te zijn op de elfde van de elfde 2016, hebben we het in deze zaal ook gehad over de taakuitvoering vth. Er is toen een amendement aangenomen, ingediend door VVD, D66 en PvdA, dat vrij vertaald stelde dat er pas structureel geld beschikbaar zou worden gesteld voor de vth-taken vanaf 2019 nadat visie en doelstellingen duidelijk zouden zijn, met daaraan gekoppeld een uitvoeringsparagraaf. Met andere woorden: als VVD zijn wij er niet tegen om middelen beschikbaar te stellen voor vth-taken als helder is dat die nodig zijn om onze doelstellingen te bereiken. Maar dan moeten die doelstellingen voor ons wel eerst helder zijn. En qua volgorde geldt voor ons nog steeds: eerst beleid, dan geld. Wij staan daar overigens niet alleen in. Betreffende wetgeving, en denk dan onder andere aan de Wabo, Besluit omgevingsrecht en dat soort dingen, zijn net zo helder in de wijze waarop handhavingsbeleid vorm moet krijgen. Elk bevoegd gezag, dus ook de provincie, zorgt dat dat beleid de zogeheten plan-do-check-act-cyclus doorloopt. Er moet dus sprake zijn van beleid, dat duidelijk maakt welke doelen worden nagestreefd, er moet duidelijk zijn welke risicoafweging of prioriteitenstelling er is gemaakt. Kortom, welke taken in het totale pakket krijgen prioriteit, waarom en op welke wijze? Wij gaan ervan uit dat de gedeputeerde deze wettelijke kaders ook allemaal kent en willen dan ook van hem weten waarom hij desondanks toch niet eerst met het afgesproken beleidsstuk is gekomen. Of misschien hebben wij als Staten iets gemist, dan horen wij dat uiteraard ook graag.

Vooralsnog kennen wij in ieder geval alleen de Handhavingskoers 2013-2016 waarover wij in de langetermijnagenda zien staan dat er in het najaar van 2017 een evaluatie plaats zou vinden, eind 2017 te volgen door geïntegreerd vth-beleid. Dat betekent niet alleen procedureel een jaar te laat, want het is immers al bijna 2018, met een beleid dat al een jaar verlengd is, maar straks ook meer dan een jaar nadat we er als Staten via ons amendement feitelijk opdracht voor hebben gegeven. Kan de gedeputeerde ons uitleggen waarom een en ander zo lang heeft geduurd? Wij willen in ieder geval voorkomen dat we hier in deze Statenzaal nog maanden gaan debatteren over de vraag wanneer het beleid komt. Daar wordt de wereld buiten deze zaal, waar we het uiteindelijk toch wel allemaal voor doen, niet beter van. Wij vragen dan ook een harde datum aan de gedeputeerde, waarop hij het beleid aangeboden zal hebben aan PS. Hoe eerder hij immers met visie, beleid en doelstellingen komt, hoe eerder wij als Provinciale Staten door hem ook geïnformeerd kunnen worden wat dat betekent voor taakuitvoering en daaraan gekoppeld budget. Daarbij vragen we nadrukkelijk om ons te laten weten hoe GS vooruitkijkt. Waar moet de komende jaren, gebaseerd op een actuele eigentijdse risicoafweging een tandje bij in de vergunningbeoordeling en -handhaving? En waar kunnen we een en ander best wat verder overlaten aan de maatschappij en bijvoorbeeld alleen handhavingssteekproeven houden of bijvoorbeeld nog verder werken met standaardvergunningvoorschriften? En welke handhavingsdoelen streven we nu eigenlijk na als provincie? En hoe gaan we meten of dat gelukt is? Welke instrumenten worden allemaal ingezet? Welke bijvoorbeeld digitale innovaties zijn er op dat terrein? Drones, waarom zetten we die wel of niet in? Is de gedeputeerde bereid om deze zaken mee te nemen in het beleid dat hij ons gaat aanbieden?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Bent u bekend, mevrouw Dirken, met het risicogerichte beleid dat al gedaan wordt ten aanzien van toezicht en handhaving vanuit de omgevingsdiensten? Wij zijn daarover geïnformeerd en het lijkt aan te sluiten bij uw wens die u nu heeft voor handavingssteekproeven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja. Ik ben bekend met dat beleid. En volgens mij werkt het hele systeem zo dat wij als provincie opdracht geven aan omgevingsdiensten om volgens een bepaald risicoprofiel te werken in het beleid dat wij samen maken met andere bestuursorganen, die erover gaan. En zij worden geacht dat uit te voeren. Dus dat sluit exact op elkaar aan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Roijackers, tweede interruptie.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Maar als het al staande praktijk is, wilt u er toch nog even extra naar vragen. Of begrijp ik u dan verkeerd?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): De diensten doen dat nou aan de hand van beleid, dat wij vastgelegd hebben, onder meer in de Handhavingskoers 2013-2016. En dat is al een tijdje geleden. En als je kijkt naar de ontwikkelingen, hoe snel die tegenwoordig gaan, we hebben een tijdje geleden hier in deze zaal discussie gevoerd over onder andere elektronisch monitoren en of dat wel of niet zou kunnen. Dat zou denk ik met de stand der techniek, die weer zoveel maanden verder is, op dit moment een heel andere discussie geworden zijn. Dus ja 2013-2016 vinden wij oud beleid.

Voorzitter. Voor de VVD is veiligheid in de breedste zin van het woord een belangrijk onderwerp. Iedereen moet in Brabant kunnen wonen of werken op een plek die veilig is. En voor zover het om de vth-taken gaat, waar wij als provincie verantwoordelijk voor zijn, nemen wij die taak dan ook heel serieus. Maar zolang wij niet weten of er op redelijke wijze wordt geprioriteerd of dat elke regel toch even zwaar wordt beoordeeld, kunnen wij niet zomaar instemmen met extra geld voor deze vth-taken. Daarom dienen wij een breed ondersteund amendement in.

Zoals er op een ander taakveld keuzes gemaakt worden waar je wel of geen snelheidscontroles houdt, zo kun je ook bij de vth-taken er bestuurlijk voor kiezen je in eerste instantie vooral toe te leggen op je gevaarlijkste plekken of je gevaarlijkste activiteiten. Een sticker op een brandblusser is natuurlijk niet iets dat hoge prioriteit hoeft te hebben. Om je prioriteiten goed te bepalen is niet altijd extra geld nodig. Je kunt je geld ook anders verdelen. Voorzitter. Dat soort risicoafwegingen en -keuzes zien wij graag tegemoet in het beleid. En wij hopen dan ook zo meteen van de gedeputeerde te horen dat hij daar op heel korte termijn mee komt.

Amendement A2

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 27 oktober 2017;

behandelend Statenvoorstel 56/17 inzake de taakanalyse vergunningverlening, toezicht en handhaving; besluiten:

de tekst onder beslispoint 1, luidende:

'De in een stelpost gereserveerde middelen voor de structurele taakuitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving beschikbaar te stellen. Hierbij gaat het om 2,5 miljoen euro in 2019 en 6,2 miljoen euro per jaar vanaf 2020.' te laten vervallen.

Toelichting:

- Op 11 november 2016 is een amendement aangenomen, waarin is aangegeven dat middelen voor structurele afdekking van vth-taken vanaf 2019 pas beschikbaar worden gesteld. Dit nadat er een Statenvoorstel vth is vastgesteld waarin visie, doelstellingen en daaraan gekoppelde uitvoeringsparagraaf zijn opgenomen, waarbij in het kader van het budgetrecht van Provinciale Staten nadrukkelijk een koppeling wordt gemaakt tussen uit te voeren taken en daarvoor benodigde middelen.
- Visie, doelstellingen en daaraan gekoppelde uitvoeringsparagraaf zijn nog niet aan Provinciale Staten voorgelegd.
- Het principe 'eerst beleid, dan geld' wordt daarmee niet gevolgd.

En gaan over tot de orde van de dag.

VVD Brabant: Wilma Dirken

PvdA Brabant: Antoinette Knoet-Michels

D66 Brabant: Femke Dingemans

CDA Brabant: René Kuijken

50PLUS: Horst Oosterveer

ChristenUnie-SGP: Hermen Vreugdenhil

Lokaal Brabant: Jan Heijman

Partij voor de Dieren: Paranka Surminski

PVV: Alexander van Hattem"

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Dirken. Het woord is aan de heer Kuijken van de fractie van het CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik complimenten uitspreken naar de VVD. Ik vond dat mevrouw Dirken een sterk betoog had over dat we iets meer visie nodig hadden op dit dossier. Omwille van de tijd wil ik dat niet herhalen. Ik wil één ding toevoegen wat ik nog gemist heb aan het rapport dat we onlangs aangeboden gekregen hebben. De kern van het verhaal zit hem wat het CDA betreft in de middelen voor de aantrekkende economie. Omwille van deze aantrekkende economie werd tijdens de burap van 2015 voor de periode 2016 tot en met 2018 4,8 miljoen euro per jaar gereserveerd. Die vallen weg per 2019. De gevraagde analyse uit het amendement van 11 november 2016, over de koppeling tussen geld en het doel voor vth-middelen, gaf al veel inzicht. Ik vond het behoorlijk inzichtelijk. Ik zou willen dat we vaker zo'n duidelijk overzicht hadden gehad, dan was er veel begrip en veel duidelijkheid geweest. Toch gaat dat rapport net op het onderdeel aantrekkende economie wat kort door de bocht. Want het lijkt juist dat deze tijdelijke plus, die weg gaat vallen, aangevuld dient te worden. Inmiddels zijn de jaren 2016 en 2017 voorbij, dus ik zou de gedeputeerde willen vragen om voor de begrotingsbehandeling inzicht te geven over de effecten van de aantrekkende economie op het aantal vergunningverleningen en de extra benodigde handhaving hiervoor. Graag in aantal uren en in geld. Voor de rest heeft het CDA ook nog een kleine vraag over de indexering. Het uurtarief is van 83 euro in 2014 gegaan naar 91 euro in 2020. Dat is 9,6% inflatie over zes jaar. Maar misschien zie ik het verkeerd. Misschien is het niet alleen inflatie, maar zitten er ook nog andere effecten in. Dus ik wil de gedeputeerde vragen om hierover duidelijkheid te verschaffen. Voorzitter. Tot zover. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Kuijken. De heer De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Voorzitter. Ik zie af van mijn spreektijd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer De Jonge. Dan is het woord aan de fractie van de PVV, de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Het zorgvuldig borgen van de veiligheid en gezondheid in onze leefomgeving middels het omgevingsrecht is een belangrijke overheidstaak, waar middels vergunningverlening, toezicht en handhaving, zogenaamd vth, in het omgevingsrecht vorm aan wordt gegeven. Deze taak moet niet alleen zorgvuldig, maar ook efficiënt worden uitgevoerd: iedere euro kun je immers maar één keer uitgeven.

Wat de PVV betreft wordt bij het uitgeven van de beschikbare middelen de prioriteit gelegd bij de landelijke basistaken, en daarnaast in het kader van de handhaving bij Samen Sterk in Brabant, om ons in te zetten voor een veilig en schoon buitengebied. Een investering in veiligheid die zichzelf terugverdient door te bestrijden dat criminelen grote maatschappelijke schade kunnen aanrichten met drugsafvaldumpingen en andere – letterlijk – smerige streken.

Naast deze onderdelen zitten in het vth-beleid helaas ook andere elementen verwerkt waar de PVV minder enthousiast over is, integendeel. Deze komen niet in het Statenvoorstel zelf duidelijk naar voren, dit Statenvoorstel is op zichzelf vrij financieel-technisch van karakter.

Uit de Statenmededeling van 21 maart komt echter naar voren dat het vth-beleid twee zaken bevat die er middels de bestuursopdracht bij de Perspectiefnota 2016 ingebracht zijn en dat is: "In het Uitvoeringsprogramma Energie 2016-2019 is vth opgenomen als één van de instrumenten voor het bereiken van de energiedoelen en het instrument vth wordt ingezet in het programma Agrofood voor de versnelling transitie naar de duurzame veehouderij." Dit betekent dus dat zowel de belastingverspillende klimaatwaanzinmaatregelen van het Energieakkoord als alle dwangmaatregelen die dit college wil inzetten om de veehouderijsector kapot te maken, worden afgedwongen via dit vth-beleid. En daar zitten financiële consequenties aan verbonden: zoals in de pijlfiguur in de Statenmededeling duidelijk te zien is, is voor zowel het Energieakkoord als voor de Zorgvuldige veehouderij extra vth-inzet nodig. Ook in de analyse is dit duidelijk terug te lezen, zoals het citaat over de veehouderij op pagina 8. Ik citeer: "In deze verordening zijn verbodsbepalingen opgenomen die zien op het gebruik van veestallen die ouder zijn dan vijftien jaar. Dit verbod leidt tot een hogere inzet van toezicht en handhaving. Daarnaast wordt rekening gehouden met een toename van verzoeken tot toepassing van de hardheidsclausule en met een toename van het aantal juridische procedures. Dit leidt tot extra activiteiten van ruim 1,8 miljoen euro voor de periode 2017 tot en met 2020." De vraag is in hoeverre de gevraagde financiële inzet nodig zou zijn geweest zónder deze maatregelen.

Een ander punt wat opvalt in de analyse is het niet realiseren van de inverteertheffingen die zijn afgesproken bij de oprichting van de omgevingsdiensten. Gesteld wordt dat als voordelen al gerealiseerd worden, deze niet terechtkomen bij de eigenaren, maar, en ik citeer: "In plaats daarvan werd door de besturen van de omgevingsdiensten besloten tot het verstevigen van het weerstandsvermogen of tot het versterken van de organisatie, het op orde krijgen van de bedrijfsvoering. De individuele deelnemers van de omgevingsdiensten dienen deze besluitvorming, hoe ongemakkelijk ook, te respecteren." GS laat de besturen van de omgevingsdiensten zo nogal makkelijk achteroverleunen, zeker door nu weer die structurele middelen voor de vth-taken in het vooruitzicht te stellen en de inverteertheffingen af te serveren. En dat terwijl de staatssecretaris bij de parlementaire behandeling van de Wet verbetering vth nog expliciet aangaf dat deze inverteertheffingen nog steeds het uitgangspunt zijn, omdat op termijn voordelen worden behaald door schaalvergroting en een lagere overhead.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Komt u tot een afronding.

De heer **Van Hattem** (PVV): Een afronding in eerste termijn. Dus waarom neemt GS deze inverdieneffecten nu niet meer als uitgangspunt? Voorzitter. Tot zover in eerste termijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Hattem. Het woord is aan mevrouw Dingemans van D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Voorop staat voor onze fractie dat we het werk van de omgevingsdiensten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving heel belangrijk vinden. En we hechten eraan om de dingen in de juiste volgorde te doen. We hebben in dit huis nu eenmaal afgesproken dat we eerst beleid vaststellen en daarna pas geld uitgeven. De VVD refereerde er ook al aan. En in het voorstel wordt gevraagd om geld, terwijl het onderliggende beleid op zich laat wachten. De VVD heeft ook al een aantal dingen gezegd over de documenten die ons in het vooruitzicht zijn gesteld, dus die zal ik niet herhalen.

Dat er voor de uitvoering van de vth-taken blijkbaar steeds meer geld nodig is, moet blijken uit de taakanalyse die we vandaag voor ons hebben. Het leest voor ons meer als een soort boodschappenlijstje dan als het visiedocument waar we vorig jaar om hebben gevraagd. Er blijkt bijvoorbeeld niet duidelijk welke verschuivingen er zijn in beleidsprioritering bij GS. En welke prioriteiten willen we eigenlijk zelf meegeven als PS? Daar zouden we graag in een themabijeenkomst, naar aanleiding van de documenten die nog volgen, met alle fracties over van gedachten willen wisselen.

Het Statenvoorstel vraagt om een stelpost beschikbaar te stellen vanaf 2019. Gedeputeerde, waarom die haast om ons vandaag om dat geld te vragen terwijl het onderliggende beleid pas over twee maanden op de agenda staat? Die haast is wat ons betreft nergens voor nodig. We kunnen immers op ieder moment de begroting aanpassen wanneer we het onderliggende beleid hebben goedgekeurd. Tot die tijd kunnen de genoemde bedragen wat D66 betreft gewoon als stelposten blijven staan. Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Dingemans. Nu het woord aan mevrouw Knoet van de PvdA.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het betreft hier vandaag een takenanalyse van de vth-taken in vergelijking met 2014. Een helder overzicht welke taken er in de afgelopen periode 2014-2017 nog bijgekomen zijn en ook de effecten, omdat er geen indexering is toegepast. Alle reden om in voorjaar 2018 een beleidsanalyse in te dienen op basis waarvan wij een discussie over het beleid, over de nieuwe handhavingskoers kunnen voeren. Een verzoek dat het afgelopen jaar regelmatig door ons is ingebracht op het moment dat het onderwerp van een omgevingsdienst of het beleid van vth op tafel lag. Die behoefte is groot. Alleen al de veranderende vraag, de ondermijning van het gezag in het buitengebied, maar ook de Universiteit van Delft die in de tussenevaluatie van het Uitvoeringsprogramma energie meldt dat er onvoldoende specialistische kennis over nieuwe energievraagstukken aanwezig is bij de omgevingsdiensten. Kortom, voorzitter, we begrijpen de financiële consequenties en zouden ze ook accepteren, maar niet eerder dan een grondig inhoudelijk beleidsdebat. Samen met de VVD en D66 hebben we het amendement ingediend, omdat wij vooral willen zorgen dat we nu eindelijk in debat gaan over de nieuwe handhavingskoers. We willen niet op voorhand uitsluiten dat we zelfs meer of anders willen inzetten. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Knoet. Het woord is aan mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, voorzitter, dat is politiek wel interessant. Want de SP ziet af van haar spreektijd. Er ligt een amendement van alle overige partijen minus GroenLinks. En GroenLinks had eigenlijk wel de intentie om de structurele taakuitvoering van vth beschikbaar te stellen en de neiging akkoord te gaan met de 2,5 miljoen euro en de 6,2 miljoen jaarlijks vanaf 2020 en met het aanvullen van de tekorten als gevolg van het uiteenlopend indexeren. Hoewel ook wij ons aansluiten bij de kritische opmerkingen, die andere fracties hier terecht over maakten.

In alle eerlijkheid, ons is ook nog veel, veel te veel onduidelijk over de inspanningen en resultaten om gezondheid, natuur en leefomgeving de komende jaren daadwerkelijk beter te beschermen. Goed dat we vorig jaar bij unaniem gedragen motie gevraagd hebben om de prestatie-indicatoren. Het is nu overduidelijk dat de wens tot spontane naleving van de vergunningen van 80% en het percentage aangetroffen ernstige overtredingen van 7% bij lange na niet gehaald worden. Zo blijkt maar een derde van de gecontroleerde ondernemers bodem en grondwater afdoende te beschermen.

De nieuwe taken als gevolg van de decentralisatie van de Wet natuurbescherming blijven buiten beschouwing in dit Statenvoorstel. Het feit dat we er zoveel groene taken bij hebben gekregen, is voor ons juist een reden om deze gelden te borgen voor toezicht en handhaving. Wij moeten die gevolgen wel kennen als wij besluiten over het geld. Wat kunt u ons nu melden over de ervaringen die er al zijn in 2017 op toezicht op die Wet natuurbescherming?

Wij voorspellen u dat er effecten zullen zijn vanuit de gewonnen klimaatzaak van Urgenda en die schone luchtzaak van Milieudefensie. Het Rijk is allereerst aan zet. Dat weten wij. Maar hoe bereidt Brabant zich hier alvast op voor?

Ten slotte. We hadden gehoopt dat we vandaag al konden spreken over continuering van 'Samen sterk in Brabant'. Toezicht in het buitengebied is zo ontzettend hard nodig. Dat is GS niet gelukt helaas, bleek uit de technische vragenronde vanmorgen. Maar gezien het besluit dat u vandaag aan ons vraagt, hoe verandert dat programma in de komende jaren? Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Roijackers. Dan is nu het woord aan de heer Oosterveer. Nee, hij ziet af van zijn spreektijd. Mevrouw Surminski. Aan u het woord in deze eerste termijn.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): In één keer goed. Voorzitter. In het vorig jaar aangenomen amendement is bepaald dat de voor de structurele afdekking van de vth-taken benodigde gelden pas beschikbaar worden gesteld als GS komen met een Statenvoorstel met visie, doelstellingen en de daaraan gekoppelde uitvoeringsparagraaf. We hebben het al een paar keer gehoord. Het huidige Statenvoorstel gaat uitgebreid in op de extra financiële middelen die nodig zijn voor het structureel uitvoeren van de vth-taken op het niveau van 2014 en tot zover is die onderbouwing wel duidelijk. Maar het aspect van visie en doelstellingen uit het amendement is niet uit de verf gekomen. Er wordt gerefereerd aan wijzigingen in de milieuwetgeving, wijzigingen bevoegdheden en de gevolgen daarvan voor provinciale taken, maar niet aan de keuzes die GS gaan maken in de toekomst. Heeft u een visie, heeft u doelstellingen en wat gaat u doen als die doelstellingen niet worden gehaald? Er zijn onmiskenbaar problemen die een serieuze aanpak behoeven. Leefbaarheid en veiligheid in het buitengebied zijn een steeds grotere zorg. De aanscherping van de regels voor de veehouderij zorgt evident voor een grotere behoefte aan toezicht en handhaving en ook in de rest van de agrarische sector is het niet allemaal koek en ei. Het jongste rapport over het gemeentelijk toezicht geeft aan dat op zijn zachtst gezegd nog wel een tandje bijgezet mag worden. En wat is dan de keuze? Accepteren we verdringing van taken of komt het bovenop het bestaande programma? En welke consequenties zitten daaraan? En hebben we wel de juiste mensen in huis? Het mandaat aan de omgevingsdiensten voor de vth-taken is risicovol gebleken. En we kunnen dat

niet meer wijten aan opstartfase. Wat betreft de veiligheid zou ik speciale aandacht willen voor het in de analyse genoemde programma van SSIB. Volgens de website is het een Brabantbreed handhavingsproject met een 24/7-dekking. Nou, in werkelijkheid is het anders hoor. SSIB schiet tekort en de klachten van deelnemende organisaties liegen er niet om. Dus wat gaat u doen om te zorgen dat wij een SSIB krijgen dat wel doet wat de website belooft?

Voorzitter. Het hele stuk maakt duidelijk hoe kwetsbaar wij zijn in onze afhankelijkheidsrelatie met gemeenten en omgevingsdiensten. Wij besteden onze vth-taken uit tegen de door de dienst vastgestelde tarieven, maar wanneer de dienst in gebreke blijft of wanneer de gemeente te weinig inzet toont, dan is het ons beleid dat wordt gefrustreerd. Betalen voor vth is prima, maar waar zijn de concrete doelstellingen en hoe gaan we ze realiseren? Ik dank u.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan u wel, mevrouw Surminski. Dan is het woord aan de heer Vreugdenhil van de ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Er is al heel veel gesproken en eigenlijk spreken de partijen ongeveer dezelfde taal. Aan de andere kant is er in de afgelopen tweeënhalf jaar heel weinig gesproken over handhaving in deze zaal, anders dan dat wij over een stuk over de omgevingsdienst mochten beslissen of wel of niet de begroting goedgekeurd kon worden. En telkens hebben we ook gevraagd om daarin een beleid te krijgen van de provincie, waardoor we ook konden kijken of het effectief, efficiënt en ook gericht is op de specifieke doelen, zoals we dat ook mogen vragen van het college op de vraagstukken die er leven.

Voorzitter. En dan haal ik ook even de woorden van de Partij voor de Dieren aan. Nog niet zo lang geleden had u een rapport richting de gemeenten, waarin u de gemeenten toch behoorlijk onderuit de zak gaf, maar tegelijkertijd de gemeenteraden opriep om veel scherper te zijn op het handhavingsbeleid en daar de colleges op te controleren. Met dit rapport, dat u nu naar de Staten stuurt, waarin we hebben gevraagd om doelstellingen, beleid, uitvoering en ook een uitvoeringsparagraaf, en u alleen maar komt met een analyse, kan ik niet aankomen bij die gemeenteraden waarvan u zegt dat ze veel harder moeten gaan handhaven. Ik steun dan ook van harte het amendement en heb dat ook mee ingediend, om dat op heel korte termijn gereed te maken.

En een aantal opmerkingen wil ik er nog bij maken. Er zijn belangrijke dossiers in de komende periode, waarin we als Staten een keuze moeten gaan maken hoe we onze handhaving en ons toezicht daarop organiseren. En het kan best zijn dat er een flink aantal tandjes bij moeten. Denk bijvoorbeeld aan het energiedossier dat is genoemd, het veehouderijdossier, maar ook ondermijning in het buitengebied. Tegelijkertijd ligt er ook een ander vraagstuk waarover u de afgelopen tijd ook met de andere provincies hebt gesproken. Over het toezicht bij de natuurterreinbeherende organisaties, waarover u de afspraak heeft gemaakt dat er een mogelijkheid is, en eigenlijk ook al voor een deel toegezegd, ik zal u de stukken nog een keer toesturen, dat ze een bijdrage krijgen voor toezicht voor hun natuurgebieden. Vanmorgen moesten wij van u vernemen dat u die bijdrage op nul zet. Wij hadden dat graag willen toetsen aan het beleid dat hier lag om te kunnen toetsen of er voldoende toezicht is in natuurgebieden, dat rechtvaardigt dat u die bijdrage daarin niet wilt leveren. Voorzitter. Die toets kunnen wij nu niet doen. Die toets kunnen wij straks ook niet doen bij de begroting, waarin we de middelen voor de komende jaren vaststellen. En het doet mij pijn dat we straks eigenlijk bij de begroting niet in staat zijn om de discussie op een goede manier te voeren. Dus ik roep u op om heel snel met het beleid te komen, op die manier ook in control te komen en de Staten ook in positie te stellen om daar een politiek-inhoudelijk debat over te voeren om ook aan te sluiten bij de grote vraagstukken die er leven en op die manier ook het vertrouwen in toezicht en handhaving en nakoming van afspraken ook bij de Brabantse burgers goed voor het voetlicht te krijgen. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Vreugdenhil. De heer Heijman van Lokaal Brabant. Ziet af van zijn spreektijd. Mijnheer Van den Hout. Aan u de eerste termijn.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Vooraf en ook in antwoord op een aantal vragen van uw fracties over het nieuwe beleid, de nieuwe visie. Op basis van natuurlijk de evaluatie, want zo gaat dat hier in huis. Die evaluatie had er moeten liggen. Dat ben ik met u eens. Die komt voor het einde van dit jaar, maar niet nu al. Nou ja, daarmee zijn we in zekere zin gehandicapt in dit debat. U moet begrijpen, de Handhavingskoers is met name voor de provincie ingewikkeld evalueren, omdat we dat moeten doen met 66 gemeentelijke partners en 3 omgevingsdiensten. Maar dat gebeurt wel en dat moet ook gebeuren. Als die evaluatie beschikbaar komt en natuurlijk hier onmiddellijk aan u wordt toegestuurd daarover een themabijeenkomst houden, zoals mevrouw Dingemans voorstelde. U gaat over uw agenda, maar ik zou dat van harte ondersteunen. Daar moeten we dan ook inderdaad het debat over de grote lijnen voeren: wat wilt u dat we als provincie doen op het terrein van vergunningverlening, toezicht, handhaving? Tot die tijd echter werken we met beleid dat u bekend is, het risicogerichte beleid, de Handhavingskoers zoals we die hebben vastgesteld, de taakanalyse die u nu heeft, waarin u kunt zien wat we voor het geld doen dat u jaarlijks beschikbaar stelt. Die dekken zowat 90% van al het werk dat we doen. Dat is de lean-en-mean-uitvoering van wettelijke taken op basis van de Brabantse Handhavingskoers en recent – ook gelukkig eindelijk – een landelijke handhavingskoers, die als minimum geldt. U herinnert zich de discussie tussen de provincie als het ware en een aantal gemeenten over ‘brengt u nou werkelijk alle basistaken in en als u dat dan doet, doet u dat dan dik genoeg?’ Daarover was nooit duidelijkheid, omdat het ontbrak aan landelijke regels daarover. Die komen steeds meer op zijn plek terecht. Dan zult u zien dat wij ons daarbinnen steeds bewogen hebben.

Het CDA vraagt inzicht in hoeverre wij meer geld hebben uitgegeven vanwege het meer moeten verlenen van vergunningen door de aantrekkende economie. Volgens mij stond dat – dat heb ik nu zo even niet paraat – steeds wel ook met bedrag vernoemd in die stukken die u in de begroting steeds heeft verkregen op basis waarvan wij geld vroegen voor de opdracht vth aan de omgevingsdiensten.

De reden voor het verhogen van het uurtarief. Er is overigens niet zozeer sprake van één uurtarief, maar we hebben te maken met drie diensten, die er allemaal verschillend mee omgaan. Maar grosso modo zijn alle tarieven wel wat verhoogd. Dat heeft alles te maken inderdaad met inflatie. Iets waar wij als provincie een wat ingewikkelde positie hebben, omdat we hier ooit hebben besloten in de begroting geen rekening te houden met inflatie. Maar in de gemeenschappelijke regeling van de omgevingsdiensten is daar wel degelijk rekening mee gehouden. Dus dat moet nu gecorrigeerd worden. Voor een deel heeft het te maken dat we meer geld kwijt zijn aan de inhuur van personeel, omdat het werk van mensen die het uitvoerende werk kunnen doen erg beperkt is. Hoewel we het geld hebben kunnen we de mensen niet vinden, althans niet om in dienst te nemen bij de omgevingsdienst en we dus moeten inhuren. Voor een deel heeft het ook te maken met het niet halen van de inverdieneffecten, waar ook de PVV het over had. Het was voor velen, maar toch zeker niet des staatssecretaris destijds, duidelijk dat die inverdieneffecten wat mythisch waren. Dat wordt voorgesteld bij elke fusie en elke schaalvergroting. Er worden zogenaamde schaalvoordelen en inverdieneffecten geprognoseerd. Die worden zelden of nooit gehaald. Sterker nog, met name fusies kosten de eerste jaren meer geld dan ze aan eventuele schaafeffecten zouden kunnen opleveren. Dat is niet anders bij deze omgevingsdiensten. We hebben u overigens elke keer dat daar sprake van was meegedeeld over hoe en waarom de inverdieneffecten van 3% per jaar niet gehaald werden en waarom wij daar vrede mee hadden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Wat de gedeputeerde nu doet is eigenlijk nu al de inverdieneffecten afserveren, terwijl bij de parlementaire behandeling van de Wet verbetering vth de staatssecretaris duidelijk heeft gezegd: we gaan eerst een periode inderdaad in dat het wat meer geld zal kosten etc. Dat is duidelijk, daar heeft de gedeputeerde een punt. Maar na een periode van op zijn minst zes jaar moeten die inverdieneffecten wel gaan optreden. Dus waarom nu al die inverdieneffecten structureel afserveren in plaats van te denken van: na zes jaar moeten we daar toch eens aan gaan denken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou, ten eerste weet ik niet waar u vandaan haalt dat er hier iets structureel wordt afgeserveerd. U heeft het over 2020. Dat is zes jaar nadat de eerste omgevingsdiensten full swing in operatie waren. Wij doen hier geen uitspraken over inverdieneffecten na 2020. En de parlementaire behandeling van de Wet vth. Die kan nu wel erkennen dat het een beetje onzinnig was om rekening te houden met elk jaar 3% inverdieneffecten, maar destijds bij het instellen van de omgevingsdiensten werd vanuit Den Haag daar wel degelijk op die manier rekening mee gehouden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dan wil ik toch wel duidelijk hebben van de gedeputeerde wat nou voor de langere termijn zijn insteek is. Gaat hij toch proberen om die inverdieneffecten, dus ook vanaf 2020, te gaan realiseren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja natuurlijk. Bovendien is het sowieso wat ons betreft de opdracht aan de omgevingsdiensten om dat lean en mean te doen. Het gaat om belastinggeld, waar zij mee werken. Daar zijn ze zich overigens meer dan van bewust. Of het dan in 2020 nog inverdieneffecten mogen heten of dat het gewoon is dat we efficiënter gaan werken en daardoor met minder kosten toe kunnen, dat zal me een zorg zijn hoe het genoemd wordt. Zeker blijven we er bij de dienst op hameren om tegen zo laag mogelijke kosten te werken. Alleen moeten we ook rekening houden met de werkelijkheid van op zijn minst de arbeidsmarkt. Daar waar wij mensen nodig hebben die amper voorhanden zijn gaan de kosten daarvan omhoog. Het is niet zo dat we ervoor kunnen kiezen onze wettelijke taken dan maar niet uit te voeren.

Nog even terugkomen op mijn eerdere opmerking over de evaluatie die moet komen, waarna een themabijeenkomst en dergelijke kan volgen. Het amendement dat u heeft ingediend, ligt logisch in die lijn. Het is ook terecht in het licht van eerst beleid door u besproken en vastgesteld en dan geld. Goed natuurlijk wel dat we voor 2018 vooruit kunnen. Het budget voor 2019 noemt u haast. Ik weet het niet. Ik probeer elk jaar al de kosten, die we nu incidenteel steeds op de begroting hebben, structureel te maken. Maar dat kan ook volgend jaar nog, nadat we de Handhavingskoers hebben geëvalueerd en u heeft kunnen spreken over de visie op vergunningverlening, toezicht en handhaving.

SSIB, een vraag van de Partij voor de Dieren. Jazeker. We zijn in zekere zin wat verwend. Brabant is de enige provincie waar we überhaupt zoiets als SSIB hebben. Waar we überhaupt zoiets hebben als een bestuurlijk platform omgevingsrecht. We kijken breder dan alleen maar de pure uitvoeringstaken van een uitvoerende omgevingsdienst. Dat neemt overigens niet weg dat we dat beleid ook hebben ingezet met duidelijke bedoelingen om het buitengebied veiliger te maken. En natuurlijk moet u weten wat daarvan de resultaten zijn. We hebben daarover eerder gesprekken gehad. Die zal ik dit jaar in ieder geval nog

voortzetten met de mensen die SSiB bestieren en u daarover in een notitie doen toekomen wat in ieder geval mijn conclusies daarover zijn. Misschien kunnen we in dezelfde themabijeenkomst komen tot een beeld van hoe we SSiB wel of niet structureel willen maken of voortzetten na 2019.

De ChristenUnie vindt het ten slotte een beetje wrang om aan de ene kant ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van der Wel, interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Ik denk dat die toezegging van een notitie heel erg welkom is in dit licht. Als u de taakomschrijving ziet die is gegeven bij die besteding en wat er nu wordt gedaan. Ziet u daar licht tussen? Ziet u dat dat op het eerste oog anders is dan we hadden afgesproken of is dat precies wat u had gedacht?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): U bedoelt bij SSiB, neem ik aan. Nee. Volgens mij gaat het erg goed, maar heeft het ook veel te maken met verwachtingen die zijn gewekt. Veel gemeenten die deelnemen hadden het idee, en hebben dat idee ten onrechte overigens, nog steeds dat het zou betekenen dat er vooral extra boa's beschikbaar zouden komen die het buitengebied veilig gingen houden. Nou gaan wij het buitengebied van Brabant niet veilig houden met extra boa's. Zelfs niet met duizend extra boa's. SSiB levert er zes of zeven, geloof ik. Waar het veel meer om gaat is het netwerk van alle ogen en oren in het buitengebied, mensen die aan elkaar gekoppeld worden, mensen die elkaars taak kennen en die ook een klein beetje rekening houden met elkaars taken. Een waterschapper die iets ziet dat eigenlijk van Staatsbosbeheer is, daar normaal misschien aan voorbijloopt, maar nu weet waar hij moet zijn om dat toch door te geven. Op die manier vergroten we de effectiviteit van de aanwezige ogen en oren in het gebied en in die zin denk ik dat SSiB uitermate succesvol is. Maar daarover zullen we in ieder geval nog een evaluatie organiseren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie Van der Wel. Ja. Gaat uw gang.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Dus ik hoor u zeggen dat die zes boa's ongeveer het aantal is dat wordt toegevoegd aan ondersteuning van die overige mensen in het buitengebied, om die te ondersteunen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, maar nou maakt u ben ik bang toch precies dezelfde fout als veel gemeenten maken: om de nadruk te leggen op die zes boa's. Wat mij betreft is dat helemaal niet de kern van SSiB. De kern is het organiseren van het netwerk, het leren van elkaars taken, het elkaar kunnen inschakelen als ogen en oren, zodat ook een waterschapper zicht heeft op wat eigenlijk een boa van Natuurmonumenten zou moeten doen. Het leren van elkaar over hoe ontdek je signalen van drugslaboratoria. Dat soort activiteiten zijn belangrijk bij SSiB, niet die paar extra boa's.

Ten slotte nog eens terugkomen op de ChristenUnie. Wat wrang dat wij gemeenten om de oren slaan als het ware met een IBT-rapport en dan nu zelf, zegt u, niet komen met een evaluatie van ons vth-beleid. Dat is echt een beetje appels en peren vergelijken. Waar het IBT-onderzoek over gaat is: doen de gemeenten waartoe zij wettelijk verplicht zijn? De conclusies zijn duidelijk. Die vraag zou het Rijk ook aan de provincie kunnen stellen. Zij zien toe op of wij onze toezichtstaken naar behoren uitvoeren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil, eerste interruptie.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ook in het IBT-rapport, aan het eind, staat de aanbeveling richting gemeenteraden om daarop veel scherper te zijn. En juist op het gebied van evaluatie, aansturing en kaderstelling daar ook de rol te pakken. En dat is precies wat wij hier vandaag hadden moeten doen vanuit de stukken die aangeleverd hadden moeten worden. En wat we eigenlijk als Staten ik denk al anderhalf jaar willen doen. Daar gaat mijn opmerking over. Als u nu zegt: ik had vandaag met de evaluatie moeten komen, maar ik heb die niet, ik heb die pas later. En we hebben over twee weken de begrotingsbehandeling. Dan stelt u ons als Staten onvoldoende in staat om daar de kaderstellende rol op te pakken en met elkaar te kijken waar we de prioriteiten willen leggen. En dan zie ik geen onderscheid of dat nou bij gemeenten is of bij de provincie. Dan zijn wij hier even laks als dat u de gemeenten verwijt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, nogmaals, het zijn echt appels en peren, die u hier vergelijkt. Ja, natuurlijk moeten we in staat zijn om beleid te evalueren. Dat heeft nu meer tijd nodig. En dat had niet zo moeten zijn, maar dat heeft niks te maken met de vraag of wettelijke taken in het vth-domein wel of niet worden uitgevoerd.

De bijdrage waarover u het heeft over toezicht in natuurgebieden. U heeft daar vanochtend al gerefereerd. Ja, zeer recent overigens, heeft IPO bepaald dat naast de SNL-regeling, die iets omhooggaat, de provincies de vrije keuze hebben om, mochten zij dat noodzakelijk vinden, een extra toeslag te geven aan de terreinbeherende organisaties voor toezicht en beheer in hun natuurgebieden. Brabant kiest daar vooralsnog niet voor. Sterker nog, er zijn slechts twee provincies, die daar overigens ook niet voor kiezen, maar die daarover na gaan denken. En meer dan dat is het niet. En zo ligt het. Ik heb u vanochtend de vergelijking aan de hand gedaan en die wil ik de rest van PS niet onthouden: het kan niet zo zijn dat wij geld gaan inzetten dat bedoeld is voor de aankoop, inrichting en beheer van natuurgebieden voor het toezien op veiligheid van recreanten in die beheergebieden. Dat zou zijn alsof we geld van het infrafonds gaan gebruiken om de politie te betalen snelheidsovertredingen te bekeuren. Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw oordeel over het amendement.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het amendement. Daarvan heb ik denk ik gezegd dat het terecht is. Het is logisch in de lijn van eerst beleid en dan financiën. Als wij met beslispunt 2 uit de voeten kunnen, zodat we in 2018 gewoon ons werk kunnen doen en begin 2018 met u in een themabijeenkomst komen te spreken over de evaluatie en een eventuele nieuwe visie, dan is er nog tijd genoeg om voor 2019 de nu incidentele middelen structureel te maken. Dus geen bezwaar tegen het amendement.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u. Dan komt hiermee een einde aan de eerste termijn. De tweede termijn. De fractie van de VVD. Ja. Mevrouw Dirken. Aan u het woord.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank je wel voor de antwoorden van de gedeputeerde en voor de toezegging dat de evaluatie voor het einde van het jaar komt. Maar we hebben ook gevraagd aan de gedeputeerde wanneer hij met een aanzet voor het nieuwe beleid komt en of hij daarin uiteraard binnen de kaders van de wetgeving, naast eigentijdse doelstellingen die pasten bij de rest van het beleid van GS en PS, wil nadenken over slimme, moderne strategieën. Kan de gedeputeerde ook dat aan ons toezeggen? Vth is

immers geen op zichzelf staand product, maar het vehikel om een deel van de andere doelen die we ons als provincie stellen te bereiken. Daar refereerde hij net zelf al aan. En dat kan ook in bijvoorbeeld een preventiestrategie zitten. Voorlichting geven, afspraken maken over samenwerking en dat soort zaken. Terwijl we de diensten nu vooral op een repressieve wijze te werk laten gaan en daarmee leggen we de verantwoordelijkheid volgens de VVD niet altijd waar die kan liggen. In eerste instantie bij burger en bedrijf zelf. Vergelijk bijvoorbeeld de opmerkingen die de gedeputeerde zelf maakte over samen handhaven in het buitengebied. Is de gedeputeerde bereid om met een open mind het beleidsproces in te gaan, zodat er een modern en eigentijds Brabants beleid kan worden gemaakt? Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Dirken. Mijnheer Kuijken, behoefte aan een tweede termijn? Nee. Mijnheer Van Hattem? Tweede termijn? Ja. Aan u het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording, maar ik vind het toch wel eigenlijk vrij bizar dat hij zelf tot de conclusie moet komen dat het amendement terecht is. Ik snap niet dat hij dat zelf niet heeft bedacht voordat hij dit voorstel richting PS stuurde, want beleid gaat voor geld is natuurlijk altijd een uitgangspunt in deze Staten. Dus erg opmerkelijk dat deze gang van zaken bewandeld moet worden.

Daarnaast is op de vraag die wij hebben gesteld over de extra vth-inzet voor het Energieakkoord en de dwangmaatregelen in de veehouderij geen reactie gekomen van de gedeputeerde, en dat zijn nou net de punten wat voor ons eigenlijk ook het grootste bezwaar is ten opzichte van het voorstel. Zowel ten aanzien van beslispunt 1 als beslispunt 2. Gewoon de integrale gedachte dat er meer inzet nodig is voor vth vanwege deze punten, die gaat ons te ver. Dus al die argumenten over indexeren en verdringingseffecten ten spijt, de tekorten lijken echt voor een groot deel de consequenties te zijn van de extra inzet van die veehouderijmaatregelen en het Energieakkoord. Wat de PVV betreft gaan we daarom ook niet akkoord met het voorliggende voorstel. Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Hattem. Mevrouw Dingemans, tweede termijn? Nee. Mevrouw Knoet? Geen tweede termijn. Mevrouw Roijackers. Tweede termijn? Ja. Aan u het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Het is goed om de uitwisseling te horen, ook naar aanleiding van het amendement. En het is ook goed om dan ook je mening te scherpen. En GroenLinks is nu na de uitwisseling overtuigd van het belang om het toch te steunen, dus dat gaan wij doen.

En wij merken ook hoe we vooruit aan het lopen zijn op die evaluatie als Staten. En daarbij merken wij alvast wel op dat we het belang van de high trust snappen, die wordt gezegd, dat is natuurlijk ook de geest van de omgevingsdienst, maar high penalty is eveneens een rol die wij als overheid moeten pakken. Over de rol van de overheid gesproken, we hebben sinds dit jaar – en dat ging wat geruisloos, want zoveel hebben we het er niet over in de Staten – meer natuurtaken dan ooit naar ons toe gekregen en geaccepteerd en daar beleid op gezet. En juist daarop is dit jaar extra toezicht en handhaving en dat is een van die verdringingseffecten die in het Statenvoorstel staat genoemd. En we willen toch echt graag al dit jaar weten wat we daarin zien bij het toezicht en de handhaving van die nieuwe wetten. Wat kunnen we daar nu alvast over zeggen? We zitten al bijna in november, daar moet iets over te zeggen zijn. En het is relevant, lijkt mij, voor de discussie die we vandaag voeren. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Roijackers. Mevrouw Surminski, tweede termijn? Nee. Mijnheer Vreugdenhil, tweede termijn? Nee. Dan het woord aan de heer Van den Hout in zijn tweede termijn.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Om met dat laatste te beginnen. GroenLinks vraagt inzicht in de nieuwe taken en de nieuwe wetten, die we op ons af hebben zien komen en waar wij een vth-rol hebben. Dat is nou precies wat er wel staat in het stuk, taakanalyse vth. Een duidelijk overzicht over welke nieuwe bevoegdheden of plichten, zo u wilt, op ons af zijn gekomen.

De PVV refereert aan het Energieakkoord, althans de wet die op basis daarvan is gemaakt. Ten eerste heb ik daar niet op gereageerd, omdat u refereert aan een Statenmededeling van maart en die staat nu niet op de agenda. En ten tweede is het gewoon een handhavingsplicht van deze overheid. Wij zijn aanspreekbaar, door burgers zelfs, als wij die handhavingstaak niet op ons zouden nemen. En ik denk dat u het met mij eens zult zijn dat als de landelijke overheid hier wetten aanneemt, dat diezelfde overheid, of dat nou landelijk is of is gedelegeerd aan de provincie, verplicht is daar ook handhaving op toe te passen. Nou, dat is wat wij doen. Uw oproep om dat vooral niet te doen is vooral een oproep om de wet dus niet na te leven. Ik weet niet hoe u dat wilt rijmen met elkaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. De gedeputeerde is hier toch een beetje de zaak aan het verdraaien. Want waar ik het over heb, is de consequenties van ook het provinciale Energieakkoord. Ik kan er niet uit opmaken dat dit enkel en alleen op het landelijke Energieakkoord betrekking heeft, ik ga ervan uit dat dit ook veronderstelt het provinciale Energieakkoord. En daarbij, we hebben het sowieso over provinciale regelgeving, namelijk de dwangmaatregelen die u zelf heeft opgelegd om de veehouderijsector de nek om te draaien. Die zitten er wel in verpakt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Hattem. Wat is uw vraag, mocht u een vraag hebben?

De heer **Van Hattem** (PVV): Mijn vraag is: hoe kan de gedeputeerde dan stellen dat het enkel een landelijke rol is? En daarbij wil ik nog wel opmerken, u zegt: het staat niet in het stuk. In het Statenvoorstel en in de bijlage wordt wel degelijk gerefereerd aan deze Statenmededeling die deels ten basis ligt aan dit voorstel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, nogmaals, voorzitter. Het maakt helemaal niet uit welke overheid welke regels stelt, maar dat diezelfde overheid dan gehouden is aan handhaving van de regels, dat zult u toch met mij eens zijn. En of het nou de landelijke overheid is die ons delegeert, de landelijke regels rond energiebesparing, die maatregelen die een bedrijf kan nemen, die leiden tot energiebesparing en binnen zeven jaar worden terugverdiend zijn verplicht om te nemen, dat is de regel waar wij als provincie op moeten toezien. Dat doen we overigens in beperkte mate, maar daar zijn we wel toe verplicht. Dus u kunt niet hier de oproep doen om dat vooral niet te doen.

En het beleid dat door uw Staten in meerderheid, en misschien wel niet door u, maar dan toch echt in meerderheid van deze Staten is vastgesteld, ja natuurlijk hebben wij daar meteen een handhavingsplicht op ons genomen. En ook daarvan kunt u toch moeilijk hard maken tegenover de meerderheid van uw collega's hier dat het beleid dat zij hebben afgesproken niet door ons dient te worden gehandhaafd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. U, samen met de meerderheid hier, veroorzaakt dan wel die ellende die u vervolgens afschuift op de uitvoeringstaken van de omgevingsdienst, door alle juridische procedures etc. – het staat er allemaal in – die u hiermee veroorzaakt. Daar legt u wel de rekening van bij de uitvoering van de vth. En dat is gewoon een hele kwalijke ontwikkeling. U maakt enerzijds de agrarische sector kapot en anderzijds legt u ook nog eens de rekening neer bij de uitvoering van de vth. Dat is gewoon het ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag is, mijnheer Van Hattem?

De heer **Van Hattem** (PVV): Mijn punt is gewoon, wat de gedeputeerde hier doet is willens en wetens de kosten van zijn schrikbarende beleid te verpakken, door te schuiven via de vth en hier vervolgens de rekening te presenteren. En daar zeggen wij van: die rekening gaan wij niet voor u betalen door het op deze manier te verpakken in het vth-beleid. En dat is de consequentie die we eraan verbinden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Geen consequentie waar ik wakker van lig. Voorzitter. De VVD vraagt, eigenlijk vraagt u het aan uzelf, want u gaat hier tenslotte over de kaders, of we met een open mind het proces in kunnen gaan om te komen tot een modern vth-beleid. Ja, natuurlijk. Ik zie dan ook uit naar de themabijeenkomst begin volgend jaar. Maar misschien toch ook wel weer een soort van winstwaarschuwing. U heeft het over drones, over elektronische monitoring. Dat begrijp ik, dat zijn zaken die hier eerder aan de orde zijn geweest. Tegelijkertijd moeten we denk ik zien te voorkomen dat wij als Staten te veel op de stoel van de omgevingsdienst gaan zitten en heel erg tot in detail gaan praten over de uitvoering. We hebben het denk ik als het goed is met elkaar met name over de doelen van het vth-beleid. We dragen de dienst op om dat zo efficiënt en risicogericht mogelijk te doen en ik laat het graag aan de experts over of ze dat met een drone doen of op welke manier dan ook.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, toen ik het zei dacht ik al: fout voorbeeld. Want het is een uitvoeringsvoorbeeld. Maar bent u het dan op zijn minst met ons eens dat als we gaan kijken naar beleid en op welke dingen we gaan prioriteren en welke dingen we op een lager pitje zetten we op zijn minst kijken naar wat er gewoon nodig is qua wat we zelf de afgelopen jaren als beleid hebben vastgesteld in deze zaal? En wat betekent dat dan voor de prioriteiten? En wat brengt de huidige stand der techniek allemaal voor slimme dingen mee waar we naar moeten kijken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. Helemaal met u eens. Het is overigens ook staand beleid om – wat we dan noemen – risicogericht te gaan controleren. En tegelijkertijd ook in lijn van uw argumentatie denk ik, daar waar technologie ons helpt om iets makkelijker te kunnen doen, makkelijker dan we voorheen zouden kunnen doen, kan dat ertoe leiden dat dat prioriteit krijgt. Om een voorbeeld te noemen, met die drones kun je maïsvelden controleren op wietplantages of de Biesbosch beter controleren op wietplantages. Zonder die middelen was dat ondoenlijk om te gaan doen en dus ook geen prioriteit. Nu is het veel makkelijker geworden en kunt u er ook voor kiezen om dat prioriteit te maken. Nu is het geen onmogelijke opgave meer, dus in die zin alle nieuwe, moderne middelen die we kunnen inzetten, kunnen leiden tot nieuwe prioriteitsstellingen. Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan sluit ik de beraadslagingen over dit Statenvoorstel. Voordat we doorgaan met het volgende Statenvoorstel wil ik in ieder geval even aankondigen dat gezien de spreektijden voor de eerste termijn voor de burap we naar verwachting na de eerste termijn van uw Staten zullen stemmen over alle eerder besproken Statenvoorstellen. En voordat we overgaan naar de burap wil ik graag even vijf minuten schorsen.

Schorsing.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik verzoek u uw plaats weer in te nemen, zodat wij met de Statenvergadering door kunnen gaan. Mag ik iedereen verzoeken om op de plaats zitting te nemen? Mag ik ook stilte in de zaal? Ik heropen de vergadering.

65/17 Statenvoorstel Bestuursrapportage 2017

De plaatsvervangend voorzitter: Zoals u wellicht heeft kunnen constateren, is gedeputeerde Pauli niet aanwezig. De overige collegeleden zullen, wanneer er vragen en opmerkingen zijn over zijn portefeuille, voor de beantwoording zorgen. En dan wil ik graag beginnen met de eerste termijn vanuit uw Staten. Het woord is aan de heer Koevoets van de fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Dank u, mijnheer de voorzitter. Vandaag bespreken we de Bestuursrapportage 2017. En deze is bijzonder, voorzitter, omdat we zoals gesteld in het voorstel zelf een eerste keer te maken krijgen met een bestuursrapportage waarin is uitgegaan van het principe realistisch ramen. De aanleiding hiervoor is de afspraak dat de onderbesteding in de Jaarrekening 2017 minder dan 10% zal bedragen ten opzichte van de gewijzigde begroting na deze bestuursrapportage. Of dit uiteindelijk zal lukken, zullen we in het voorjaar van 2018 zien, wanneer we de jaarstukken over dit jaar ontvangen. Echter, indien we nu voor de eerste keer het principe van realistisch ramen toepassen vraagt de VVD-fractie zich af hoe we dat tot nog toe deden met de bestuursrapportage. Waren de ramingen van eerdere bestuursrapportages niet realistisch? Het antwoord daarop ligt grotendeels in de uitleg van de aanpak. Een goede zaak is het dat nadrukkelijker afstemming heeft plaatsgevonden tussen planning van de prestaties en de financiën. Ook zijn ontwikkelingen en onzekerheden beter in kaart gebracht. Bij twijfel over de uitvoering zijn lasten naar beneden bijgesteld. Hierdoor worden overschrijdingen afgedekt. De rapportage is daardoor minder conservatief ingestoken dan voorheen. Wat de VVD betreft is het goed om eerder in de zogenaamde planning- en controlcyclus een realistisch beeld te hebben van de uitgaven over een begrotingsjaar. Het geeft de kans de bakens te verzetten en te herprioriteren op een ander of eerder moment. Daarbij plaatsen we wel de kanttekening dat de bestuursrapportage kort voor de nieuwe begroting aan het eind van het begrotingsjaar aan de orde is. Zou het mogelijk zijn deze rapportage vroeger in het jaar te laten plaatsvinden? Ik sprak daar al over met GS vanmorgen in het platform planning en control. Dat zou ons namelijk de mogelijkheid bieden voor GS om met PS in gesprek te gaan, dus voor Gedeputeerde en Provinciale Staten in gesprek te gaan met elkaar, over eventuele aanpassingen die nog hetzelfde jaar in uitvoering zouden kunnen worden genomen. In een wereld waar ontwikkelingen steeds sneller gaan zou het goed zijn om sneller in te kunnen spelen op wat er in Brabant en de wereld omheen gebeurt. Wat is de visie van GS hierop?

Terug naar de rapportage. Verschillende zaken worden doorgeschoven naar komende jaren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Via u een toelichtende vraag aan de heer Koevoets. U zegt: zou de bestuursrapportage eerder kunnen plaatsvinden? Aan wat voor termijn denkt u dan? Want ja, je kunt ook niet te ver schuiven, want ja, wat heb je dan te rapporteren? Waar denkt u aan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik snap wat u zegt en de precieze datum weet ik ook niet precies. Dat hangt er ook nog vanaf wat de ruimte is binnen het ambtelijk apparaat om dit te doen, want we moeten wel een goed en ook dan een realistisch geraamd document hebben. Wat ons betreft zou kort na de zomervakantie mooi zijn. Dan zitten we toch wat verder weg van de begroting en hebben we toch nog ruim een kwartaal te gaan, wat mij betreft. Maar het zou ook net ervoor mogen. Maar dat hangt een beetje ervan af hoe dat binnen de P&C-cyclus zou kunnen passen. We hebben daar vanmorgen heel kort even met de gedeputeerde over gesproken, maar ik hoor graag zijn visie naar aanleiding hiervan terug.

Terug naar de rapportage, mijnheer de voorzitter. Verschillende zaken worden doorgeschoven naar de komende jaren, zoals we dat eerder zagen ook bij de jaarstukken. Dan werd achteraf vastgesteld dat prestaties waren verschoven. Maar nu is dat eerder duidelijk. En wat betekent dat voor de organisatie? Worden er nu andere keuzes gemaakt? Leidt dit tot een andere, lagere besteding van middelen voor de onderdelen waar minder prestaties zijn geleverd?

De VVD is ook benieuwd van GS te horen wat de verlaging van het begrote bedrag inzake de verzilting van het Volkerak-Zoommeer inhoudt. Is wat GS betreft verzilting niet meer aan de orde? Daaraan gerelateerd, wat zijn de consequenties voor de ambities die er waren met betrekking tot dit gebied? De verzilting zou dit gebied immers aantrekkelijker maken voor toerisme, voor vis- en schaaldierenteelt en andere economische activiteiten. Wat zijn nu de plannen voor dit gebied? Wat zijn de consequenties met betrekking tot de ontwikkelingen op en rond en vanuit de Roode Vaart? Graag daarop de reactie van GS. Zoals ik al zei, als we de zaken beter aanpakken raakt dat ook de organisatie. En we zijn op weg naar een vitalere organisatie. We lezen dat ook in de burap. De VVD is verheugd dat er voortgang is geboekt en overeenstemming is bereikt met de partners om dit handen en voeten te geven. Een vitalere organisatie zal waarschijnlijk ook helpen beter en sneller in te spelen op wijzigingen in de uitvoering van het beleid. Zijn Gedeputeerde Staten met ons van mening dat dit kan leiden tot een efficiëntere en mogelijk kleinere organisatie? Wordt hierop geanticipeerd?

Een ander onderwerp dat de aandacht van de VVD trok in deze bestuursrapportage, heeft betrekking op het openbaar vervoer. Een accent is het verbeteren van de veiligheid. In 2017 is voorgesorteerd op het cashloos of cashless betalen in het openbaar vervoer. Het gevoel van veiligheid is een aspect dat ook van belang is met betrekking tot de tevredenheid van passagiers in het openbaar vervoer.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Toch nog even terug naar de ambtelijke organisatie. Ik was misschien een beetje laat in mijn reactie. U had het over een vitale en efficiënte organisatie, misschien ook een kleine organisatie. Maar een vitale organisatie kan misschien in sommige gevallen ook een grotere organisatie betekenen. Is dat voor de VVD ook een optie, of sluit de VVD dat categorisch uit?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): De VVD sluit niet zoveel uit, mijnheer Uijlenhoet. Mijnheer de voorzitter. Ik denk dat het zo is dat we zien dat de organisatie vitaler is. En dat stellen we bij de burap. We hebben dat eerder vastgesteld bij jaarrekeningen dat we telkens iets minder uitvoeren – mag ik het zo zeggen – dan

dat we gezien hebben. En de gedachte is meer, of je dat nu met een grotere of kleinere organisatie doet, dat je daarop met een vitalere organisatie wellicht beter kunt inspelen. Dat kan betekenen dat je toch sneller tot uitvoering kunt komen. En dan denk ik dat dat direct geen consequenties hoeft te hebben voor de omvang van de organisatie. Maar het zou ook kunnen betekenen dat je er niet aan toekomt. En die vitaliteit kun je juist in een kleinere organisatie ook terugvinden. Maar nogmaals, graag de reactie van GS daarop.

Zoals ik al zei is veiligheid een aspect dat meeweegt in de tevredenheid van de gebruikers van het openbaar vervoer. Nu staat Brabant bekend als een ambitieuze provincie. En ook van het college en zeker van onze gedeputeerde weten we dat ze niet snel tevreden zijn. Daarom, voorzitter, waar het landelijk klantentevredenheidscijfer in 2016 uitkwam op 7,6 acht de VVD het weinig ambitieus om voor het Brabantse openbaar vervoer een streefwaarde te hanteren die onder het landelijk gemiddelde ligt. Dat kan het predicaat Bravo wat ons betreft niet krijgen. Is de gedeputeerde het met ons eens dat de ambitie hoger mag zijn?

Als laatste punt. Bij deze bestuursrapportage ontvingen we ook een update van de Onderzoeks- en adviesagenda 2017. Nu had de VVD-fractie verwacht daar onder meer het onderzoek naar de huisartsengegevens in het kader van het ingestelde moratorium op de uitbreiding van de geitenhouderij in aan te treffen. Immers, op 7 juli hebben GS aangegeven dit onderzoek te betalen opdat het moratorium niet langer zou gelden dan strikt noodzakelijk. Daar was de VVD-fractie het van harte mee eens. Echter, we missen dit onderzoek in het overzicht en zijn benieuwd naar de voortgang van dit onderzoek. Gedeputeerde Spierings gaf aan dat verwacht mocht worden dat dit onderzoek binnen een termijn van drie tot zes maanden kon worden uitgevoerd. Zijn de uitkomsten van dit onderzoek, waartoe nu drie maanden geleden is besloten, reeds in zicht? Kunnen GS tevens aangeven wat de reden is dat we dit onderzoek niet terugvinden in deze rapportage? Tot zover in eerste termijn, mijnheer de voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Koevoets. Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Bahar namens de fractie van het CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Voor ons ligt de voorlaatste burap van deze bestuursperiode. Een mijlpaal, we zijn over de helft. Graag maak ik van de gelegenheid gebruik om GS, de griffie en de ambtenaren te bedanken voor hun werk. Dag in dag uit zetten zij zich met hart en ziel in voor Brabant en de Brabanders. Daar mogen we best trots op zijn.

Voorzitter. De burap is niet alleen een uitgelezen kans om terug te blikken en successen te vieren, maar óók een moment om kritisch te kijken naar verbeterpunten. Dat is namelijk het echte cadeau van de burap. De centrale vraag hierbij is: wat hebben we nodig om Brabant nog mooier te maken? En om deze vraag te beantwoorden sta ik graag met u stil bij drie punten:

1. Realistisch ramen: een goede start, maar het kan nog mooier.
2. Resultaatbeoordeling: is te mooi en kan realistischer.
3. Prestatie-indicatoren: is moderne kunst en kan Bourgondischer.

Voorzitter. Punt 1, realistisch ramen: een goede start, maar het kan nog mooier. Voorzitter. Realistisch ramen betekent scherp kijken naar de verwachte resultaten in de komende periode en de financiële planning hierop aanpassen. Hoewel het CDA de eerste aanzet tot financieel realistisch ramen toejuicht zijn wij nog niet tevreden. Om scherp te zijn op resultaten en financiële middelen zou de maximale onderbesteding in de jaarrekening feitelijk afgezet moeten worden ten opzichte van de oorspronkelijke begroting en niet ten opzichte van de burap. Dit komt niet alleen ten goede aan de scherpste waarmee we kijken naar resultaat en doelstelling, maar heeft ook effect op onze inkomsten als provincie. Onrealistisch ramen kost de provincie namelijk geld. Over de 128 miljoen euro hadden we bijvoorbeeld rente-inkomsten kunnen hebben. Zelfs met de huidige lage rente hebben we het dan op jaarbasis over enkele tonnen, die

we zijn misgelopen. Wij zijn daarom ook wel benieuwd hoe de gedeputeerde aankijkt tegen de aanpassing in 2017 en 2018 en als voorzet willen we dan ook alvast een motie hierover indienen.

Voorzitter. Om een beter beeld te krijgen van dit proces van realistisch ramen, hoe dat precies in zijn werk is gegaan en welk resultaat dat heeft opgeleverd, zien wij graag van de gedeputeerde een schets bij een tweetal onderwerpen.

Om aan de inkomstenkant te beginnen: we zien dat er een vrije begrotingsruimte ontstaat door de groei van de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Dit leidt zelfs tot een structurele stijging van 3,5 miljoen euro op jaarbasis. Kunt u aangeven waar deze groei vandaan komt en waarom hij als structureel wordt betiteld?

Ten tweede. Ten aanzien van SmartwayZ lezen we terug dat de realisatie vooral doorschuift naar volgend jaar. We lezen ook terug dat de markt zal worden uitgedaagd in oplossingen. Kan de gedeputeerde aangeven welke concrete resultaten hij verwacht en waarop met name de meerjarige ramingen zijn gebaseerd?

Voorzitter. Dan punt 2: resultaat beoordeling: is te mooi en kan realistischer. Voorzitter. Al vanaf de eerste pagina's van de burap is grote moeite gedaan om aan te kunnen geven dat er 'beweging' zit in Brabant. De vraag is echter of er ook echt beweging in zit, als we te maken hebben met een onderbesteding van 128 miljoen euro. De onderbesteding is in de afgelopen jaren van enkele procenten gestegen naar ruim 20%. Vrij vertaald zou je dus kunnen stellen dat een op de vijf doelstellingen niet is gehaald.

Voorzitter. Om te schetsen welke mooie woorden we gebruiken neem ik u ter illustratie graag mee naar pagina 3 en de algemene voortgang van de programma's. Programma Bestuur: de uitvoering loopt conform planning. Programma Ruimte: de uitvoering ligt op schema. Programma Natuur, Water en Milieu: de drie opgaven liggen goed op koers. Programma Economie: economie ligt goed op koers, energie ligt op koers. Programma Mobiliteit: geen planning of koers te lezen, wel bezig met toekomst mobiliteit en kwaliteitsvisie onderhoud. Programma Cultuur en Samenleving: wederom geen planning of koers te lezen, de vier verhalen worden steeds verder uitgewerkt.

Voorzitter. Het blijft verbazingwekkend dat we zelfs op één pagina zoveel verschillende mooie bewoordingen nodig hebben. Het CDA ziet hier toch graag eenduidige en transparante bewoordingen. Het hoeft niet zo complex te zijn. Je ligt of op schema, of achter op schema of voor op schema. Drie woorden: op, voor of achter, kunnen alles verklaren. Als CDA dienen wij daarom ook graag een motie in om in de voortgang alléén deze woorden te gebruiken. En wees gerust, voorzitter: om het mooier te maken mag u van ons elk lettertype gebruiken dat u wenst, zolang het maar deze drie woorden zijn. Ook in kleur mag dat.

Voorzitter. Om een link te leggen naar een specifiek voorbeeld en realistische resultaatbeoordeling haal ik graag het Groen Ontwikkelfonds Brabant aan. We zien een totale opgave van 3100 ha. In termen van realisatie zien we slechts een kleine 10%. Dit wordt vervolgens wel aangegeven als conform planning. En overall ligt natuur goed op koers. Voorzitter. Ik kan dit niet rijmen. Kan de gedeputeerde aangeven hoe realistisch deze beoordelingen zijn?

Voorzitter. Dan mijn derde en laatste punt: prestatie-indicatoren is moderne kunst en kan zeker Bourgondischer.

Voorzitter. De wijze waarop we omgaan met het rapporteren van prestatie-indicatoren doet toch een groot beroep op de verbeeldingskracht, zoals je dat ook van moderne kunst kunt verwachten. We zien inmiddels gelukkig meer indicatoren en streefwaarden, maar voortgang rapporteren wordt nog te vaak aangeduid als conform planning. Voorzitter. Ook hier geldt: hoe moeilijk kan het zijn om het gerealiseerde resultaat te vermelden? Ik neem u graag mee in een aantal voorbeelden om dit toe te lichten. Bij de productgroep algemeen economisch beleid zien we een aantal concrete streefwaarden voor bijvoorbeeld handelsmissies, informatiebijeenkomsten, acquisitieprojecten etc. In de voortgang lezen we: conform planning. Kan de gedeputeerde aangeven hoeveel handelsmissies er al zijn geweest? Ik weet in ieder

geval dat er nu eentje aan de gang is. Als we dat weten, waarom kunnen we dat dan niet opnemen in de burap?

Een tweede voorbeeld: bij bedrijfsvoering zien we duidelijke streefwaarden uitgedrukt in percentages. Voortgang wederom alleen conform planning. Kan de gedeputeerde aangeven wat het percentage tijdig afgehandelde subsidieaanvragen bijvoorbeeld is? Daar is de streefwaarde 90%. Ik mag dan ook aannemen dat we nu ook weten waar we nu op zitten. Dus wederom de vraag: weten we het? En als we het weten, waarom nemen we het dan niet op in de burap?

Voorzitter. Als CDA zien wij graag een eenduidige en transparante rapportage. Een mooi schilderij van het Brabantse natuurlandschap is toch veel duidelijker dan moderne kunst. Bij streefwaarden horen concrete resultaten in de voortgang en geen vage containerbegrippen. Zijn er geen resultaten, dan zien wij graag een korte toelichting waarom deze niet beschikbaar zijn. In onze aangekondigde motie maken we dit ook voor punt 2 en 3 explicieter.

Voorzitter. Ik ga afronden. Voorzitter, het realistisch ramen heeft GS gedwongen om de roze bril van alleen maar ambitie af te zetten en de leesbril erbij te pakken om scherper te kijken naar daadwerkelijke resultaten. Hierbij moeten we ook constateren dat alleen een leesbril niet voldoende is en er eenduidige en transparante meetwaarden moeten zijn om te lezen. Voorzitter. Om Brabant nog mooier te maken, is ambitie mooi, maar zijn resultaten nog mooier.

Motie M3 'Onderbesteding meten ten opzichte van oorspronkelijke begroting'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 27 oktober 2017 besprekende de Bestuursrapportage 2017;

constaterend dat:

- de onderbesteding in de afgelopen jaren fors is toegenomen;
- de maximale onderbesteding genormeerd op 10% nu wordt afgezet ten opzichte van de burap;
- onderbesteding door onrealistisch ramen de provincie geld kost, doordat er inkomsten misgelopen worden;

overwegend dat:

- realistisch ramen ten goede komt aan de scherpste waarmee de provincie kijkt naar doelstelling en resultaat;
- realistisch ramen een positief effect heeft op de inkomsten van de provincie;
- realistisch ramen al een startpunt moet zijn bij het opstellen van de jaarlijkse begroting en niet alleen een correctie bij de burap;
- een reëel beeld en maximaal effect alleen bereikt kan worden als de onderbesteding in de jaarrekening wordt afgezet tegen de oorspronkelijke jaarlijkse begroting;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

de genormeerde onderbesteding van maximaal 10% in de jaarrekening te meten ten opzichte van de oorspronkelijke jaarlijkse begroting in plaats van de burap.

en gaan over tot de orde van de dag.

Huseyin Bahar, CDA Brabant"

Motie M4 'Eenduidige taal en transparantie in rapporteren van voortgang'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 27 oktober 2017 besprekende de Bestuursrapportage 2017"

constaterend dat:

- er in de Bestuursrapportage een veelvoud aan termen wordt gebruikt om de beweging in Brabant te duiden;
- er niet altijd streefwaarden zijn opgenomen in de Bestuursrapportage;

- er niet altijd concrete resultaten bij deze streefwaarden worden opgenomen in de bestuursrapportage; overwegend dat:
- een eenduidige en transparante rapportage in het belang van GS en PS is;
- een toegankelijke provincie voor alle Brabanders begint bij begrijpelijk en eenduidig communiceren;
- door het altijd opnemen van streefwaarden leden van de Provinciale Staten beter hun controlerende taak kunnen uitvoeren;
- door het opnemen van concrete resultaten bij streefwaarden de leden van de Provinciale Staten beter de voortgang van de werkzaamheden van de Gedeputeerde Staten kunnen volgen;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- eenduidige en transparante bewoordingen te gebruiken in de bestuursrapportage;
- maximaal drie woorden te gebruiken in de gehele bestuursrapportage om op, voor en achter in uitvoering te duiden;
- in de gehele bestuursrapportage streefwaarden op te nemen;
- bij concrete streefwaarden, concrete resultaten op te nemen, indien er geen meetbare resultaten zijn een korte toelichting te geven waarom deze niet beschikbaar zijn;

en gaan over tot de orde van de dag.

Huseyin Bahar, CDA Brabant"

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Bahar. Dan wil ik graag het woord geven aan mevrouw Van der Kammen die namens de fractie van de PVV het woord zal voeren.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Voor ons ligt een bestuursrapportage – burap zoals u het noemt – met een boodschap die vooral de elitaire bestuurders blij zal maken. Voor burgers en ondernemers die hiervoor financieel opdraaien is in het succesverhaal dat doorspekt is met geleuter over netwerken, living labs, crossovers en social innovation volstrekt geen plaats.

Voorzitter, allereerst iets over sturing. Het college moet flink terugkomen op bij de begroting nog voorgespiegelde prestaties, er is immers sprake van netto 128 miljoen euro neerwaartse bijstelling. Voor het college is dat alvast handig, want dadelijk bij de jaarrekening valt de onderbesteding mee. De realisatie in de jaarrekening wordt immers afgezet tegen de financiële kaders in de meest recente begrotingswijziging.

Máár, voorzitter, dát kan anders. Zou het niet veel beter zijn om behalve geïnformeerd te worden, ook nog gelegenheid te hebben om te kunnen bijsturen? Een voorjaarsburap dus, waarbij je nog proactief kunt bijsturen, naast deze najaarsburap, waarbij je in feite alleen nog maar voor voldongen feiten staat. Wij dienen een motie in om vanaf begrotingsjaar 2018 twee buraps op te stellen.

Voorzitter, dan inhoudelijk naar deze burap. Allereerst over de gevraagde extra besluiten bij deze burap. Wat de PVV betreft zijn de kredietvotaties voor wegen en komomleidingen uiteraard akkoord. De kredietvotatie voor ICT-ondersteuning POP 2014-2020 ontbeert een deugdelijke business case. En de redenering dat het volgens het college alleen zou gaan om een voorfinanciering is wat de PVV betreft een slecht argument. Los immers van welke overheidslaag de rekening betaalt is het gewoon op kosten van de belastingbetaler.

Dan de kredietvotatie voor zoals ú dat noemt het stalderingsloket. De PVV denkt dat de term Brabantse Staatslandbouw de lading van dit gedrocht beter dekt. Wat de informatievoorziening hierover betreft, behoudens een enkel blaadje papier over de organisatiekosten van het stalderingsloket en het Statenvoorstel zelf van afgelopen juli heeft het college voorts alle documenten hierover geheim verklaard. Kan het college vandaag eens aangeven waarom de stukken niet openbaar zijn en wanneer de stukken wél gewoon openbaar worden gemaakt?

Voorzitter, volgens het college “wil de provincie niet alleen verantwoordelijkheid dragen voor de administratie van het systeem, maar zich tevens actief op de markt begeven door eigen inname en uitgifte van ‘stalderingsmeters’”. Dat betekent dat het college de EU-kaders doorkruist van marktverstoring, mededinging en staatssteun. Het stalderingsloket staat op gespannen voet met het verdrag betreffende de werking van de EU én de regels van de interne markt. In tegenstelling tot de PVV zijn de meeste partijen in uw college lyrisch over Brussel, en dat betekent dat u zich moet houden aan de regels van de door u zo aanbeden EU.

Helemaal passend in het karakteristieke dedain van dit college is echter dat zij nu van de volksvertegenwoordiging verwacht dat deze zonder duidelijkheid over de passendheid in de regelgeving, zonder documentatie en zonder vastgesteld beleidskader tekent bij het kruisje voor een miljoen euro krediet. Krediet waarmee vervolgens een sector kapot wordt gemaakt en hardwerkende ondernemers te gronde worden gericht.

Voorzitter, naast het feit dat het stalderingsloket onbeschoft is, is er nog geen duidelijkheid uit Brussel of het stalderingsloket wel is toegestaan. Kunt u toelichten waarom u desondanks een krediet wil? Moeten wij concluderen dat u start met het loket zonder helderheid over de juridische toelaatbaarheid? En kan het college uitleggen wat er gebeurt als de Europese Commissie een streep zet door de plannen van het stalderingsloket?

Voorzitter, de voortgang van de beleidsprestaties 2017. Wat zien wij zoal langskomen aan zogeheten prestaties?

Neem nou de deelname aan het DC netwerk. Onzinnige participatie om het elitaire niveau van het kunstbeleid nog wat omhoog te krikken. Kunst is bij dit college niet meer voor en van alle burgers, maar voor en van de elite, betaald door de burgers. En daarom dienen wij daar een motie over in.

VisitBrabant promoot allerlei festivals, en zo kwam in 2015 ook Graphic Matters met een metershoge opblaasbare vluchteling. Waar het college alle ruimte voor deze verheerlijking van de massa-immigratie toestaat, is de reactie op vragen vanuit de volksvertegenwoordiging daarover dat men zich niet herkent in de kwalificaties.

Dan de talloze subsidies. Movisie bijvoorbeeld, een kennisbureautje bij wie ‘de vluchtelingen’ op nummer 1 in het actualiteitenlijstje staan. Voorzitter, er is toch nadrukkelijk geen integratiebeleid?

De BMF, dat leeft van Brabants provinciaal belastinggeld, maar tegen diezelfde provincie juridische procedures aanspant, gekker moet het niet worden. Een waslijst aan hippe duurzaamheids- en circulaire economie-adviesbureautjes die subsidies weghengelen. Maar wat produceren zij nou eigenlijk? Leg eens uit wat het de belastingbetaler oplevert, voorzitter.

Dan de prestaties van de collegeleden in 2017. Neem de voorzitter van PS die namens het college bij de netwerkborrel op Prinsjesdag zich met een politiek statement een warm pleitbezorger toont om alleen maar meer en meer asieleisers in Brabant welkom te heten. “Wij herkennen het door u geschetste beeld niet”, luidt het, als de PVV kritische vragen stelt over de gevolgen van het binnenhalen van massa’s islamitische asieleisers.

Gedeputeerde Spierings poseert parmantig voor de camera’s als er een fietstocht vanuit het provinciehuis wordt georganiseerd om asielzoekers te laten ‘wortelschieten’. Ook hier weer een vorm van verheerlijking van de asielindustrie, maar ook in die vraag herkent het college zich niet.

Voorzitter, kenmerkend voor bestuurders die totaal inhoudsloos en vanuit een ivoren toren de zaak menen te moeten besturen is het als minderwaardig menen te moeten wegzetten van degenen die vragen stellen en kritisch reflecteren. In het vocabulaire van dit college ontbreekt het woord burger, voor dit college is het hebben van draagvlak bij werkende burgers en ondernemers volstrekt onbetekenend, is massa-immigratie de norm, geldt als enige mantra het duurzaamheidsgedram en is de enige gezaghebbende autoriteit Brussel.

Voorzitter, "wij herkennen het door u geschetste beeld niet", dat zijn door u vaak gebruikte woorden als u kritische vragen van de volksvertegenwoordiging beantwoordt. En inderdaad, voorzitter, ze zijn waar. Want: wie wegkijkt, ziet niets.

Motie M5 'Twee buraps'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 27 oktober 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 65/17 Bestuursrapportage 2017;

constaterende dat:

- in een bestuursrapportage (burap) de voortgang van de uitvoering van de geplande prestaties zichtbaar wordt gemaakt;
- met een najaarsburap in oktober er onvoldoende gelegenheid in het jaar resteert voor bijsturing op prestaties, planning en voortgang, omdat de resterende tijd daarvoor te kort is;

overwegende dat:

- een burap vóór de zomer de mogelijkheid creëert om desgewenst actief bij te kunnen sturen als het gaat om de prestaties, planning en voortgang;

dragen GS op:

- om in het voorjaar vóór de zomer een burap op basis van de voortgang tot en met april, en in het najaar een burap op basis van de voortgang tot en met augustus aan PS voor te leggen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Patricia van der Kammen, PVV Noord-Brabant"

Motie M6 'Creativity World Forum 2019'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 27 oktober 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 65/17 Bestuursrapportage 2017;

constaterende dat:

- we op pagina 53 (bijlage bestuursrapportage) bij het onderdeel 'Participatie in DC Network' kunnen lezen dat de Provincie Noord-Brabant zich kandidaat heeft gesteld voor het Creativity World Forum in 2019;
- er volgens de beantwoording op de technische vraag over dit onderwerp (vraag 79) geen andere kandidaten zijn om deze DC Network-borrel te organiseren;
- op dit moment nog niet bekend is wat de kosten zullen zijn van de organisatie van het Creativity World Forum in 2019 voor de Provincie Noord-Brabant;

overwegende dat:

- het organiseren van (internationale) netwerkbijeenkomsten geen kerntaak is van een provincie;
- het de vraag is wat voor toegevoegde waarde deze internationale bijeenkomst heeft voor de Brabantse cultuur in de breedte en voor de Brabantse burgers;
- de provincie aan de ene kant de broekriem aantrekt bij verschillende culturele instanties, maar aan de andere kant in 2019 zo'n decadent evenement gaat organiseren met geoormerkt geld wat bedoeld is voor cultuur in de breedte;
- een degelijke begroting alsmede concreet geformuleerde doelstellingen voor dit evenement ontbreken;

roepen het college op:

- om de kandidaatstelling voor het Creativity World Forum in 2019 in te trekken;

en gaan over tot de orde van de dag.

Willem Bakker, PVV Noord-Brabant"

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van der Kammen, voor de eerste termijn. Dan is het woord aan mevrouw Dingemans van de fractie van D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik wil het graag over de bestuursrapportage hebben. Het college heeft bij het opstellen van de bestuursrapportage zijn best gedaan om strakker te sturen op onderbestedingen, zodat deze bij de Jaarrekening 2017 minder dan 10% bedragen van de gewijzigde begroting die we vandaag vaststellen. Simpel gezegd: van iedere euro die we voor dit jaar begroot hebben, moet aan het einde van het jaar minimaal 90 cent zijn uitgegeven. Het college is deze uitdaging aangegaan en dat verdient wat D66 betreft een compliment. Want het vraagt lef om bij twijfel over de realisatie in 2017 de verwachte uitgaven alvast naar beneden bij te stellen. En het vraagt visie om onzekerheden en ontwikkelingen te benoemen die mogelijk van invloed zijn op de uitvoering van plannen. Vooruitzien in plaats van achteraf bijstellen. Zo ziet D66 dat graag.

We zijn toch niet helemaal gerustgesteld. Deze bestuursrapportage vormt het eerste document waarin scherper naar onderbestedingen is gekeken na de oproep daartoe vanuit deze Staten. En uiteindelijk, de VVD zei dat al, zullen we pas in april 2018 weten of het college er daadwerkelijk in is geslaagd om die strakke sturing vast te houden. Ons compliment delen we dan ook onder voorbehoud uit.

Er zijn wel stevige bijstellingen gedaan, vooral bij mobiliteit. Maar er kan tussen nu en de afsluiting van het financiële jaar nog van alles gebeuren. Het gaat er uiteindelijk om wat er in totaal in twaalf maanden is bijgesteld in de begroting. We willen de gedeputeerde Financiën dan ook vragen om aan Provinciale Staten toe te zeggen dat hij binnen het college scherp zal blijven sturen op het realistisch ramen, ook in 2018. En dat hij signalen van grote afwijkingen tussentijds zal afgeven, waarna er onderzoek kan plaatsvinden naar de oorzaken en indien nodig concrete bijstellingen in de begroting kunnen worden voorgesteld. 2017 was wat ons betreft een leerjaar en D66 zou graag zien dat het college de lessen uit dit jaar in het komende begrotingsjaar gaat toepassen. We horen dan ook graag van de gedeputeerde hoe hij dat gaat aanpakken. Want dan uiteindelijk is de missie rondom realistisch ramen pas echt geslaagd.

Voorzitter. En dan nog even over de risicoparagraaf. Daarin miste onze fractie toch wel de impact van het nieuwe regeerakkoord op de meerjarenbegroting. We lezen wel iets over het risico dat de winter snel invalt en de provincie nog iets aan gladheidsbestrijding moet doen, maar we hadden toch ook wel een verwijzing naar het regeerakkoord verwacht. Kan de gedeputeerde toezeggen dat in de perspectiefnota volgend jaar een actualisatie van het risico zal staan op basis van het nieuwe regeerakkoord?

Dan inhoudelijk. Er liggen in de bestuursrapportage voor 6,2 miljoen euro aan inhoudelijke voorstellen, waarvan veruit het grootste deel, wel 76%, betrekking heeft op het economisch programma. Er wordt voorgesteld om een bedrag van 4,7 miljoen euro niet pas in 2018 of 2019, maar aan de huidige begroting in 2017 toe te voegen. Eerder begroten betekent wat ons betreft ook eerder uitgeven en ook eerder resultaten laten zien. Kan het college bij afwezigheid van gedeputeerde Pauli ons inzicht geven in welke resultaten we in deze bestuursperiode nog gaan zien van de door hem aangevraagde versnelling? Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Dingemans. Dan geef ik graag het woord aan de heer De Kort, die namens de fractie van de PvdA het woord zal voeren.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, voorzitter. Gezien de jetlag van de heer Smeulders zal ik het woord doen omtrent de burap. Goed, dank. De buraps zijn voor ons geen algemene beschouwingen en we willen dan ook enkel de nadruk leggen op de belangrijke doelen die we niet halen, of waaromtrent nog grote onzekerheid is. Dat zit hem bijvoorbeeld op het energiedossier bij de energiebesparing. Het niet halen van de doelen op besparing is voor ons iets waar we straks ook richting de begroting nog wel een punt van

zullen maken. De duurzame energie, daar halen we de doelen weliswaar, maar er is natuurlijk grote onzekerheid omtrent de toekomst van de Amercentrale, die ook door het regeerakkoord helaas nog niet helemaal weggenomen is.

Bij Natuur, de evaluatie BRUG en de maatregelen om de doelen te halen worden telkens vooruitgeschoven. Wat ons betreft nu echt voor het laatst, want dit hadden we echt graag bij de begroting of voor de begroting willen zien. En waar daarstraks al flinke discussie over was, het vth-beleid, dat we pas over een tijd bespreken, wat wat ons betreft rijkelijk laat was om nieuwe keuzes tijdelijk te implementeren.

Dan de burap. Nou, wij zijn positief over de uitvoering van de begroting. Die ligt grotendeels op koers, dus complimenten aan GS. Op een aantal onderdelen stelt GS voor om het bij te stellen. Dat vinden we ook goed, het realistisch ramen, het is al vaak genoemd, dat centraal heeft gestaan. Daar zijn we als fractie ook blij mee. Aan een onrealistische begroting heeft immers niemand iets. We hebben een jarenlange traditie hier van ruim begroten, met telkens hele ruime jaarrekeningresultaten tot gevolg. Dus we zijn ook wat dat betreft blij dat GS het hebben aangedurfd dit te erkennen en daarmee te breken.

De onderbesteding, de 10% die eerder ook in andere bijdragen is genoemd. Wij zijn vooral benieuwd, dus ook aan GS de vraag of het gaat lukken om onder die 10% te blijven.

En dan de noodzaak om tijdens het begrotingsjaar bij te sturen op een aantal van de onderdelen, maakt des te duidelijker hoe belangrijk het is om aan de voorkant de juiste activiteiten in de begroting op te nemen en reëel te begroten. En wij verwachten dan ook dat de begroting van 2018 dusdanig realistisch is opgesteld dat een bijsturing met de omvang die we dit jaar zien niet nodig zal blijken. Aan de andere kant zijn we ook realistisch en zijn er natuurlijk ook dingen waar je niet altijd iets aan kunt doen. We doen veel incidentele projecten en soms is uitvoering volgens planning simpelweg niet altijd mogelijk, ook vanwege externe factoren. Het Volkerak-Zoommeer, de VVD had het er ook al even over. Het Rijk stelt de investeringsbeslissing uit. Daar kunnen we ook niet zoveel aan doen. En de N69, waar de RvS-procedure voor veel vertraging zorgt.

Financieel. De aframing hebben we in veel andere bijdragen al gehoord, 128 miljoen euro. De vrije begrotingsruimte is uiteindelijk gestegen naar een toch behoorlijk bedrag voor de komende twee jaar en daar zit voor de PvdA ook nog wel een belangrijk punt. Aan de ene kant is zo'n mooie vrije begrotingsruimte een luxepositie, maar wij roepen GS nadrukkelijk op om het geld in 2018 en 2019 daadwerkelijk in te zetten en de in de begroting benoemde voorstellen, waaronder de sleutelprojecten, die we extra willen benadrukken, zijn wat ons betreft daartoe goede bestedingsdoeleinden. Dank, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer De Kort. De volgende op de lijst is de heer Uijlenhoet, die namens de fractie van GroenLinks het woord zal voeren. Ja, dank u wel.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Voor ons ligt een overzichtelijke burap. Het is een derde begrotingswijziging met drie categorieën effecten: verwerking eerdere besluitvorming, administratief-technische wijzigingen en voorstellen voor de volgende begroting.

Voorzitter. Hoe overzichtelijk de burap ook is, op drie punten is die wat ons betreft minder. Ik zal eerst deze drie punten toelichten en daarna onze vragen en opmerkingen per programma nog weergeven.

Voorzitter. Het eerste punt is de status van de burap en dan sluiten wij ook aan bij de opmerkingen van de VVD-fractie. Er zit een aantal inhoudelijke voorstellen in en de burap is heel kort voor de begroting. Dus ook wij pleiten eigenlijk ervoor om de burap eerder in het jaar te doen. Inderdaad na de zomer. Kunnen GS daarop anticiperen?

Voorzitter. Dan het tweede punt, dat gaat over het realiteitsgehalte van de burap, oftewel realistisch ramen, dat is ook al een paar keer genoemd. Als GroenLinks vinden wij het bemoedigend dat de gedeputeerde hier serieus werk van maakt. Onze vraag is echter wel hoe de gedeputeerde ervoor gaat

zorgen dat realistisch ramen echt structureel in de organisatie wordt verankerd. Welke concrete afspraken heeft hij gemaakt om te voorkomen dat we de aframing in de komende jaren op een structureel lager niveau zien uitkomen?

En voorzitter, kijkend naar deze bestuursperiode, hoe verklaart de gedeputeerde dat de onderbesteding van de begroting structureel is gegroeid van een kleine 2% in 2013 tot ruim 20% in 2016? Is dat niet meer dan een cultuur van ruim ramen? Heeft dat ook te maken met de specifieke ambities van dit college, die wellicht in een aantal gevallen niet haalbaar blijken?

Dan het derde punt, de stuurbaarheid van de burap. Voorzitter. Als Staten hebben wij de methode-Duisenberg-Van Meenen omarmd. En dat betekent dat we werk maken van het formuleren van heldere doelen en daaraan gekoppelde prestaties. En omdat toch in veel gevallen doelen ontbreken of niet helder en concreet genoeg zijn is het de vraag of en vooral hoe deze worden vertaald in prestaties en hoe die prestaties vervolgens leiden tot het doel bereiken.

Ja. Dus de vraag aan GS of zij die doelen helderder kunnen formuleren in de volgende burap en eigenlijk in de volgende P&C-producten.

Dan naar de programma's. Programma Bestuur. In het kader van veerkrachtig bestuur zijn gemeenten gevraagd een visie voor te leggen hoe zij krachtig genoeg de toekomst denken te kunnen ingaan. En alle gemeenten hebben dat gedaan, maar de provincie heeft bij 34 gemeenten extra informatie gevraagd en voor 9 gemeenten nog geen reactie opgesteld. Dit leidt tot een bepaalde mate van onrust bij colleges en raden. GroenLinks verwacht van GS duidelijke kaderafspraken naar gemeenten over de communicatietermijn. Kunnen GS aangeven wanneer de afspraken met alle gemeenten in Brabant gereed zijn?

Op het punt van interbestuurlijk toezicht geven GS aan op koers te liggen. Volgens GroenLinks klopt dat niet. Er is bij de gemeenten nog een grote achterstand in het huisvesten van vergunninghouders.

De plaatsvervangend voorzitter: Mag ik u om stilte in de zaal vragen? Ja? Dank u wel.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Dank u wel, voorzitter. Hoe gaan GS ervoor zorgen dat gemeenten aan het einde van het jaar aan hun taakstelling hebben voldaan?

Dan naar het programma Ruimte. In het kader van realistisch ramen wordt ten aanzien van de GOL ruim 4,3 miljoen euro aan lasten naar volgend jaar doorgeschoven. Gaat het hier nu om een te voortvarende raming of om vertraging in de uitvoering? Graag een toelichting.

Voorzitter. Dan naar de investeringen in werklocaties. Deze lopen niet zoals voorzien. Is het wel nodig om het budget door te schuiven naar 2019? Is dit programma niet gewoon te ambitieus opgetuigd? Graag een toelichting.

Dan naar het programma Natuur, Water en Milieu. Voorzitter. Bij het onderdeel agrofood vinden we het opvallend dat er zo weinig bedrijven experimenteer ruimte nodig hebben, omdat ze nog in een ontwikkelfase verkeren. Is de Brabantse sector dan nog niet klaar voor de transitie die GS voor ogen hebben? GroenLinks vindt het verstandig en goed van gedeputeerde Spierings dat ze zeven korte ketenconcepten langdurig gaat steunen. Wel hebben we hierover een aantal vragen. In hoeverre zijn dierenwelzijn en omgevingsinclusiviteit geborgd in deze concepten? En houdt de boer zelf hier nu echt substantieel meer werk aan over? Of komt er in sommige gevallen een constructie waarbij de boer een soort franchisenemer wordt en niet meer zelfstandig boer is? Graag een toelichting.

Dan naar het onderdeel ecologie. We zien 30 miljoen euro aan onderbestedingen bij het GOB. Gaat het hier om een afwaardering van gronden en/of liggen de grondaankopen achter? Het onderdeel water is voor 8 miljoen euro neerwaarts bijgesteld en neem de Wijst in Noordoost-Brabant. Dat is een wereldwijd uniek verschijnsel, dat we zouden moeten koesteren, maar ook dat ligt achter. Het is jammer dat ook deze

prestaties worden doorgeschoven. Daarom onze vraag: kunnen GS Wijstherstel in de komende jaren prioriteit geven?

Voorzitter. GroenLinks betreurt het dat nu het Brabantse natuurbeleid zo gestoeld is op samenwerking met partners GS die partners weg laat komen met achterblijvende inspanningen en investeringen. Technisch doorvragen op de eindafrekening StiKa, ook al besproken vandaag in deze burap, leerde ons dat er veel groenblauwe diensten gewoonweg niet geleverd zijn in 2017. Zo zijn er minder gebiedscontracten afgelopen en minder uitvoeringskosten gemaakt. Weer blijft de natuur op achterstand. Wat gaan Gedeputeerde Staten hieraan doen? En in West-Brabant zien we dat het onderhoud van de kanalen achterblijft. Dat is risicovol. Het schijnt dat er 49 km aan dijken versterkt moet worden. Maar GS geven ons vooralsnog geen duidelijkheid. Daarom hebben we een motie hierover ingediend, samen met de Partij voor de Dieren en Lokaal Brabant.

Voorzitter. Dan naar het programma Economie. Een belangwekkend onderwerp in dit programma is de weg naar een circulaire Brabantse economie, en dan gekoppeld aan de biobased economy. En uit de burap blijkt dat de ontwikkeling hiervan achterblijft met als toelichting voortschrijdend inzicht. Voorzitter. Wat is dat voortschrijdend inzicht? En levert dat inzicht op dat de biobased economy wellicht de komende jaren, gegeven de olieprijs, een onhaalbare kaart blijkt te zijn? Graag een toelichting van het college.

Voorzitter. Over het energieprogramma komen we bij de begroting nog uitgebreid te spreken, maar één punt wil ik toch alvast benoemen; het stimuleren van de energiebesparing in de gebouwde omgeving. Er zijn experts die zeggen dat subsidies toch een mogelijkheid zouden kunnen zijn. En mijn vraag aan het college is of het tijdelijk subsidiëren van energiebesparende maatregelen voor particulieren toch een optie is, of is de gedeputeerde daar principieel op tegen? Daar ben ik toch wel even benieuwd naar.

Dan naar het programma Mobiliteit. Voorzitter. We zijn verheugd dat het openbaar vervoer goed scoort qua klantentevredenheid. Het Brabantse cijfer voor klantentevredenheid in 2016 schommelt zo rond de 7,5. En als provincie Noord-Brabant kennen we ook een streefwaarde van 7,5. En om een stimulans uit te laten gaan van de streefwaarde zouden we als GroenLinks deze willen verhogen naar 8,0. Kan de gedeputeerde dat ondersteunen?

En bij de kwaliteitsverbetering van de fietspaden wordt een streefwaarde van 8,5 gehanteerd. Hierbij wordt aangegeven dat deze streefwaarde waarschijnlijk gehaald zou kunnen worden. Kunt u aangeven wat de huidige prognose is? Zitten we op koers of moeten we bijsturen?

Dan naar de uitvoeringstafel Eindhoven Airport. Daar zien we een vertraging en er worden uitgaven doorgeschoven naar volgend jaar. Wat is de actuele voortgang, gelet op de overlast voor omwonenden in de nabijgelegen dorpen en gemeenten?

Dan naar de bijstelling in de raming voor het OV. Middelen uit het regionaal uitvoeringsprogramma, het restant budget ontwikkelingsagenda spoor, HOV en knooppunten en LVO vallen terug naar de reserve. Wat is daarvan de achtergrond? Ontbreekt het aan ambitie of is er ook hier te ruim geraamd? Of beide? Graag een toelichting.

Dan naar het programma Cultuur en Samenleving. Het punt cultuur. Bij Brabant C wordt er geen verantwoording gegeven van de projecten die in 2017 zijn gestart. Er zit veel geld in en uit het veld komen allerlei signalen dat het fonds niet doelmatig en veel te ingewikkeld is. Wat kunnen GS zeggen over de projecten die in 2017 zijn gestart?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Komt u tot een afronding, mijnheer Uijlenhoet?

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ik ga het hier zo bij sociale veerkracht laten. Teleurgesteld over wat er tot nu toe is gerealiseerd. En bovendien ontbreken criteria om te kunnen beoordelen wat de bijdrage is. Het is zelfs daarom lastig voor ons om te kunnen controleren hoe het er nu mee staat. Hoe beoordeelt het college de stand van zaken?

En dan als laatste punt, voorzitter, als u mij toestaat. In 2016 werd bij amendement een bedrag van 260.000 euro beschikbaar gesteld om netwerkorganisaties die eerder subsidie ontvingen enigszins tegemoet te komen. En op 10 februari zijn PS geïnformeerd over de transitie en stelde de gedeputeerde dat PS over de afspraken op de hoogte worden gebracht. Dat is tot op heden nog niet gebeurd. Daarom de vraag: bij welke organisaties zijn deze middelen dan nu terechtgekomen en hoe is de realisatie nu met deze organisatie naar tevredenheid volgens GS? Dank u wel.

Motie M7 'Veiligheid kanalen West-Brabant'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 27 oktober 2017, behandelend de 3e wijziging begroting 2017, Bestuursrapportage (Burap) 2017;

overwegende dat:

- de provincie verantwoordelijk is voor de kwaliteit, veiligheid en robuustheid van de provinciale waterkeringen;
- het onderhoud en veiligheidsniveau van de kanalen in West-Brabant achterblijft, waardoor verbeteringen gewenst zijn;
- GS aan PS via de Burap meldt dat er nog onderzoeken lopen;

constaterende dat:

- sommige feiten over de keringen nu al bekend zijn. Zo laat waterschap Brabantse Delta weten dat de provincie na langjarig afgerond onderzoek 49 km aan dijken heeft afgekeurd, vooral in Breda, Etten-Leur, Drimmelen en Moerdijk;
- volgens de Burap 2017 de provincie eind dit jaar het volledige beeld heeft bij de problemen;
- GS er bij PS pas bij de Burap 2018 op terug wil komen (einde bestuursperiode);

dragen Gedeputeerde Staten op om;

- de onderzoeken naar de staat van de kanalen in West-Brabant aan PS beschikbaar te stellen zodra deze volledig afgerond zijn;
 - nog voor 1 april 2018 aan Provinciale Staten een beleidsvoorstel met benodigde investering te doen;
- en gaan over tot de orde van de dag.

GroenLinks, Hagar Roijackers

Lokaal Brabant, Jan Heijman

Partij voor de Dieren, Paranka Surminski"

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Uijlenhoet. Dan kijk ik naar de heer Van Overveld namens de fractie van 50PLUS. Aan u het woord.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Voor ons ligt ter behandeling de Bestuursrapportage 2017. Wij beschouwen die altijd als een veredelde najaarsnota of als een eerste conceptjaarrekening. Wij zien de bestuursrapportage vooral als een boekhoudkundig stuk. Voor het lopende jaar kan er beleidsmatig immers niet meer worden bijgesteld. Het betreft puur cijfermatige aanpassingen van de Begroting 2017. Afkeuren van de burap heeft dus geen zin. Om toch enige opvallende punten eruit te noemen, het realistisch ramen leidt tot een behoorlijke wijziging in de financiële planning. Op zich een goede zaak. Naast deze realistisch planning zorgt ook de wijziging in het BBV, die uitgaven met een maatschappelijk nut voortaan laat activeren en dus afschrijven in reeks van jaren, voor een behoorlijke wijziging. Wat voorheen in één keer werd afgeschreven, moet nu vijftien jaar onderdeel uitmaken van de begroting. Kosten, of liever uitgaven, worden dus naar de toekomst geschoven. De overige neerwaartse bijstellingen zijn in het stuk toegelicht. Dat dit alles leidt tot andere kredietvotaties is logisch en uiteraard zijn we het daarmee eens.

Het bedrag voor het stalderingsloket is geraamd op 1 miljoen euro. We hebben daar geen argumenten voor, maar ook geen tegen. Een en ander heeft betrekking op Oost- en Zuid-Brabant. Speelt het niet in de andere regio's?

Uw lofzang over het volgens planning verlopen van alle programma's lijkt me wat overdreven en onterecht. Als dat zo is, hoe kan het dan zijn dat er sprake is van substantiële onder- en overschrijdingen? Ik noem bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkeling van het Mozaïek, lastig gepland 20 miljoen euro, bijgesteld naar 12 miljoen euro. Onder Natuur, Water en Milieu lezen we dat de geplande lasten van 23 miljoen euro uitkomen op 15 miljoen euro. Wat is er dan niet gedaan wat wel gepland was?

U stelt tevens dat u op het gebied van waterkwaliteit nog een forse opgave heeft. Het doel bereiken in 2027 lijkt met de huidige aanpak niet mogelijk. Hoe komt dat dan?

Wat minder juichend vinden wij u als u stelt dat met betrekking tot duurzame energie en energietransitie de prestaties c.q. effecten op het gebied van werkgelegenheid en omzet achterblijven. U verwacht dat deze op langere termijn toch gerealiseerd worden. Op basis waarvan verwacht u dat? En over welke lange termijn hebben we het dan?

Voorzitter. Al met al ziet het er niet echt slecht uit. En nogmaals, wij wachten de definitieve jaarrekening af.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Overveld. Dan geef ik graag het woord aan de heer Van der Wel namens de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. De bijdrage over de burap van de Partij voor de Dieren. Wij vinden de burap een belangrijk instrument om inzicht te krijgen in de voortgang van wat we in 2017 behaald hebben en bereikt hebben. Op een aantal belangrijke onderwerpen maken we ons wat dat betreft wel zorgen. Licht het op koers of licht het op schema? Dat is duidelijk een verschil. Naar aanleiding van de technische vragen zijn we in ieder geval gerustgesteld over het feit dat als iets langer duurt in ieder geval niet de overheadkosten navenant toenemen. Aan de andere kant vragen we ons wel af als het langer duurt of alle doelstellingen wel gehaald worden tegen diezelfde uitgaven.

Met betrekking tot de BRUG vinden we dat deze evaluatie is bedoeld om te bepalen of het provinciale natuurbeleid moet worden gewijzigd. Nu blijkt, op de helft van de looptijd van BRUG, dat er niet genoeg capaciteit is, dat er niet genoeg animo is voor de realisatie van het Natuurnetwerk. Er is geen duidelijke uitgangssituatie gekozen, er zijn geen concrete maatregelen of meetpunten, er zijn dus ook weinig meetbare resultaten. Tot nu toe 214 ha provinciaal natuurnetwerk verworven. Slechts 194 ha van de totaal 3100 ha is ingericht, zo staat te lezen in de tussentijdse evaluatie van Brabant Uitnodigend Groen. Om de realisatie van het natuurnetwerk in 2027 af te ronden moet het huidige tempo dus op zijn minst verviervoudigd worden. Laat dat even tot ons doordringen. Dat lijkt mij voldoende aanleiding om deze BRUG achter ons te verbaranderen. Niet tot 2027 achteloos toekijken hoe we onze doelen niet gaan halen, maar onze verantwoordelijkheid nemen en onze zorgplicht voor natuur weer terugnemen. Niet langer procesmanager en aanjager, maar terug naar de rol van regisseur en wel direct. Hoe langer het duurt, hoe meer geld het uiteindelijk kost. Natuur is een algemeen belang, niet een commercieel belang. Als er vanuit gemeenten te weinig initiatief komt, zelfs wanneer we de subsidiepercentages voor de aanleg van verbindingzones verhogen tot 100%, dan concluderen we dat gemeenten niet de juiste partner zijn. De manifestpartners stellen de almaar genoemde 160 miljoen euro beschikbaar via efficiencywinst in de realisatie en door ondernemers te laten ondernemen in de nieuwe natuur. Deze ondernemers, die terecht geen verdienmodellen in natuur zien en daarom niet willen of kunnen investeren. Daar helpt geen een voorwaardenscheppende investering aan. We kunnen dus concluderen dat de financiële bijdrage van de manifestpartners bijna op nul staat. Er is in ieder geval geen substantiële bijdrage.

Wat betreft procesnatuur, natuur die niet actief ingericht wordt, zien wij graag een onderzoek naar de ontwikkeling van lage onderhoudsnatuur met zo min mogelijk menselijke activiteiten in plaats van

ondernemen in de natuur. Vraag aan het college: kunt u toezeggen dat u bij de evaluatie hiernaar zult kijken?

U heeft het over het inrichten van gebieden aaneengesloten aan het Natuurnetwerk Brabant. Wat heeft dat voor gevolgen voor de Natuurnetwerk Brabant-status en bescherming van deze gebieden? Kunnen we een toezegging krijgen van het college dat deze gebieden een adequate bescherming krijgen, juridisch en volhardend, ondanks dat ze geen deel uitmaken van het Natuurnetwerk Brabant, wel als zodanig worden beschermd?

Dan het punt over de verzilting van het Volkerak. Voorzitter. Zoals wij het zien is de noodzaak voor verzilting niet meer aanwezig. De waterkwaliteit is sterk verbeterd, is te lezen. Verzilting op dit moment is zeer schadelijk voor de aanwezige natuur. Daarbij is het voor Brabant een stuk goedkoper om niet te verzilten. Het scheelt ons plusminus 30 miljoen euro, geld dat we beter kunnen besteden. We zullen bij de bespreking van de begroting met enkele moties komen om de omslag natuur naar natuurinclusieve biologische landbouw te versterken en meer concreet te maken.

Dan het faunafonds, preventieve diervriendelijke maatregelen. Voorzitter. In het Jaarverslag 2016 van het Faunafonds staan hierover interessante statistieken. Zo blijkt in Brabant dat Brabant het op een-na-laagste totaalbedrag van schade-uitkeringen heeft, namelijk 133.000 euro. De grote boeman is daarin de grauwe gans, maar nog steeds is Brabant geen provincie waar ontzettend veel schade wordt uitgekeerd, 34.000 euro. Het is dan ook niet verwonderlijk dat we elk jaar geld terugkrijgen van het Faunafonds, geld dat we voorschieten. Dat gaat ongeveer tussen de 2,5 en 3,5 ton. Dat is geld dat gereserveerd is voor de compensatie van landbouwschade. Deze meevallers worden, blijkt uit de burap en na navraag technische vragen, te worden besteed aan versnelling transitie landbouw. Voorzitter. Maar aan de andere kant ligt er een in december 2016 aangenomen motie om bij voorkeur preventieve diervriendelijke maatregelen te nemen om landbouwschade te voorkomen. Dit is staand beleid waarvoor geen geld is gereserveerd. We dienen daarom met GroenLinks een amendement in om dit structureel aan te passen en dat geld te besteden wat over is aan waar wij denken dat het ook hoort: bij staand beleid.

Dan de Landschappen van Allure. Voorzitter. De Landschappen van Allure hebben we halfjaarlijks tot jaarlijks uitgelopen. De voortgangsrapportages komen in het najaar binnen. De voorgaande voortgangsrapportage hebben wij bekeken en er is sprake van veel uitstel en afstel. Onder andere binnen Het Kloppend Hart en de Groene Corridor heeft de helft van de deelprojecten vertraging opgelopen. In sommige gevallen is na drie jaar nog helemaal niets gerealiseerd. Voor de West-Brabantse Waterlinie is 12 miljoen euro subsidie uitgetrokken. In de loop van de jaren zijn de kosten opgelopen en alle deelprojecten hebben vertraging opgelopen. Voor het project De Zoom geven de voortgangsrapportages eigenlijk geen inzicht. Voorzitter. Dat is zorgwekkend. Het kostenoverzicht in de beantwoording van de technische vragen over de burap geeft ook niet bepaald het idee dat de projecten bijna zijn afgerond. Over het algemeen is maar een klein deel van de verwachte kosten gerealiseerd. Kan de gedeputeerde aangeven waarom dan toch bij geen enkel project sprake is van overblijvende subsidiemiddelen?

Voorzitter. Er zijn tientallen miljoenen euro's provinciale subsidie met deze projecten gemoeid en wij maken ons zorgen.

Van GOL naar beter als laatste, voorzitter. Tot slot de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat. We begrijpen dat GS het ontwerp-PIP gaan vaststellen en ter inzage gaan leggen. Met de gegevens die wij hebben denken wij dat we meer inzet kunnen plegen in het betrekken met wat de mensen lokaal van GOL tot beter hebben aangedragen. We wachten wel de Statenmededeling af over het ontwerp-PIP en afhankelijk van hoe die input breed gedragen in het gebied door de gedeputeerde wordt meegenomen in dat ontwerp-PIP zullen wij kijken of wij de notitie behorende bij het PIP zullen agenderen. Dat is dus even afwachten, maar in ieder geval hebben wij, mocht het niet lukken om bijvoorbeeld de natuur beter te betrekken en bijvoorbeeld andere initiatieven daarbij ook te ondersteunen niet lukken, dat wij brede steun krijgen om in ieder geval over dit onderwerp nogmaals te spreken. Voorzitter. Tot zover.

Amendement A3 'Meevallers Faunafonds inzetten voor diervriendelijke preventie landbouwschade'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 27 oktober 2017, behandelend het Statenvoorstel 65/17 over Bestuursrapportage 2017;

besluiten, dat de volgende tekst aan het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel wordt toegevoegd, na

'Kennis te nemen van de geactualiseerde Onderzoeks- en Adviesagenda':

'Jaarlijks de uit het Faunafonds terugvloeiende middelen (inclusief de teruggave in 2017) te reserveren ten behoeve van ontwikkeling en toepassing van preventieve, niet-dodelijke maatregelen ter voorkoming van landbouwschade door in het wild levende dieren.'

Toelichting:

De laatste vier jaar is de afrekening van de bijdrage aan het Faunafonds jaarlijks minstens 220.000 euro lager bijgesteld (355.561 euro in 2014, 270.871 euro in 2015, 222.255 euro in 2016, 233.550 euro in 2017).

Deze vrijgekomen middelen waren in eerste instantie bestemd voor compensatie van schade aan landbouw en worden nu ingezet voor de Wijziging Verordening natuurbescherming (versnelling transitie landbouw), zie beantwoording technische vragen over Bestuursrapportage 2017, vraag 8.

Anderzijds zijn er geen middelen gereserveerd voor uitvoering van staand beleid (motie 7), aangenomen op 16 december 2016, waarmee GS is opgedragen om 'structurele methoden, bij voorkeur diervriendelijke, om schade in de toekomst te voorkomen waar reëel en kostenefficiënt de voorkeur te geven boven incidentele maatregelen zoals afschot en dit te verwerken in beleid en verordeningen en hier tot die tijd als GS al naar te handelen'.

Middels het amendement dragen we GS op om resterende middelen uit het Faunafonds te reserveren voor uitvoering van motie 7.

Partij voor de Dieren, Marco van der Wel en Paranka Surminski
GroenLinks: Hagar Roijackers"

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van der Wel, namens de Partij voor de Dieren. Dan geef ik graag het woord aan de heer Vreugdenhil namens de fractie van de ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Het was voor de zomer best wel spannend, ook voor gedeputeerde Van Merrienboer, toen hij zijn uitspraak deed: 'We gaan onder de 10% zitten volgend jaar.' En daarmee werd wel een lat neergezet om bij deze burap er ook fors wat geld uit te pompen, wat dus eigenlijk in dit begrotingsjaar niet gerealiseerd zou moeten worden, anders had u denk ik echt een probleem gehad, volgend jaar bij de jaarrekening. En het is u denk ik goed gelukt, 128 miljoen euro dat in ieder geval dit jaar niet besteed kan worden en dat op een andere wijze in de komende jaren besteed zou moeten worden. Maar ik zou eigenlijk nog een opdrachtje mee willen geven. En de CDA-fractie zei het eigenlijk ook al. Ik denk dat u heel scherp bent geweest richting uw collega's om daar financieel de zaak scherp op orde te hebben. Maar het mag ook wel eens in de voortgang van programma's gezegd worden wanneer er daadwerkelijk een tandje bij moet. Nu worden er allerlei variaties op 'we lopen goed op orde' gebezigd, terwijl we toch wel die scherpste willen hebben. En dan niet om af te rekenen, maar vooral om bij te sturen.

En dan kom ik eigenlijk ook op mijn tweede punt, de termijn waarop we dit bespreken. Want we zitten nu eigenlijk vlak voor de begrotingsbehandeling en ik heb niet meer het idee dat we nog lopende dit jaar zouden kunnen bijsturen en zeggen 'nee, we schuiven niet door, maar u gaat nog dit jaar de programma's bijsturen'. Dus het zou mooi zijn als we kort voor de zomer of kort na de zomer eigenlijk deze burap zouden hebben en dan ook mee kunnen nemen hoe we ook in het lopend jaar daar nog een bijsturing

zouden kunnen doen. We hadden bijvoorbeeld net een discussie over vth. Ik denk dat we graag die discussie met elkaar hadden willen voeren hoe we lopende dit jaar daar nog een slag in kunnen maken.

Voorzitter. Drie programma's zijn al vaker genoemd, waar we eigenlijk ook als Staten eerder over hadden willen spreken en die we nu ook terugzien, waar nog geen evaluatie en geen uitvoeringsparagraaf is waarover we hebben kunnen spreken: Energie, Natuur en Vth. En ook dat is iets waar u wat ons betreft scherper op zou mogen zijn. Wat u ook bij de jaarrekening heeft gezegd: we schuiven pas door als er ook daadwerkelijk een uitvoeringsparagraaf ligt. Ik denk dat we dat de komende jaren dan ook moeten doen, om ook richting uw collega's die scherp te erin te hebben: laat dan ook zien hoe u daadwerkelijk dat gaat besteden. Want u hebt gehoord dat deze drie programma's voor de Staten belangrijke programma's zijn, waar we graag op mee willen sturen en ook in positie gebracht willen worden.

Voorzitter. In het Statenvoorstel staat een punt waarmee het voor ons lastig instemmen is en dat is de 1 miljoen euro voor de staldering. En waarom is dat lastig? Omdat we er geen zicht op hebben hoe die 1 miljoen euro nou besteed gaat worden. Er is ook nog geen uitvoering van. Gaat dat voornamelijk zitten in organisatiekosten of worden daar al stallen voor opgekocht? Er ligt nog geen plan onder en u vraagt toch al 1 miljoen euro beschikbaar te stellen voor de staldering. We willen graag dat u concreet maakt hoe u daar invulling aan gaat geven, hoe u ook omgaat met inderdaad de steun die nog vanuit Europa moet komen en op welke wijze u dan de 1 miljoen euro daarvoor gaat inzetten. En waarom het noodzakelijk is om die dan nu al bij deze burap daadwerkelijk beschikbaar te stellen als Staten met een kredietvotatie. En daar horen we graag de reactie van de gedeputeerde op.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Vreugdenhil. De heer Heijman is de volgende, namens Lokaal Brabant. Aan u het woord.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Voorjaarsnota, najaarsnota, burap 1, burap 2, burap 3. Ze zijn altijd te vroeg, ze zijn altijd te laat en we hebben er altijd commentaar op dat het veel beter kan en dat we die cijfers veel beter kunnen gebruiken op een andere manier. Of het nou in de lengte, de breedte, naar boven of naar beneden is. Er is altijd wel commentaar. GS of een ander college zal het op dat punt nooit goed kunnen doen. Dus ik vind meer dat het een gegeven is. En zo zie ik ook zo'n burap als dit. We kunnen die niet afkeuren. We kunnen die goedkeuren, maar daar blijft het ook wel een beetje bij. Dus voor Lokaal Brabant is het veel meer een vingeroefening voor over twee weken wanneer we een begroting hebben. En eigenlijk in dit geval vinden wij het een prima burap. Dank u wel GS en ik zou zeggen: tot over twee weken bij de begroting.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Heijman, namens de fractie van Lokaal Brabant. Daarmee komen we tot een einde van de eerste termijn namens uw Staten voor dit Statenvoorstel Bestuursrapportage 2017.

Zoals voor de schorsing al aangekondigd gaan we nu over tot de stemming van alle eerdere agendapunten. Dus ik wil u allemaal verzoeken om uw plaatsen in te nemen, zodat we de stemmingen op een juiste en ordelijke manier kunnen aanvangen.

Stemming (zie agendapunt IV)

Dan kunnen wij nu door met de behandeling en de beraadslagingen van de bestuursrapportage. Ik wil graag het woord geven aan GS. De heer Van den Hout, heb ik begrepen, zal namens GS als eerste het woord voeren. Aan u het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter, dank. Voordat ik inga op de beantwoording van de vragen wil ik één ding zelf maar aan de orde stellen. Ik had gedacht dat u dat wel zou noemen. Ik vind de aframing van het budget bodemsanering Chemie-Pack namelijk een groot succes. De meesten van jullie zaten hier nog niet toen zich dat allemaal afspeelde, maar we hadden zo het idee dat ons dat 70 miljoen euro zou kosten. En dat wordt toch echt serieus beduidend minder. En ik denk dat ook dat gevierd mag worden.

Een aantal fracties heeft gevraagd hoe het zit met de ambities rond de verzilting van het Volkerak-Krammer-Zoommeer. Laten we die nu varen? Nee, zeker niet, integendeel. Maar het realistisch ramen betekent wel dat we die dit jaar niet gaan uitgeven. Het goede nieuws is dat inmiddels Cora van Nieuwenhuizen verantwoordelijk is voor dit beleid. Een aantal mensen van hier kent haar nog. Dus ik zou zeggen: doe vooral een goed woordje voor verzilting van het Krammer-Volkerak en Zoommeer, want in tegenstelling tot wat de Partij voor de Dieren zojuist stelde is het wel degelijk van essentieel belang voor de kwaliteit, niet alleen van het water, maar ook van de bodem, voor de economische mogelijkheden rond het hele Volkerak-Zoommeer dat verzilting daar wel degelijk ingezet wordt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Van der Wel. Graag een korte interruptie met een vraag. Niet alleen voor u, maar ook voor iedereen die na u komt, mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Als de gedeputeerde moet kiezen, is het dan meer een economisch feestje of is het echt een natuurfestje? Want volgens onze gegevens is de natuur echt slechter af. De economie wint inderdaad, want we gaan allerlei mosselen kweken, dus economisch. We kunnen ook veel meer water met mest lozen in zout water dan in zoet water. Dus ik denk dat het voor de economie inderdaad veel beter is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een duidelijke vraag. De heer Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, het is voor de natuur veel beter. En als gevolg daarvan hebben we daar economisch profijt van. Maar de natuur staat voorop.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Nou, als de gedeputeerde daar zo stellig over is, dan zou ik daar graag iets van zien. Een onderzoekje waar het klip-en-klaar in staat. U bent geen bioloog, dus dan hoor ik het graag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Er zijn tal van onderzoeken naar gedaan. Ik wil ze u met liefde en plezier allemaal toesturen.

Ligt het GOB op koers met het aankopen van natuur? De vraag is in die zin door het CDA verwoord, maar door meer partijen gesteld. Ja en nee. Maar dat kan geen nieuws zijn, dat hebben we u steeds hier verteld. Ligt dat aan het nieuwe beleid? Ja, voor een deel wel. Wat gaan we daaraan doen? Nou, precies kijken waar het stukt. En dat zit hem in met name de dynamiek op de grondmarkt die ontbreekt. En daar komen we met voorstellen voor. De dynamiek er verder in aanbrengen door het GOB in staat te stellen meer en op andere manieren en andere gronden aan te kopen. En ook eventuele risico's van die aankopen, die door derdenpartijen moeten worden verricht, tijdelijk op ons te nemen. Want ja, het gaat ook over de partners die meer en meer betrokken zijn bij dit natuurbeleid, maar moeite hebben met het

nemen van die rol. Soms is dat volstrekt terecht en gaat het om het nemen van financiële risico's. Daar hebben we serieus naar gekeken en we zullen op basis daarvan ook met nieuwe voorstellen komen.

De motie M7 over de kanalen in West-Brabant. Volgens mij is er sprake van enige spraakverwarring. Voor een deel gaat de motie over de dijken, die niet op orde zouden zijn. En daarna over de kanalen die niet op orde zouden zijn. Dat zijn echt twee andere dingen. Over de kanalen komen we in het voorjaar 2018 met een begrotingswijziging op basis van het onderzoek dat zo goed als gereed is. Als dat gereed is zullen we dat u doen toekomen. Als het gaat om de regionale keringen, waar wij als provincie een toezichthoudende rol hebben op de waterschappen, is het niet zo dat het provinciale keringen zijn, waarvoor wij aan de lat staan. Daarover zijn we natuurlijk in gesprek met de waterschappen en daarover zullen volgend jaar ook voorstellen uw kant op komen.

GroenLinks vroeg naar de bijstelling van 30 miljoen euro rond het GOB en waar die precies over gaat. Dat is een inderdaad wat ingewikkelde technische operatie om winsten en verliezen vanaf 2014 tot en met 2016 gemaakt op grondtransacties af te rekenen. Dat heeft weer te maken met belasting en btw, het verschil tussen het op naam hebben door het GOB of de provincie, hoe de Belastingdienst daar tegenaan kijkt. Wat we nu afrekenen heeft daarmee te maken en niet dat er meer of minder geld is uitgegeven aan het aankopen van grond.

50PLUS verwoordde het mooi. Zij zegt: minder uitgaven voor waterkwaliteit, terwijl we tegelijkertijd lezen dat de doelen achterblijven en we ze ook niet gaan halen. Hoe kan dat nou? Als we de waterkwaliteiten zouden kunnen verbeteren door er geld in te kieperen zouden we dat onmiddellijk doen, maar helaas. Wat we daarvoor nodig hebben is ook weer het aankopen van grond rondom watergebieden. Wat we daarvoor nodig hebben is terugdringen van chemiegebruik. Dat is allemaal niet zo makkelijk af te dwingen met geld als wij misschien wel gedacht hadden.

De Partij voor de Dieren had een heel aantal vragen die echt thuishoren bij de begrotingsbehandeling, als het gaat over BRUG, het evalueren van procesnatuur. Natuurlijk gaan we dat doen. Gaan we gebieden buiten de EHS zo beschermen alsof ze in de EHS liggen? Nee, natuurlijk niet. Daar hebben we ook geen titel voor om dat te doen.

Het amendement over de besteding van het restant van het Faunafonds aan preventieve maatregelen voor schade in de landbouw zou ik ten sterkste willen ontraden. U probeert hiermee te veronderstellen dat de provincie op enige wijze verantwoordelijkheid draagt voor het voorkomen van landbouwschade door preventieve maatregelen toe te passen. Dat is niet zo. Dat is aan de landeigenaren om dat te doen. De provincie gaat daar ook geen rol in nemen.

Van de PVV geen vragen gehoord, alleen de gebruikelijke kritiek op de BMF die subsidie krijgt, maar actievoert tegen de provincie en dat het gekker niet moet worden. Voorzitter. Dit is wel een bij uitstek antidemocratische visie op de overheid, die ik in ieder geval niet kan delen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van den Hout. Dan geef ik graag het woord namens het college aan gedeputeerde Spierings. Mijnheer Van Hattem. Dit is echt te laat, u kunt het meenemen naar de tweede termijn.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Een interruptie moet toch gewoon kunnen? We zitten midden in een debat, dus ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, de heer Van den Hout heeft echt zijn bijdrage in eerste termijn afgerond. Hij zit op zijn plek en dan komt u van uw plek, dus ik wil u vragen om uw bijdrage aan dit debat voor de tweede termijn te bewaren.

De heer **Van Hattem** (PVV): Hij heeft prima benen. Hij kan prima even naar de interruptie ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat snap ik, mijnheer Van Hattem. Ik wil u vragen om ...

De heer **Van Hattem** (PVV): Hij verwijt onze fractie antidemocratische maatregelen en dan wil ik er toch wel even op reageren. Als hij zulke zware woorden gebruikt dan wil ik nu reageren en niet pas in tweede termijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat mag in de tweede termijn, mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Maar als hij hier niet op in wil gaan, dan wil ik bij dezen opmerken dat antidemocratische maatregelen absoluut niet aan de orde zijn. Het is gewoon abject en absurd dat wij als provincie subsidiegeld steken in een club die tegen ons gaat procederen en dat heeft niks met antidemocratisch te maken. Dat is gewoon de grootste, volstrekte kolder en dat wil ik gezegd hebben met een zittende of staande gedeputeerde. Liever nog een afgetreden gedeputeerde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Hattem. Ik wil graag overgaan naar de ...

De heer **Heijmans** (SP): Ja. Ik wil toch even zeggen dat de democratie ook veronderstelt dat je je aan spelregels houdt, mijnheer Van Hattem en dat je je neerlegt bij de voorzitter. En daar mag u best een keer bezwaar tegen maken, maar ik vind niet dat u onze voorzitter op deze manier hier kunt schofferen, want ik pik dat niet.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. En dat pik ik niet van degene die altijd loopt te brullen vanuit het bankje.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, heren, voor deze waardevolle bijdragen. Ik geef graag het woord aan mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dank u wel. Mag ik beginnen om de VVD een klein compliment te geven voor de alertheid met betrekking tot de geitenhouderij? Er gebeurt veel als het gaat om de onderzoeken rondom de geitenhouderij. En het Rijk heeft inmiddels opdracht gegeven om dat onderzoek te doen naar die huisartsengegevens over de afgelopen drie jaar. Vandaar dat dat bij ons dus niet op de onderzoeksagenda hoeft te staan. Overigens, dat het onderzoek drie tot zes maanden duurt, dat is dan wel vanaf het moment dat het onderzoek start. Er zitten soms ook nog wat vertragingen in, helaas.

Er was een vraag over de POP-financiering. Het CDA heeft daar ook nog een prachtige set schriftelijke vragen over ingediend.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie door de heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Mijnheer de voorzitter. Maar mevrouw Spierings was toen erg stellig over het feit dat een moratorium niet te lang mocht duren en wilde daar de portemonnee voor trekken, wat een goed gebaar was. Ik heb dat ook gezegd, de VVD juichte dat toe. Maar wat is nu de stand van zaken, want als het Rijk dat gaat doen, wanneer gaat het dat dan doen en wanneer kunnen we daarover uitsluitel krijgen, mijnheer de voorzitter?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Zo exact heb ik die termijnen niet paraat. Het is natuurlijk altijd ingewikkeld, want dan moet u mij op mijn bruine ogen vertrouwen. U mag van mij aannemen dat wij daar vol achteraan zitten om ervoor te zorgen dat dat zo snel en zo goed mogelijk gaat. We hebben recent met de vakgroep geitenhouderij van de LTO overleg gehad om te kijken hoe zowel wij als zij kunnen helpen om dat onderzoek te versnellen en zo goed mogelijk op tafel te krijgen. Ik kan u wel toezeggen dat wij u even via memo gedeputeerde informeren over wat er allemaal speelt op het gebied van dit onderzoek. Zo is er ook vanuit IPO ambtelijk een brief in voorbereiding om naar de minister te sturen om nog eens aan te dringen ook op het belang van dat andere, veel langer durende onderzoek naar wat nu eigenlijk de oorzaken zijn van de gezondheidseffecten uit de geitenhouderij. Dus het misschien wel handig, aangezien u zo'n waarde hecht aan dit onderwerp, dat we u gewoon even af en toe met een korte memo gedeputeerde op de hoogte houden.

Ja, de POP-voorfinanciering. Ik was net bij een compliment richting het CDA dat een uitgebreide set vragen had gesteld naar aanleiding van ook wat zorgen over het tempo waarin dat POP wordt uitgevoerd. En dat heeft onder andere te maken met de vele uitvoeringsproblemen die er bij RVO zijn geweest. En een daarvan is dat het digitale systeem dat zij gebruiken voor het indienen en afhandelen van aanvragen gewoon niet optimaal werkte. Wij hebben bij Stimulus, onze uitvoeringsorganisatie voor diverse andere Europese programma's, heel goede ervaringen met Navision. Dus wij hebben aan RVO en het ministerie van EZ gevraagd: kunnen wij niet een pilot gaan draaien met Navision? En die is al zo goed bevallen dat we Navision nu voor het POP willen gaan inzetten. Maar dat vraagt er wel om dat dan eerst ook te bouwen. Dus dat geld komt vervolgens gewoon terug vanuit RVO.

Ik had diverse vragen over het stalderingsloket. Laat me eerst even het misverstand rechtzetten dat er nog geen beleid zou zijn. U heeft met de vaststelling van de Verordening ruimte in feite de kaders neergelegd voor dat beleid. Wat er nog niet is, is een uitvoeringsregeling, die een bevoegdheid is van ons college, om het stalderingsloket actief te laten acteren op de markt van stalderingsmeters. Een aantal stukken hierin zijn geheim verklaard, omdat er allerlei claims en procedures zijn aangekondigd. Op het moment dat het stalderingsloket zich actief op de markt van staldering gaat begeven, dan toetsen wij dat uiteraard aan alle Europese regels, zodat we daar ook mee in lijn blijven. En het geld dat nu is gevraagd, is nodig om actief op die stalderingsmarkt te kunnen zijn. Dus op het moment dat je stalderingsmeters aankoopt zul je die eerst moeten betalen en kun je ze pas later weer verkopen. Vandaar dat daar dat budget voor nodig is en dat is dus ook daar voor nodig.

Ik had vragen of IBT op koers ligt. De doelstelling die wij voor interbestuurlijk toezicht hebben gesteld, is dat 65% van de gemeenten geheel of gedeeltelijk voldoet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Het antwoord van de gedeputeerde is helder. Maar dan verwacht u dus ook dat dit jaar nog stalderingsmeters opgekocht gaan worden?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dat is echt ronduit onzeker, want dat heeft ermee te maken of dat het ons snel genoeg lukt om daarover duidelijkheid te krijgen, ook vanuit Europa, of het allemaal staatssteunproof is en wat al niet meer. Dus daar zit echt wel een heel grote onzekerheid in.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Nu vraagt u een miljoen euro. We hebben volgende week de Begroting 2018. Dus als u nu een miljoen euro vraagt, ik kijk ook even naar de heer Van Merrienboer, dan moet het ook wel reëel zijn dat u dit jaar nog daadwerkelijk stalderingsmeters ervoor gaat aankopen. Dus ik ga er dan ook van uit, als u zegt 1 miljoen euro, dan gaat u ook dit jaar stalderingsmeters aankopen. Anders moet u bij de begroting dit voorstel doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik geef u aan dat dat ronduit onzeker is en dat ik dat u dus bij dezen niet ga beloven.

Even kijken, IBT. Onze streefwaarde is 65% van de gemeenten die geheel of gedeeltelijk voldoen op de toezichtgebieden. Dat gaat dan ook nog over alle toezichtgebieden. En daarin ligt IBT op koers. En dat er dan een aantal gemeenten nog niet voldoet aan de doelstelling van de huisvesting van statushouders, dat kan daarmee dus ook kloppen, zonder dat wij onze doelstelling niet zouden halen.

Ik had vragen over het stimuleren van energiebesparing in de gebouwde omgeving. Ik stel voor dat wij dat met elkaar verhandelen op het moment dat we het aanvullende Uitvoeringsprogramma energie bespreken. Want het is wel een kwestie van keuzes maken waar je je geld op inzet. En onze inzet is erop gericht om zo ver mogelijk te komen in de energietransitie met de middelen die we daarvoor beschikbaar hebben.

De vragen over experimenteerruimte in de agrarische sector. Ik denk dat de ondernemers die iets nieuws willen vaak best wel even tijd nodig hebben om ook de juiste wegen te vinden. En dat er misschien ook nog best wel wat meer vernieuwing in mag zitten. Maar goed, dat hebben we ook vanochtend al met elkaar verhandeld en ook hoe we daar juist heel veel extra inzet op gaan plegen.

Daar waar wij ketens ondersteunen zitten daar zowel plantaardige als dierlijke ketens tussen. En als het dan gaat om dierenwelzijn en omgevingskwaliteit, er zit bijvoorbeeld de keten duurzaam varkensvlees tussen. En dat is er echt eentje die juist heel veel aandacht heeft voor dierenwelzijn. Officieel hebben ze één ster beter leven, maar er zitten allerlei kleine plusjes in, die in het sterrenstelsel nog niet gewaardeerd worden. En ook aan emissiereductie doen zij het nodige. En of de boer daar wel of niet zelfstandig ondernemer in blijft is voor ons geen relevante factor. De vraag daaromtrent begreep ik dan misschien ook niet helemaal.

En ik had nog een laatste vraag over werkgelegenheid in de energietransitie, dat die achterblijft. En dat we toch verwachten dat we die resultaten gaan halen. Wij vinden het nog best lastig om daar goede cijfers over te krijgen, over die werkgelegenheid in de energietransitie. We gaan sowieso proberen om betere cijfers daarvoor te krijgen. Tegelijkertijd krijgen wij ook signalen dat bijvoorbeeld de bedrijven die zonnepanelen installeren eigenlijk bijna niet aan voldoende personeel kunnen komen, zo snel als die markt voor dit soort zaken aantrekt. En dat soort signalen maakt wel dat wij er vertrouwen in hebben dat die werkgelegenheid in de energietransitie nog behoorlijk gaat aantrekken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor het toelichten van een aantal zaken. U begreep ons niet als het gaat over franchiseconcepten en blijft een ondernemer daarin nog ondernemer. Wij hebben wat zorgen over wat zich nu aan het ontwikkelen is aan ketenconcepten. Of de producent, de boer, zelf degene is die loon naar werken krijgt voor de inzet. Of dat het bijna een soort McDonald's-vestiging is. Je kunt dit concept kopen en dan zetten we jou erin. Maar de verdiensten zijn opnieuw niet voor de producent, de boer, de harder werker zelf. Dus dat heeft onze zorg.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik durf ook niet te zeggen dat een boer op dit moment nu zo'n goed inkomen heeft. En het varieert nogal van boer tot boer. Een concept bijvoorbeeld als de Herenboeren, daar nemen juist tweehonderd gezinnen die boer in dienst. En die heeft daarmee een vast inkomen. En dat is een keuze of je dat als boer al of niet wilt. Daarmee heeft zo'n boer wel zekerheid. En zijn vakmanschap is juist ten volle nodig om zo'n herenboerderij tot een succes te maken. Dus wij staan niet op voorhand bevooroordeeld erin of een boer zijn eigen boerderij heeft of dat een boer bij een bepaald concept in dienst is. Dat is ook een ondernemerskeuze.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Wij steunen het wel financieel. En het is natuurlijk best een aantal keren, ook met de woordvoerders Landbouw, in sessies gegaan over onder een armoedegrens of een minimumloon zakken. En dat daar toch echt wel zorg is, willen we dit niet meenemen in het blijven financieren van allerlei concepten. Dat we kijken dat de opbrengst voor de boer toch op zijn minst fatsoenlijk is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. In het algemeen leiden concepten juist tot een beter inkomen voor de boer omdat het producten zijn met een hogere toegevoegde waarde die dan geproduceerd worden. En op het moment dat een boer in dienst zou treden bij een concept, dan hoort daar dus ook een vast loon bij. En dan zakt hij dus niet onder de armoedegrens. Laten we het zo stellen, op het moment dat mij ter ore zou komen dat wij een concept ondersteunen waarbij boeren in dienst treden en een loon krijgen onder de armoedegrens, dan stoppen wij onmiddellijk met de steun aan dat concept.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat was mevrouw Spierings. Mijnheer Van der Maat, aan u het woord.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Ik heb een paar vragen verzameld uit de inbrengen. Te beginnen bij de heer Koevoets. Hij vraagt of het pakket dat GS gesloten hebben met de partners van het GO, tot een flexibelere efficiëntere organisatie gaat leiden. Het antwoord daarop is ja. Dat pakket gaat ervoor zorgen dat er meer flexibiliteit, mobiliteit in de organisatie komt. Ik zeg er wel bij dat het niet gaat om aanvullende krimp. Dus het pakket gaat helpen om de ambitieuze krimpopgave te realiseren zoals die in het bestuursakkoord is afgesproken. Waarmee we niet alleen een kleinere en efficiëntere, maar ook een jongere organisatie gaan realiseren.

De streefwaarden als het gaat over OV. Alert van u. Ik kan daar twee dingen over zeggen. Het eerste is dat de streefwaarde eigenlijk in termen van ambitie is geformuleerd, als zijnde dat we ieder jaar een betere score willen hebben dan het jaar ervoor. Dus de 7,5 staat er omdat het daarvoor een 7,4 was. En ieder jaar beter betekent dat 'ie daarna 7,6, 7,7, 7,8 is. Dus eigenlijk is de streefwaarde een 10, alleen hebben we daarvoor een paar jaar nodig. En uiteraard willen we ook hier beter scoren dan het landelijk gemiddelde. De heer Uijlenhoet vroeg of het een 8 kan zijn. Uiteindelijk wel. Ik kan er ook bij zeggen dat de score van Zuidoost-Brabant nog wat achterloopt. Dat is niet de score die hoort bij de nieuw ingevoerde concessie. Dus we gaan er ook van uit dat die score ook snel verder omhoog kan. En ik heb een Begroting 2018, die inmiddels in uw bezit is. Daarin ziet u dat we de ambitie ook al iets verder hebben opgeschroefd.

Dan kom ik bij de opmerking van de heer Bahar van het CDA. Hij vraagt naar SmartwayZ en de concrete targets die daarvoor zijn afgesproken. Ik wil hem vragen in de procedurevergadering a.s. maandag vooral de uitgebreide Statenmededeling te agenderen, waarin ik een uitvoerige rapportage naar de Staten heb gestuurd, waarin alle ins en outs staan. Als u toch al een paar smaken van mij wilt horen, waarmee we de komende periode aan de slag gaan, dan kunt u bijvoorbeeld denken aan de 180 slimme vri's, ook wel bekend als stoplichten, die we met de grote steden gaan realiseren. Wellicht, als wij een goede afspraak kunnen maken in het BO MIRT met de nieuwe minister ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. En dank u wel, gedeputeerde, dat u mij ook even erop wijst dat ik het in de stukken voor komende maandag terug kan lezen, met name als het gaat om wat concretere voorbeelden. Daar zal ik zeker ook kennis van nemen. Maar kan ik ook op basis van die stukken een beeld krijgen van hoe dat proces is verlopen ten aanzien van realistisch ramen? U zegt: in de stukken van de procedurevergadering van maandag staan de producten. Ik heb hem ook neergezet als een schets. Ik ga er even van uit dat gedeputeerde Van Merrienboer en u samen bent geïnteresseerd in de resultaten en wat wel of niet te halen is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Het klopt, het lijkt alsof u erbij bent geweest. Het was een heel stevig gesprek met de heer Van Merrienboer. Het voelde een beetje alsof ik verantwoording bij hem moest komen afleggen, maar er waren goede koeken bij aanwezig, dus het is uiteindelijk helemaal goed gekomen. Even zonder gekheid, als het gaat om SmartwayZ zijn de stukken een voortgangsrapportage. Het gaat namelijk om die 345 miljoen euro in totaal, die u beschikbaar hebt gesteld. Daar hebben we zelfs een apart regime over afgesproken hoe we daarmee omgaan. We hebben afgesproken dat we over de tien deelopgaven minimumresultaten afspreken. Maar ik heb ook gezegd dat ik waarschijnlijk door een andere aanpak meer resultaat kan boeken dan dat we aan de voorkant hebben afgesproken.

Over de motie die u bijvoorbeeld heeft aangenomen als het gaat om de A58 heeft u tegen mij gezegd: gedeputeerde Van der Maat, hier is 20 miljoen euro, ga zaken doen met het kabinet om te kijken of u het stuk Breda-Tilburg alsnog tot een verbeterde aanpak kunt leiden. Het is vrij lastig te zeggen of dat in 2017, 2018 of 2019 valt. Het is geen type project, waarbij u alles wat er gebeurt mij kunt aanrekenen. Hetzelfde geldt voor het onderdeel Mobility Moves, de grote testomgeving, die u misschien ook op het NOS Journaal heeft gezien. We zijn met vijftig private partijen, grote automobiel- en techbedrijven, in gesprek. Ik kan nu niet zeggen of de uit mijn hoofd geraamde 5 miljoen euro in het eerste of tweede kwartaal van 2018 gaat landen, want dat hangt heel erg af van de ontwikkelingen in de markt en partners. We hebben voor alle deelopgaven een stand van zaken in die nota, die Statenmededeling, opgenomen. Daarin staat niet per maand welk bedrag enzovoort, maar wel de afspraken die zijn gemaakt, welke maatregelen we hebben gerealiseerd en wat er de komende periode gaat aankomen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie de heer Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Het is meer ook een toelichting. Ik begrijp inderdaad de uitdaging die er ligt en dat was juist de reden van mijn vraag. We hebben inderdaad enerzijds met grote bedragen vanuit mobiliteit te maken en anderzijds heel veel afhankelijkheden. Dus vandaar dank voor de toelichting dat het toch ook niet heel erg makkelijk is om dat te doen. Dus ik zal er ook nog even kennis van nemen en hopelijk in de toekomst met tussentijdse rapportages beter zicht op krijgen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van der Maat gaat door met zijn inbreng.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Heel graag, dank u wel. Op uw tweede vraag in mijn richting kan ik vrij kort zijn. U vroeg of subsidieaanvragen tijdig zijn afgehandeld. 90% is de streefwaarde. Waar staan we op dit moment? Mijn voorspelling is dat we die streefwaarde gaan realiseren. Dus dat zult u ongetwijfeld in de jaarrekening van 2017 gaan zien.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank voor de beantwoording van die vraag. Wat dan wel overblijft, is waarom we het dan niet in de burap hebben opgenomen als we het weten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Omdat de burap geen jaarverslag is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): In de burap staat 'prognose' of 'bijstelling' en er staat inderdaad 'conform planning'. Maar we weten waar we op dit moment staan, dat percentage. Maar we kiezen ervoor om dat percentage niet op te nemen, niet te laten zien.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Twee opmerkingen. Conform planning betekent voor mij: we liggen op koers om te halen wat we hebben afgesproken. Dat kan in cijfers, maar het staat er in woorden.

Het tweede is dat we nog steeds een kwartaal te gaan hebben. Dus conform planning is dat we op 31 december van dit jaar minimaal 90% hebben gehaald. We zitten conform planning om dan die afspraak met elkaar te kunnen afspreken. Volgens mij is het een beetje semantisch want conform planning betekent volgens mij dat we doen wat we hebben afgesproken.

Dan kom ik bij een aantal opmerkingen van de heer Uijlenhoet. De streefwaarde van 8,5 voor de fiets gaan we ook halen. Dat durf ik ook zo stellig te zeggen. Om bij die 8,5 te komen moeten wij onze belijningen gaan verbeteren en daar hebben we inmiddels afspraken over gemaakt. Overigens is het ook zo dat u in 'Fiets in de versnelling' al hebt kunnen lezen dat wij werken aan een nieuwe indicatie voor Fiets, omdat er heel veel ontwikkelingen zijn op het gebied van Fiets en die moeten dus ook in afstemming ook met het CROW tot een aangepaste indicator leiden.

U vroeg naar de voortgang van een leefbaarheidsfonds. Het heeft even wat langer geduurd om dat fonds in de benen te krijgen. Dat is er nu inmiddels. En de administratieve afhandeling, want daar gaat het gewoon om, daar wordt nu aan gewerkt. En het is de vraag of dat wel of niet in dit jaar valt. Maar ja, realistisch ramen. Ik zat met de heer Van Merriënboer in zo'n gesprek en dan kies je toch. Het gaat mij niet gebeuren dat hij die 10% niet haalt. Dus zo is dat gesprek een beetje gegaan.

En uw vraag over het budget van HOV. Dat heeft vooral met het volgende te maken. We hadden een groot bedrag voor LVO, het Landelijk Verbeterprogramma Overwegen, gerealiseerd. En gemeenten konden een subsidieaanvraag bij het Rijk doen voor het aanleggen van een overweg, bij Oisterwijk of Helmond bijvoorbeeld. En wij hadden voor de zekerheid 25% geraamd om bij het honoreren van die

aanvraag door het Rijk, dat wij 25% konden bijleggen. Een aantal aanvragen is niet ingediend en een of twee aanvragen zijn niet gehonoreerd. Vandaar dat dat budget nu wordt doorgeschoven naar volgend jaar. En dat gaat in het potje dat te maken gaat hebben met de verbetering van ons OV-infrastructuursysteem naar de komende jaren toe. Eind dit jaar kom ik met een dossier naar de Staten, waarin ik zowel een aftrap geef voor de discussie over de toekomst van onze OV-concessies. Dat wordt een heel mooi dossier. En in het bredere licht daarvan zal ik ook aangeven wat dat vraagt van de toekomstige investeringen van onze infrastructuur in het OV. En daarom ramen we dat nu al voor 2018 en verder. En er zijn ook een aantal projecten al die een beetje in de pijpleiding beginnen te komen. En daar hebben we dat budget tegen die tijd voor nodig. Dus daarom is het budget teruggeslagen in de reserve van verkeer en vervoer.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van der Maat. Dan is het woord aan de heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Een paar punten die volgens mij op mijn portefeuille slaan, waaronder motie M6 over Creativity World Forum 2019. Ik zou een beetje flauw kunnen zeggen dat we ons niet helemaal herkennen in de term 'netwerkbijeenkomst'. Maar wat vooral duidelijk moet zijn, is dat we hier een uitvoering doen van het beleid, zoals we dat ook hier in dat kader hebben vastgesteld, en waar we vanuit de post internationalisering cultuur, dan gaat het dus ook over het internationaliseren van cultuur, uiteindelijk deze inspanningen doen, waarbij we ons moeten bedenken dat creativiteit een belangrijke brandstof is voor een innovatieve regio als Brabant, dat creativiteit zich niet houdt aan grenzen, sterker nog er juist baat bij heeft grenzen te overschrijden op vele manieren. En we zouden de Brabantse samenleving echt tekortdoen als we in dit geval dus ook niet die grenzen weten open te breken en creativiteit weten te promoten. Waarbij we ook moeten erkennen dat Brabant bekend staat om zijn social design en daarmee het niet hoogdravende kunst is, maar ontwerpen, designs die ook ten behoeve van de hele samenleving zijn.

Dan een aantal opmerkingen dat met name GroenLinks heeft gemaakt over onder andere projecten rondom Brabant C. Mag ik u erop wijzen dat Brabant C een volledige openheid geeft van alle projecten op haar website, die daar aanvragen hebben gedaan en die zijn toegekend? Dus het is volledig toegankelijk wat daar bij Brabant C gebeurt. Vanmorgen er nog over gesproken, daarbij gezien dat in het eerste jaar niet het gehele geraamde bedrag/budget ter besteding is gekomen. Het fonds moest zagezegd nog op stoom komen. Dat lijkt nu echter een veel betere zaak. De komende tijd gaat het geraamde budget voor dit jaar wel degelijk tot besteding komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. Ja, zeker hebben we vanmorgen gewisseld over Brabant C en dat gaf meer inzage. Maar onze vraag is waarom er in de burap niet wordt gerapporteerd over de projecten die lopen in 2017. Het is een burap van 2017.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Omdat we in de burap niet meer zozeer elk project aan zich rapporteren. Dan gaat het over hoe wij Brabant C in de gelegenheid stellen om dat mooie werk dat zij doen te realiseren. Voor de rest bekijk je elk project bij Brabant C op zichzelf.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): En wanneer krijgen we dan de afrekening van ...? We krijgen dus geen tussentijdse stand van zaken van Brabant C 2017, maar dat doen we dan pas bij de Jaarrekening 2018?

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Zoals we er vanmorgen over gesproken hebben, komt er een nieuw afwijkmoment bij het wellicht meer middelen ter beschikking stellen voor Brabant C in een eventuele tweede tranche. En dat doen we pas bij de perspectiefnota. En daar ligt dan een volledige evaluatie voor, ook over het functioneren van Brabant C.

Andere vragen gingen over de controleerbaarheid van het programma Sociale Veerkracht. Ook daarover hebben wij recent op 13 oktober gesproken. De beoordeling van die stand van zaken van de uitvoering van het programma Sociale Veerkracht kunt u overigens lezen in de Uitvoeringsagenda 2018. En we informeren tussentijds, zoals eerder aangegeven, PS via voortgangsrapportages. En daarnaast bieden we wellicht de mogelijkheid om via onze sociale media, websites en dergelijke, vooral mee te blijven kijken. En gevraagd en wellicht ook ongevraagd zullen wij u op werkbezoeken uitnodigen, omdat het juist bij dit programma erg van belang is mee te kijken en mee te beleven hoe die initiatieven in de praktijk draaien. Een andere vraag was wat er is gebeurd met de beschikbaar gestelde 260.000 euro voor ondersteuning van transitie van de netwerkorganisaties. Hierbij moet ik aangeven dat we in de Uitvoeringsagenda 2018 hebben gemeld dat we een reservering deden om samenwerkingsafspraken te maken over die netwerkorganisaties bij die transitie. Deze projecten leveren een inhoudelijke bijdrage aan het programma Sociale Veerkracht en worden dus in eerste instantie gefinancierd vanuit procesgeld en sociale veerkracht. En het was nu niet nodig om een beroep te doen op de reservering uit het amendement. En zo was het amendement neem ik aan ook niet bedoeld, het was vooral alleen indien nodig. Ik kan dus melden dat dat vooralsnog niet nodig lijkt om die in te zetten. Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Gedeputeerde Swinkels. Uw oordeel over de motie.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Het moge helder zijn dat ik daarmee de motie ontraad.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik graag nu het woord aan gedeputeerde Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank je wel. Een beetje petje op, petje af. Ik begin met onderdelen in de portefeuille van collega Pauli, die ik mag waarnemen. Er zijn een paar vragen gesteld. Overigens was er een volgens mij ook meer onderdeel van Financiën. Die ging over het aantal handelsmissies. De heer Bahar had dat als een exemplarisch voorbeeld: is dat nu conform planning en kunt u ook de aantallen noemen? Dat zijn er vier. We hebben nog even gebeld met de collega's, ze zijn onderweg. Dat zijn er vier. U had ook het debat met collega Van der Maat. Ik wil me echt inspannen om elke keer waar wij 'conform planning' zeggen om de burap zelfstandig leesbaar te maken. Dus voor u zoveel mogelijk inzichtelijk maken wat dat dan betekent. Als we praten over vier handelsmissies en we praten conform planning, dan kunnen wij bijvoorbeeld opschrijven dat het er op dat moment drie zijn. Ik noem maar een voorbeeld, maar dat ik vind wel een opgave om de burap zo ook zelfstandig leesbaar te maken.

De heer Uijlenhoet had vragen over middelen die in het economisch programma naar voren worden gehaald. Waar zitten die urgenties? Dat zijn diverse. De belangrijkste daarvan is arbeidsmarktbeleid, waar een aantal meerjarige subsidies als last worden genomen in 2017. En het kennisprogramma Biorizon, dat te maken heeft met uw andere vraag over biobased, die achterblijft. Dat heeft te maken met de Green Chemistry Campus. En via dat kennisprogramma willen we daar juist een extra impuls geven. En dat is ook

een belangrijke verklaring waarom middelen daar naar voren worden gehaald. En dan is er nog een aantal kleinere posten, maar die details wil ik u graag nu besparen.

Dan de portefeuille Ruimte. Een enkele vraag van de Partij voor de Dieren en ook van de heer Uijlenhoet over de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat. Hoe moet je het nu waarderen dat middelen daar worden doorgeschoven? Dat heeft te maken met de inschatting die je maakt wanneer je gronden kunt gaan verwerven. En wij hebben inderdaad conform de planning van een voorkeursalternatief in december vorig jaar gekoerst op ongeveer september met het ontwerp provinciaal inpassingsplan.

En dan kom ik op het punt van de heer Van der Wel. Mede als gevolg van de rondetafelsessie om nog eens te kijken naar een aantal opgaven binnen de Oostelijke Langstraat, de expertsessie rond de Baardwijkse Overlaat en ook de snelle fietsroute en de fietsspoorbrug, hebben wij gemeend dat wij die grondverwerving toch pas in 2018 kunnen gaan invullen. En dan heeft u de verklaring waarom het dan wat later is. Dat is niet in de zin van een forse vertraging, maar u ziet dat het met een paar maanden ook een betekenis kan hebben om het over de jaarschijf heen te tillen.

Dan kom ik bij de financiële onderdelen van de vragen. En laat ik beginnen om u allen dank te zeggen voor de bijdragen. Volgens mij zijn we met elkaar bezig om de discipline, het realistisch ramen, de koppeling van financiële gegevens aan de daadwerkelijke prestaties, stap voor stap te zetten. Mevrouw Dingemans vroeg om daarmee vooral door te gaan. U ziet ook dat we er eigenlijk best lol in hebben om het op deze manier te doen. Wij gaan weer met collega Van der Maat rond de tafel en ik constateer ook dat dat een belangrijk signaal is naar hoe ook in onze organisatie die dialoog wordt gevoerd. Dus wij zetten wat dat betreft die aanpak voort.

Dan kom ik inderdaad bij de heer Koevoets. Misschien om te beginnen, niet realistisch. Ja, als je 20% onderuitputting hebt, dan heet dat niet realistisch. En zo heeft de accountant dat ook benoemd. En laten we dat ook niet verder weerspreken. Dat feit ligt er.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik ben heel nieuwsgierig. Ik ben heel blij dat u dat voort gaat zetten. En ik hoor iets over dialogen met koeken. Maar kunt u nog iets concreter zijn over wat u dan specifiek anders gaat doen? Wat zijn dan de leerpunten die u dit jaar meeneemt en waarvan u zegt: dit was een goede interventie, daar gaan we op doorpakken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dat speelde ook bij vragen van een aantal van u. Eigenlijk zijn de twee belangrijkste zaken, die je heel concreet doet, dat je de begroting laat aansluiten op de realisatie. Dat is ook wat de accountant in de laatste rapportage bij de jaarrekening heeft gezegd: een begroting voor een jaar T+1 laat zien dat hij aansluit bij de realisatie in het jaar daarvoor. Dat is wat we zo scherp mogelijk op tafel willen leggen.

Het tweede is ook een verklaring voor die toenemende onderuitputting, dat is toch dat wij de afgelopen jaren – en dat gaat ook naar de vorige collegeperiode terug – de investeringsprogramma's vooral vanuit de Essent-middelen in de begroting laten landen. Elk jaar zien we die onderuitputting een beetje toenemen. Omdat we daar die methodiek van 'laten we alvast maar ramen vanuit de reserves' echt omkeren. Dus middelen komen pas vanuit de reserves in de begroting als we zeker weten dat we ze ook in dat jaar realiseren. En dat is de grote omslag die we nu aan het maken zijn. Ik kijk naar mevrouw Dingemans. Ja, dat betekent ook dat we daar permanent naar zullen moeten blijven kijken, omdat die dynamiek, die inbrengt vanuit die Essent-middelen vanuit die investeringsprogrammering, voor een deel nog gestalte krijgt. Dus we moeten dat echt voortzetten met de stevigheid waarmee we nu zijn begonnen.

Als ik kijk naar het toekomstbeeld raakt dat ook aan de vraag van mevrouw Van der Kammen en een aantal van u om de burap eerder te krijgen. Daarover zijn we ook met de accountant in gesprek. Als onze systemen ons daartoe in staat stellen. Die randvoorwaarde stel ik, want die investering moeten we eerst doen. Dan gaan we elk kwartaal onze begroting tussentijds sluiten. Dat betekent dat we elk kwartaal een rapportage kunnen maken die – en dat zou ik u in ieder geval als perspectief willen schetsen – op basis van het eerste kwartaal alleen maar gaat over de belangrijkste afwijkingen. Het is mijn verantwoordelijkheid om een kwartaal af te sluiten, de begroting. Als er belangrijke afwijkingen zijn is het namens het college mijn actieve informatieplicht in uw richting om aan te geven waar de belangrijke afwijkingen zitten. En dan moeten we ook in het platform maar eens kijken – volgens mij proefondervindelijk – wat precies de maatstaven zijn die we dan hanteren. Maar nogmaals, de introductie van het systeem om op die manier te werken, daar zijn we druk mee, maar dat laat nog even op zich wachten. Dus ik kan u nu niet zeggen dat we het op basis van het eerste kwartaal dat al onmiddellijk spic en span hebben. Ik denk dat dat iets langer duurt.

Twee heeft te maken met die burap. En nogmaals, ik geniet ook eigenlijk wel van de wijze waarop u nu met de burap omgaat: integrale voortgangsrapportage; eerst inhoud en dan vervolgens ook de financiën. De ambitie zou moeten zijn om die burap eerder bij u te hebben. Als het systeem functioneert, dan zouden we de ambitie moeten hebben om de burap ik denk de eerste of de tweede Statenvergadering na de zomervakantie te bespreken. Niet ervoor, want dan hebben we de jaarrekening ook nog. Als je het tweede kwartaal afsluit maak je op basis van die afsluiting een integrale rapportage. En dan zou je dat in ieder geval eerder dan nu kunnen bespreken. En dan kunt u inderdaad op weg naar de verdere realisatie in het jaar ook nog meer bijsturen. Maar nogmaals, een afwijkingenrapportage op basis van het eerste kwartaal is ook een ambitie. Maar dan moet ik even kijken wanneer we die afspraak kunnen invullen, want dan ben ik afhankelijk van het systeem.

De heer Bahar wil ik heel erg bedanken voor de uitstekende feedback. Een aantal punten waarvan ik denk dat u daarmee onderstreept dat we een start maken, maar dat het op een aantal punten ook beter kan. U schetst daarin een aantal onderwerpen. Dat geeft echt handvatten voor hoe we dat naar het vervolg toe doen. U noemde het voorbeeld van de motorrijtuigenbelasting. We zien dat die ten opzichte van de ramingen structureel meevalt. Dat heeft toch ook te maken met de economische groei en de groei van het wagenpark. En nogmaals, we hebben veel wagenpark, ook vanuit de aanwezigheid van een aantal leasemaatschappijen. En dat maakt dat we daar inderdaad een meevaller hebben.

Uw motie moet ik misschien meteen daarbij pakken en gaat erover of ik genormeerde onderbesteding van 10% moet koppelen aan de jaarlijkse begroting in plaats van aan de burap. Even voor de scherpste, voor dit jaar hebben we hem gekoppeld aan de bijstelling die we nu doen. Ik kijk even ter bevestiging naar u en ga ervan uit dat deze motie toeziet op de volgende cyclus, namelijk 2018. En u legt daarmee volgens mij de lat op een goede manier neer. Als we rapporteren over de Jaarrekening 2018, dat duurt dus nog even, mag die onderbesteding maximaal 10% van de begroting zijn die we over twee weken gaan vaststellen. Dat is ambitieus, maar volgens mij wel de logische vervolgstap ten opzichte van de stap die we nu zetten. En dat spoort ons alleen maar aan om de goede start die we hebben gemaakt met overtuiging voort te zetten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voorzitter. Ik wil alleen kort bevestigen dat ik inderdaad ook vooruit aan het kijken ben, 2018. Dat we eigenlijk al realistisch ramen met de Begroting 2018. En dat in de Jaarrekening 2018, dat dat dan maximaal 10% is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dan zet u de druk er goed op. Met die interpretatie heb ik geen bezwaar tegen die motie en vind ik dat een ondersteuning van de ingezette koers.

Uw tweede motie ziet op het gebruik van transparante bewoordingen. En eigenlijk zegt u: rapporteert u eens wat strakker: op schema, voor schema of achter op schema. Ik heb u net aangegeven hoe ik zou willen werken. Als we die kwartaalrapportages afsluiten en ik kom met een afwijkingenrapportage, dan krijgt u inderdaad alleen die zaken die heel evident achter op schema liggen waarschijnlijk of voor op schema als dat ook financiële consequenties zou kunnen hebben. Dus ik wil die uitdaging die u in die motie neerlegt om scherper te rapporteren via de bestuursrapportage aangaan. Ook daartegen geen bezwaar, omdat dat wat mij betreft ook het verder aanscherpen is van de ingezette route.

Dan, voorzitter, ben ik bij mevrouw Van der Kammen. Nogmaals, mevrouw Van der Kammen, ik hoop dat ik u al wat inzicht heb kunnen bieden in hoe ik met uw motie zou willen omgaan. Als het systeem gaat werken, wordt dat april. Maar dan heb ik dus eerst dat systeem nodig. Ik denk dat ik dat vanuit het systeem begin 2018 wellicht nog niet kan realiseren, want dan hebben we dat nieuwe systeem nog niet geïntroduceerd. Maar de ambitie moet zijn dat we voortaan op basis van een eerste kwartaal in april bij u een afwijkingenrapportage kunnen neerleggen als start van de monitoring op de begroting. Ik moet dan kijken naar de motie. Dat als toezegging in uw richting doen en u vervolgens verzoeken om de motie met deze toezegging wellicht als overbodig te beschouwen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja. Ik ben wel heel benieuwd naar de overwegingen van het college om niet toe te gaan naar een situatie van de eerste vier maanden- en dan de eerste acht maandenrapportage maar een kwartaalsystematiek. Wat zijn daar de overwegingen van?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou, de belangrijkste overweging is misschien wel dat je op basis van de eerste twee kwartalen die integrale burap wilt maken. Dus dat betekent dat je na zes maanden wilt kunnen afsluiten om ervoor te zorgen dat we kort na de zomer een integrale burap kunnen doen. Het is natuurlijk ook een keuze om het na vier en acht maanden te doen. Na acht maanden zit ik precies op het moment waarop we nu zitten. Dus dat is een overweging om te zeggen laten we het per kwartaal te doen. In april krijgt u een afwijkingenrapportage, een integrale bestuursrapportage op basis van het eerste halfjaar kort na de zomer. En het derde kwartaal kunnen we dan meenemen op weg naar wat dan heet de slotwijziging. En dan hebben we volgens mij een heel goed ritme. Ik wil u heel graag in het platform planning en control uitnodigen om dat met u te bespreken. Dan kunnen wij volgens mij precies vaststellen wat daarin de ambitie kan zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Maar bent u dan niet met mij van mening dat op het moment dat je rapporteert over de eerste vier maanden en je doet dat in bij wijze van spreken mei/juni in de Staten, dat je op dat moment juist heel veel mogelijkheid hebt om input op te halen en om echt daadwerkelijk te kunnen bijsturen in plaats van dat pas in het najaar doen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja. Mevrouw Van der Kammen. Ik denk oprecht dat dat het beste kan door in te zetten op een echte afwijkingenrapportage. Ik denk dat we met een integrale voortgangsrapportage na vier maanden onze energie echt verkeerd richten. Dus als het systeem werkt gaan we bijsturen op echt evidente afwijkingen, die in het eerste kwartaal wordenesignaleerd. En die kan ik dan ook heel scherp aan u rapporteren. En dat doe ik liever, dan een integrale burap te maken na de eerste vier maanden, omdat daar denk ik heel veel informatie in zit die dan inderdaad zegt: conform planning, conform planning. En ik wil echt onderscheid maken: een afwijkingenrapportage voor de zomer, april, en een integraal bijstuurmoment kort na de zomer.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, mijnheer de voorzitter, ik hoor de heer Van Merrienboer nu een aantal keer over dat systeem spreken. En mij bevalt het wel, moet ik zeggen. Maar kunt u ook toezeggen wanneer we dat dan echt kunnen gaan gebruiken? Want ik hoor u zeggen dat we dat begin 2018 nog niet doen. Dan hebben we misschien 2018 nog niet in beeld. Wordt dat nog in 2018 of wordt dat 2019? Kan de heer Van Merrienboer daar een toezegging op doen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, nogmaals, ik heb even ruggespraak gehouden, ook met mijn mensen. Ik moet ernstig twijfelen dat wij dat in 2018 nog niet voor elkaar hebben. Dat heeft inderdaad te maken met het overschakelen op het nieuwe administratiesysteem. Maar ik kan me heel goed voorstellen dat we dat ook even mee naar het platform nemen, omdat ik wel de ambitie heb om iets te doen. Maar ik wil onze mensen niet heel veel ingewikkeldheid aandoen in een houtje-touwtjerapportage als we beter kunnen zeggen: laten we het systeem in ieder geval op orde brengen, zodat we het het jaar daarop echt goed kunnen doen. Laten we die discussie met uw welnemen even in het platform voortzetten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, nee, ik zou dat ook graag doen. En ook een oproep aan onder andere de PVV om daar ook bij aan te sluiten. Want ik denk inderdaad dat we goede discussies hebben in het platform planning en control, onder andere hierover. En het zou toch een goed ding zijn, en ik denk dat de heer Van Merrienboer dat ook zegt, dat we dan ook richting de nieuwe Statenperiode echt een op en top rapportagesysteem op poten hebben gezet.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Laten we het oppakken in het kader van schoon opleveren. Dan zorgen we inderdaad dat we een mooie legacy maken.

Mevrouw Dingemans vroeg nog naar de risicoparagraaf, ook in relatie tot het regeerakkoord. Wij waren met de burap iets sneller dan het regeerakkoord, mevrouw Dingemans. U mag van ons verwachten dat wij een actualisatie van de risico's gaan doen. Dat doen we jaarlijks, dus dat gaan we zeker doen. En we zijn nog volop bezig om de risico's van het regeerakkoord goed in beeld te krijgen, maar ook de kansen. Laat ik ook zo ruiterlijk zijn. We zijn ook zeker bezig om naar de kansen te kijken die het regeerakkoord biedt. Want die zitten zeker ook in het akkoord opgenomen.

Dan het punt van de heer De Kort, die zegt: komt u maar met voorstellen, ook om de vrije begrotingsruimte die u nu laat zien voor de jaren 2018 en 2019 voor ons ook echt nog afweegbaar te maken. U kunt bij de begroting zien, maar nogmaals, dat gaan we over twee weken met elkaar doornemen, dat we bijvoorbeeld ten aanzien van de sleutelprojecten de ambitie hebben om u bij de perspectiefnota een

aantal verkenningen voor te leggen. En dan moet het echt mogelijk zijn om op basis daarvan ook naar een mogelijke locatie van door u geaccordeerde projecten te komen. Dus die aansporing is en blijft goed begrepen.

Dan misschien nog naar de heer Uijlenhoet. Volgens mij heb ik op basis van die eerdere verhandeling aangegeven of er nu te veel aan ambitie is. Nou, dat is gekoppeld aan de dynamiek van die investeringsagenda. Ik ga niet ontkennen dat daar ook een stuk ambitie in zit, maar laten we zeggen dat we dat met elkaar delen. Dat is wat we willen. Op de manier waarop we die oppakken voorkomen we dat we dat vertalen in onderuitputting.

Dan denk ik dat ik een heel eind ben en dat ik eigenlijk ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie van de heer Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. We zijn er volgens mij bijna. Het punt van de methode-Duisenberg-Van Meenen. Daar hebben we het vanochtend ook nog in het platform over gehad. U geeft aan dat we de p&c-cyclus schoon willen opleveren, althans de burap in die fases die u hebt ingebed in een systeem. Dan zijn we komend jaar nog wel even bezig. Het komende jaar biedt misschien ook dan mooi de gelegenheid om met die methode-Duisenberg ook nog stappen te maken. Dan kun je ook dat systeem goed gaan vullen ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag is?

De heer **Uijlenhoet** (GL): Met doelen en prestaties. Is het de ambitie van deze gedeputeerde om inderdaad dan ook komend jaar ook weer een vervolgstap te zetten bij de introductie van die methode Duisenberg-Van Meenen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Jazeker, voorzitter, dat is de ambitie, omdat we dat met elkaar ook zo hebben afgesproken. U bent nu bezig met het economisch programma. Ik zou heel graag de parallel al opstarten ook met een enkel ander programma. En we hebben ook daar vanochtend volgens mij een goede discussie over gehad, ook hoe je je prestatie-indicatoren op een wat andere manier kunt formuleren en ze ook wat meer mee-ontwikkelen in de tijd van een programma. De heer Bahar had daar vanochtend ook een uitstekende bijdrage over. Daarnet ook. En dat is volgens mij de ambitie die we samen moeten invullen onder het adagium van de heer Koevoets, dat we dat inderdaad voor de volgende periode als een mooi systeem weten neer te zetten.

Voorzitter. Ik ben bij de afronding. Ik kan alleen nog tegen de heer Heijman zeggen: tot over twee weken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Merrienboer. Even uw oordeel over motie 5. U heeft wel een suggestie gedaan, maar een oordeel.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, ik had mevrouw Van der Kammen uitgenodigd om op basis van die toezegging die motie in te trekken of aan te houden. Die toezegging staat nog steeds. Op het moment dat mevrouw Van der Kammen overweegt om de motie toch in te dienen, dan moet ik hem ontraden, omdat ik het gewoon niet kan garanderen dat we dat nu op een kwalitatief goede manier kunnen doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan komen wij tot een einde van deze eerste termijn van dit Statenvoorstel, van de burap. Dan kijk ik even naar u voor de behandeling van de tweede termijn. Daar wil ik graag gewoon meteen mee beginnen. Ik kijk naar de VVD. Behoeft er een tweede termijn? Nee. Het CDA. Mijnheer Bahar, aan u de vloer.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik wil de tweede termijn toch heel even kort benutten om aan te geven dat het mij heel erg deugd doet dat ik zie dat de cadeautjes, zoals ik die heb genoemd vanuit de verbeterpunten van de burap, heel mooi worden opgepakt. De gedeputeerde heeft het over een zelfstandig leesbare burap. We gaan op kwartaalbasis afwijkingen noteren. De burap zal eerder gaan, maar ook een stukje rondom de onderbesteding gaan we ... Met de begroting van 2018 hebben we eigenlijk al reëel geraamd, zodat we op de Jaarrekening 2018 ook maximaal 10% onderbesteding hebben. Dus het zijn allemaal zaken die mij heel erg deugd doen en nogmaals, waarvoor dank.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Bahar. U bent te laat, mijnheer Koevoets. Helaas, we moeten consistent zijn. Mevrouw Van der Kammen, behoeft er een tweede termijn? Aan u het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Ik wil toch nog even doorgaan op de zogenaamde prestaties van het college in 2017. Een heleboel borstklopperij van het college over de duurzame energie en de prestaties die blijven gewoon achter. De meeste zogenaamd duurzame energie is vuiler dan kolen. En zonder de extreem vervuilende afvalverbranding, houtstook van particulieren en met het opnieuw massaal opstoken van Amerikaans bos is het overgrote deel van de procentpunten gevuld met lucht. Het college zet in op middeleeuwse praktijken. Nederland gaat de komende twaalf jaar 500 miljard euro uitgeven voor een temperatuuropwarming van hooguit 0,0003 graad. U vindt dat fantastisch, wij vinden dat krankzinnig en eigenlijk het krankzinnige zelfs ver voorbij. Elke cent voor uw groene leugen is weggegooid. Eveneens is er ook veel borstklopperij over allerlei slimmigheid aangaande de mobiliteit. Intussen ziet de automobilist de wegen dichtslibben en ja ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal, dames en heren? Mag ik stilte in de zaal? Dank u. Mevrouw Van der Kammen, aan u het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dat zijn domme VVD-bezuinigingen op de snelwegen A58 en A67, het schrappen van de Ruit met vele verkeersinfarcten bij Eindhoven tot gevolg, blijvend verkeerslichten midden op de snelweg bij Hooipolder en een met verkeerslichten behangen karrenspoor tussen de grote steden Tilburg en Den Bosch. Dat maakt van Brabant meer en meer het infrastructurele pijnpunt van Nederland.

Voorzitter. Ten aanzien van de onderbouwing van dat ICT-systeem voor POP 2014-2020: wij zien toch echt onvoldoende onderbouwing. Want in de argumentatie voor de keuze van dat systeem wordt het alleen vergeleken met het bouwen van een geheel nieuw systeem. Daarbij is ook nog eens onduidelijk met welke uitgangspunten is gerekend en eventuele alternatieven, die zijn niet eens in beschouwing genomen. Dat is gewoon een slechte business case.

Staldering, voorzitter. Ik kan niet anders dan concluderen: het college wil nu 1 miljoen euro voor een systeem waarvoor juridische procedures nog lopen, toestemming vanuit de door u bejubelde EU er nog niet is en de uitvoeringsregels nog niet gereed zijn. Hoe kan het college dit verantwoorden?

Voorzitter. Over de motie Twee buraps. We zijn op zich heel blij met de gedeputeerde Financiën over het willen aansluiten van de begroting aan de jaarrekening. Maar het is juist de motie van de PVV die eraan kan bijdragen dat ook de actualiteit van het huidige jaar kan worden meegenomen in de begroting en

daarnaast goed kan worden bijgestuurd in het lopende jaar. Desalniettemin willen wij de motie op dit moment aanhouden, eigenlijk in afwachting van waar de gedeputeerde komend jaar mee gaat komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Motie 5 maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): De motie van het CDA, motie 3 over de onderbesteding. Voorzitter. In control raken dat bereik je door goede en beargumenteerde tussentijdse bijstellingen. Eigenlijk hinken wij een beetje op twee gedachten over deze motie. Want minder uitgeven of onderbesteden, dat hoeft niet per se slecht te zijn. Sterker nog, als je goedkoper kunt inkopen en echt daadwerkelijk voordelen kunt behalen voor de belastingbetaler, kunnen wij dat alleen maar toejuichen en dan zou het heel raar zijn als je hard op een percentage gaat sturen. Maar als je nou in het voorjaar beter bij zou kunnen sturen, dan zou dat ook gewoon een goede ontwikkeling en een beter in control zijn op lasten en planning en realistisch ramen ten goede komen. Dus wij hinken toch ..., wij hebben toch wat moeite met deze motie en willen toch in ieder geval de indieners nog een keer vragen om beter toe te lichten: hoe denkt u nu over het adagium 'besteding moet geen doel op zich worden'?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Komt u tot een afronding, mevrouw Van der Kammen?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Bij dezen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Dingemans. Nee? Geen tweede termijn? Mijnheer Uijlenhoet, voor u een tweede termijn? Aan u het woord.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Nog een paar openstaande punten. Toch nog even terugkomend op de 260.000 euro voor de netwerkorganisaties. Als wij het goed zien worden de transitie gefinancierd uit de projectensubsidies en niet uit die middelen die beschikbaar zijn gesteld. Wij willen daar toch wat meer duidelijkheid over. Dat mag ook schriftelijk worden beantwoord, wat ons betreft, maar graag daar toch wat duidelijkheid over.

Er is nog niets gezegd over de huisvesting van de statushouders en wat de stand van zaken daarvan is. Dus daar graag nog even een toelichting op.

Dan nog even een punt, ook kijkend naar de begroting, de vrije begrotingsruimte. Lig er nu ook echt een uitnodiging aan de Staten om de vrije begrotingsruimte ook te gaan invullen? U heeft het over de sleutelprojecten, maar kunt u nog iets zeggen over de ruimte die wij als Staten daarin krijgen?

Vier. En dan kijken we naar het ambitieniveau, de nieuwe aanpak van dit college. En dan krijgen we toch een beetje het gevoel dat het sturen op minder ambtenaren een soort doel op zichzelf is. En dat moet het wat ons betreft niet zijn. Wat ons betreft kan een rechtmatige, effectief netwerkende en adaptieve overheid ook een overheid zijn die juist meer ambtenaren nodig heeft. Toch daar een korte reflectie op.

En dan ten slotte de motie die we hadden ingediend. Die houden we vooralsnog aan. Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Motie 7 maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen. Mijnheer Van Overveld, aan u het woord voor de tweede termijn.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dank u, voorzitter. Heel kort wil ik reageren op de reacties van het college. Die staderingsregeling zit me toch een beetje dwars, omdat we 1 miljoen euro reserveren of vragen aan de Staten. En eigenlijk is er nog geen zicht op hoe het precies moet worden besteed. En we hadden hier toch de gewoonte om eerst beleid en dan geld te krijgen.

De begroting laten aansluiten op de jaarrekening is prima. Volgens mij streeft normaal gesproken iedereen daarnaar. En werken met kwartaalrapportages lijkt me handig als je dat voor elkaar kunt krijgen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, heer Van Overveld. Ik kijk even naar de heer Van der Wel voor de tweede termijn. Ja.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dat kan wat ons betreft heel kort. Voorzitter. Ik ben blij met de beantwoording van het college, van de gedeputeerde. In ieder geval lijkt het erop dat de gedeputeerde onze zorg betreffende de BRUG deelt. En ik hoor ook iets van een nieuwe koers. Ik hoop dat hij onze Staten daarin mee wil nemen. Ik wil ook graag de andere Statenfracties vragen om zich verder te gaan verdiepen in de BRUG en de besteding van de middelen, omdat we het erg jammer zouden vinden als we de doelstellingen voor natuur niet zouden halen.

We denken ook dat het verstandig is dat het college gaat nadenken over een einddatum voor de projecten van Landschappen van Allure. Immers, projecten zijn al gestart in 2011 en 2012. Het budget is 56,2 miljoen euro. Dat is niet niks. En op een gegeven moment moet je als projecten niet van de grond komen of heel erg lang duren, durven zeggen dat het op een gegeven moment maar een keer jammer en klaar is. We hebben ook nog andere doelen die we willen realiseren.

We danken het college, de gedeputeerde in ieder geval voor de toezegging om ons de onderzoeken te doen toekomen over de voordelen voor de natuur van verzilting van het Volkerak. We hopen in ieder geval dat die rapporten van na 2004 zijn, want sindsdien is er heel veel veranderd ten goede van de natuur.

Over ons amendement 'Diervriendelijke en preventieve maatregelen' zijn we ons nog even aan het beraden. We zijn het in ieder geval niet helemaal eens met de gedeputeerde. Want wij vinden dat schade berokkend door de dieren in ieder geval uit het Faunafonds vergoed wordt. Dus waarom zouden we niet op een andere manier ook die schade kunnen verminderen? Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van der Wel. De heer Vreugdenhil voor de tweede termijn.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Kort één punt. En u zult zich niet verbazen dat ik ontevreden ben met het antwoord van de gedeputeerde op de vraag of die 1 miljoen euro voor staldering daadwerkelijk uitgegeven zal worden. De gedeputeerde was er zó vaag over, terwijl we nog twee maanden hebben, dat ik hem misschien wel aan de gedeputeerde Financiën moet stellen, want ik heb begrepen dat hij heel scherpe gesprekken heeft gevoerd. U zei net klip en klaar – ik had eigenlijk het citaat op moeten schrijven – dat we het niet meer zullen meemaken – in mijn eigen woorden – dat er nog geld opgenomen wordt dat niet meer uitgegeven wordt dit jaar. Er moet een addertje onder het gras zijn waardoor we die miljoen euro er toch in hebben staan en waardoor het heel onzeker is dat we het gaan uitgeven. Ik wil daar toch een antwoord op hebben, want als het niet klip en klaar is, dan is het voor onze fractie in ieder geval niet aanvaardbaar om die miljoen euro dan nu op te gaan nemen als we niet zeker weten dat die ook dit jaar uitgevoerd gaat worden. En graag een helder en duidelijk antwoord van het college hierop.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja. Dank u wel, mijnheer Vreugdenhil. Mijnheer Heijman? Nee? Dan komen we daarmee tot een einde van deze tweede termijn namens uw Staten. Dan kijk ik even of het college behoefte heeft aan een schorsing of we direct kunnen aanvangen met de tweede termijn. De heer Van den Hout heeft geen vragen. Mijnheer Van der Maat? Ja. Aan u het woord.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Mij is gevraagd nog een korte reflectie op de organisatie te geven. En ik houd even het bilateraalje daar in de gaten of het een korte of lange reflectie wordt. Een korte reflectie. In de begroting, mijnheer Uijlenhoet, ziet u juist een mechanisme dat we introduceren om de omvang van de organisatie mee te laten groeien met de programmering. Dat is net als bij gemeenten. Daar komt ineens een takenpakket bij voor het sociaal domein. Vanwege die extra taken is het logisch dat er extra handjes nodig zijn. Als er taken weggaan is het ook logisch dat er weer handjes van af gaan. Wij waren niet zo'n flexibele organisatie, daar groeien we nu iets meer naartoe, want de structurele personeelslasten waren nog niet zo goed gekoppeld aan de activiteiten die ervoor stonden. In de aankomende begroting zie je bijvoorbeeld als het over veehouderijen, mobiliteit of de Woonagenda gaat, extra taken heel specifiek gemaakt voor zoveel jaar. En daar is extra capaciteit voor nodig. Tegelijkertijd – en dat is echt nieuw ten opzichte van het verleden – zeggen we niet: doe er maar structureel bij en dan zien we wel verder. Nee, het is meteen weer ingeboekt drie jaar actie erbij waar we nu nog geen capaciteit voor hebben. Na drie jaar gaat het budget er ook weer uit dat gekoppeld is aan de capaciteit. En dan is het ook aan de organisatie om ervoor te zorgen dat de we niet vastzitten aan die structurele personeelslasten gekoppeld aan die handjes, want die flexibiliteit hebben we nodig. Dat is volgens mij een heel verstandig mechanisme om juist de omvang van de organisatie te koppelen aan de omvang van de programmering.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan kijk ik even naar mevrouw Spierings. Nee. De heer Van Merrienboer. Aan u het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Nog een paar dingen. Misschien bij de heer Uijlenhoet beginnen als het gaat om zijn vraag over de vrije begrotingsruimte. Ja, mijnheer Uijlenhoet, dat gaan we toch echt verschuiven naar over twee weken hè? Want we praten hier over de lopende uitvoering van de Begroting 2017. Ik heb het over die sleutelprojecten gehad. Als het gaat om de consequenties van het regeerakkoord kijk ik ook naar mevrouw Dingemans, hoe je daar weegt en participeert. Het belangrijkste is dat wij voor u die ruimte beschikbaar hebben gemaakt. We hadden ook kunnen zeggen: laten we dat alvast reserveren voor een volgende periode. Maar vanuit de opgave die we zien bieden wij u de gelegenheid om die afweging zelf te maken. Maar het geld hoeft nooit op hè? Dat kan ook worden gereserveerd voor de goede projecten op een later moment.

Er was nog een vraag voor collega Swinkels, die moest helaas naar een externe afspraak over netwerkorganisaties. Dat was ook een vraag die u stelde. Wij constateren dat we het gereserveerde transitiebudget niet nodig hebben, omdat inderdaad, zoals we het ook beoogd hadden, organisaties nu die participatie- en sociale veerkrachtprojecten oppakken. En dat is eigenlijk veel meer de koninklijke weg. In die zin was die transitiepost natuurlijk veel meer een back-up voor als dat niet of onvoldoende zou slagen. Maar dat krijgt nu dus vorm en inhoud.

Dan het punt van de 1 miljoen euro. Ik kijk even naar de heer Vreugdenhil. U weet dat we heel hard hebben gewerkt aan het op poten zetten van dat flankerend beleid. Als ik kijk naar wat we bij de begroting presenteren is dat op basis van toen we de begroting uw richting stuurden een heel zorgvuldige weging van welke kosten denken wij op korte termijn te maken en welke zetten wij op een stelpost of in een reserve. Die methodiek hebben we gehanteerd. Ik hoop een beetje op compassie van uw kant dat wij ten behoeve van de begroting die exercitie dan nog een keer even doen om inderdaad op dat moment, bij de begroting en de voorstellen die daar financieel worden gesanctioneerd, vast te stellen wat vanuit het voorkomen van onderuitputting en het realistisch ramen, we in de reserve positioneren en we in de Begroting 2017, 2018 aan uitgaven opnemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Dat was een heel lange zin, maar u weet zelf ook dat het geen antwoord op de vraag was. Dus er zit een addertje onder het gras. Tegelijkertijd weet u ook dat er een hele discussie plaats heeft gevonden.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Mag ik een korte vraag aan de heer Vreugdenhil stellen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil stelt even zijn vraag en dan kunt u als antwoord op die vraag een wedervraag stellen, mijnheer Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Op het moment dat de term 'addertje onder het gras' wordt gebruikt, wil ik graag een toelichting, mijnheer Vreugdenhil. Waar doelt u op? Want hier staat iedereen met de wenkbrauwen omhoog. Het addertje onder het gras, legt u eens uit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wellicht kan de heer Vreugdenhil dat verpakken in zijn vraag. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): U weet dat de discussie plaatsgevonden heeft van wanneer de maatregelen genomen worden, wanneer kunnen bijvoorbeeld ondernemers daar gebruik van maken. U zet heel bewust hier in deze burap de 1 miljoen euro. U geeft daarmee dus ook het signaal: we kunnen nu al aan de slag, men kan nu in principe al de zaken aan het loket aanbieden. Als we dat besluit hier nemen verwacht ik ook dat we dat signaal naar buiten kunnen afgeven. En als ik dan de gedeputeerde hoor zeggen: 'ik weet niet of we het geld uit gaan geven', gaat er een diffuus beeld ontstaan van aan de ene kant Staten die geld beschikbaar stellen maar aan de andere kant niet een college dat zegt: we hebben dit geld dit jaar ook nodig, want we gaan het dit jaar ook echt uitgeven. Dat vind ik een vreemd beeld en dan vraag ik me af waarom in deze burap die miljoen euro daarvoor nu beschikbaar stellen en waarom niet netjes straks in de begroting, wat overigens ook de afspraak was, de gelden beschikbaar stellen, zodat vanaf 2018 daar gebruik van kan worden gemaakt?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Mevrouw Spierings moet maar aanvullen of corrigeren als ze dat wil doen. U zult het met mij eens zijn dat in het kader van de urgentie, die u natuurlijk zelf mee creëert als het gaat om een tijdig beschikbaar hebben van een voldoende ondersteunend beleid, dat het niet zo kan zijn dat als je een staderingsloket opent ons antwoord kan zijn: u moet even wachten, want we hebben de Begroting 2018 nog niet vastgesteld. Dus er is wat ik een oorlogskas noem, die beschikbaar moet zijn en ervoor zorgt dat je kunt handelen als het loket opengaat. Dat is, vind ik, vanuit de inhoud aangewezen. Dus het kan niet zijn dat we dat niet doen. Vervolgens komt dan de portefeuillehouder Financiën die zegt: u moet het wel zorgvuldig ramen, want we proberen onderuitputting te voorkomen. En dan zeg ik tegen u: ik vind dat we met recht wat ik noem de oorlogskas vullen, zodat we aan de slag kunnen. En ik vraag u gewoon vanuit de druk die op de uitwerking van dat dossier zit om bij de begroting nog eens even zorgvuldig te kijken vanuit de portefeuille Financiën wat op dit moment nu de beste verdeling over de jaarschijven is. En dan zit er geen addertje onder het gras, mijnheer Vreugdenhil. Dan hoop ik oprecht dat u de mening deelt dat we in actie moeten kunnen komen, op het moment dat dat nu gevraagd is vanuit dat openen van dat loket. Het kan niet zijn dat we dan niets hebben. En dan vraag ik vanuit een ordentelijke financiële planning dat wij op een later moment, die zorgvuldigheid die ik vanuit

Financiën vraag, en die vraag ik natuurlijk ook aan collega Spierings, dat op dat moment in te vullen. En dan vraag ik ook om respect te hebben voor het feit dat we op dit moment met heel veel inzet en onder stoom en kokend water de uitvoering van die plannen aan het uitvoeren zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. De oorlogskas gaan we bij de begroting vullen. Dus dat komt allemaal goed. Daar hoeft u zich geen zorgen over te maken. Ik ga er ook van uit dat dit jaar al het stalderingsloket van kracht is en dat daarvan gebruikgemaakt kan worden. Dat is het signaal dat u hier eigenlijk vraagt. Daarop zullen we het college afrekenen bij de jaarrekening. Anders had het nu gewoon niet erin hoeven te staan. Dan had u netjes tot de begroting kunnen wachten. Dat was ook de gemaakte afspraak. U wilt het per se nu. Nou, dan zullen we kijken hoe het uitpakt het komend jaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nogmaals, het gaat erom dat ik collega Spierings in staat wil stellen – en dat willen we allemaal – om op het moment dat het aangewezen is ook in 2017 al te kunnen handelen. En als collega Spierings zegt: ik kan niet echt voorzien dat we die 1 miljoen euro echt gaan uitgeven. Dat past in andere beleidsinstrumenten misschien wel, maar hier gaat het erom dat er middelen beschikbaar zijn om te handelen. Ik film even terug, want in het verleden hebben we dat hier wel gehad. Ik kan me woningmaatregelen en MKB-innovatiemaatregelen herinneren, waarbij ondernemers negen maanden moesten wachten voordat ze een antwoord kregen. Dus het gaat mij erom dat we die oorlogskas hebben, nu ook al dit jaar. En dan gaan we zien in hoeverre hij dit jaar nodig is. In 2018 is die in ieder geval nodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ten eerste wil ik de heer Vreugdenhil er even op wijzen dat het stalderingsloket op dit moment volgens mij al open is en dat er dus ook dingen gemeld kunnen worden. En daar heb je geld voor nodig. Dus vanuit die redenering is het niet meer dan logisch dat er al geld is. Maar er is een ander punt dat ik richting de heer Vreugdenhil wil maken. Er is vandaag blijkbaar iets in uw stemming waardoor u het nodig vindt om mevrouw Spierings weg te zetten als iemand die vage taal gebruikt en de heer Van Merrienboer te framen als iemand die addertjes onder het gras van zijn teksten heeft zitten. En ik zou graag van u willen weten of het wantrouwen echt zo groot bij u is. Bent u daar dan ook bereid om daar dan wat concreter mee te doen? Of is het tekst? En dan ben ik toch eigenlijk wel beter van u gewend.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Behalve die 1 miljoen euro die als werkkapitaal nu van de Staten wordt gevraagd, gaat het om het stalderingsloket om nog veel meer kosten die ook al kennelijk allemaal gemaakt worden. Hoe kijkt de gedeputeerde er tegenaan dat er voor 2 ton per jaar in de provinciale begroting voor bemensing, voor 150.000 euro per jaar voor opstartkosten, voor 1 ton per jaar aan basis operationele kosten ook allemaal zomaar op die provinciale begroting drukken? Voor een loket dat nog niet open kan zijn, want er is nog geen beleid, men weet niet of het mag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De vraag is duidelijk. De heer Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. De heer Meijer gaf al aan dat het loket open is. Wij hebben echt als college heel indringend gekeken, dat heeft u ook in het voorstel bij de begroting gezien, wat de reële planning is die we nu nodig hebben en wat we reserveren voor een later moment. In mijn ogen is dat buitengewoon indringend en zorgvuldig gedaan, met alle kennis die we op dat moment hadden. Dus ik sta inderdaad ook voor dat voorstel, inclusief de posten die u noemt. Die vind ik zonder meer verantwoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, die kunt u verantwoord vinden, maar het credo 'eerst beleid, dan geld' wordt hier dus echt wel onrecht aangedaan, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Goed. Ik kan ook naar mevrouw Spierings kijken. Alsof u over het beleid nog niet gesproken heeft de afgelopen tijd. Jeetje! Ik denk dat we daar al wat uurtjes weggetikt hebben, juist als het gaat over het beleid dat we daar willen. Dus ik denk dat we hier echt wel eerst beleid en dan geld met recht als adagium kunnen uitspreken.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Heeft u al toestemming van de Europese Commissie ...

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft twee keer geïnterrupteerd, mevrouw Van der Kammen. Van Merrienboer vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou, ik was klaar, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank. Mijnheer Koevoets. U bent weer net te laat.

De heer **Koevoets** (VVD): Hij zit nog niet deze keer. Hij staat nog mooi daar. Zo moeten we wel heel alert zijn. We staan namelijk op een rijtje, mijnheer de voorzitter.

Ik hoorde de heer Van Merrienboer opnieuw praten over onderbesteding, onderbesteding, onderbesteding. Dat is kennelijk een soort Brabantse ziekte geworden wat betreft de jaarstukken, telkens. Maar ik ben altijd bang voor overbesteding. In dat kader wil ik toch nog even met de heer Van Merrienboer terug naar motie M3 van het CDA. U heeft gezegd: geen bezwaar tegen deze motie. Maar wat bedoelt u daar nou precies mee? Zegt u dan: ik sta voor een afwijking die lager is dan 10% van het begrote bedrag op de jaarrekening of zegt u iets anders?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer. Mag ik stilte in de zaal alstublieft? Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik heb met de heer Bahar gewisseld dat we die motie zien als een motie, die betrekking heeft op de volgende cyclus. Dus dit is geen motie die we bij de Jaarrekening 2017 pakken. Dit is de motie die wij pakken bij behandeling van de Jaarrekening 2018. En wat de heer Bahar dan zegt is: dan wil ik dat de jaarrekening op dat moment niet meer dan 10% afwijkt van de initiële begroting, die wij over twee weken gaan vaststellen. Dat is echt een ambitie verder. En tegelijkertijd vind ik dat een haalbare ambitie. Hij zou in ieder geval haalbaar moeten zijn, omdat ten aanzien van een initiële

begroting, die uitgaat van realistisch ramen en die het punt van de reserves echt heeft omgekeerd. We hebben 128 miljoen euro afgeraamd. Dus dat we de discipline daar anders aanzetten. En nogmaals, dat zal misschien best hier en daar nog wat zweet vragen. Maar ik vind het een reële ambitie om te zeggen: die motie spreekt uit wat de volgende stap zou moeten zijn. En daarom heb ik geen bezwaar, want ik vind het een steun in de rug voor het beleid dat we hier met elkaar uitzetten. En dat het spannend wordt. Dan is er één die daar verantwoording over moet afleggen en die staat hier.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Dat wil dus zeggen dat als hier staat 'genormeerde onderbesteding' dat ik dat mag lezen als afwijking naar boven of naar beneden van minder dan 10%? Dat moet de norm zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon, eerste interruptie.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Ik heb een vraag aan de heer Van Merrienboer. U zei dat het stalderingsloket open is, maar worden er nu al meters uitgegeven of kunnen boeren enkel informatie inwinnen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou, het is net open. Ik kijk even naar mevrouw Spierings. Het is echt heel recent open, dus dat betekent dat nu de dialoog begint. En het is niet zo dat op dit moment de casussen zo zijn opgewerkt dat er deze week de meters al worden uitgegeven. Maar het is open, dus het werk begint.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja. Dus als het open is kunnen wij ook inzicht krijgen in de Regeling staldering? Die ligt er dus ook al klaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik verstond u niet goed, pardon.

De heer **Boon** (PVV): Als het loket open is en de meters worden aangeboden en uitgegeven, dan is de Regeling staldering door GS ook al klaar, dus dan kunnen we die ook al gaan inzien?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dan kijk ik even naar mevrouw Spierings.

De **plaatsvervangend voorzitter**: We gaan het wel even ordentelijk houden. Dus u bent klaar, mijnheer Van Merrienboer, met uw bijdrage?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja. U stuurt mij terug naar mijn plek graag. Ja, dank je.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja. Oké. Ja. Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij hebben rond 22 september de Staten geïnformeerd over hoe wij met het stalderingsloket verder wilden gaan. Het beleid ligt vast in de Verordening ruimte, nog maar eens een keer voor alle duidelijkheid. En u ontvangt komende week wederom een Statenmededeling om u er verder over bij te praten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja. Dan zijn wij hiermee gekomen tot een afronding van de beraadslagingen. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Wij willen graag even vijf minuten schorsing aanvragen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja. Maar daarmee constateer ik ten eerste dat we ten einde van deze beraadslagingen zijn. Die sluit ik dus.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Nee. Want wij wilden graag nog één gewijzigd amendement indienen. Dat heeft een paar minuten nodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan schors ik voor vijf minuten de vergadering.

Schorsing.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Voordat ik overga tot sluiting van de beraadslagingen deel ik u mee dat het amendement van de Partij voor de Dieren gewijzigd is in amendement 3a en op dit moment wordt uitgeprint.

En er ook een motie ingediend door de PVV. Helaas gaan we niet over tot een derde termijn, tenzij de heer Van Hattem zijn voorstel van orde wil maken.

Amendement A3a 'Meevallers Faunafonds inzetten voor diervriendelijke preventie landbouwschade'
"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 27 oktober 2017, behandelend het Statenvoorstel 65/17 over Bestuursrapportage 2017;

besluiten, dat de volgende tekst aan het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel wordt toegevoegd, na

'Kennis te nemen van de geactualiseerde Onderzoeks- en Adviesagenda':

'Jaarlijks de uit het Faunafonds terugvloeiende middelen (inclusief de teruggave in 2017) te reserveren ten behoeve van ontwikkeling en toepassing van preventieve, niet-dodelijke maatregelen ter voorkoming van landbouwschade door in het wild levende dieren.'

Toelichting:

De laatste vier jaar is de afrekening van de bijdrage aan het Faunafonds jaarlijks minstens 220.000 euro lager bijgesteld (355.561 euro in 2014, 270.871 euro in 2015, 222.255 euro in 2016, 233.550 euro in 2017).

Deze vrijgekomen middelen waren in eerste instantie bestemd voor compensatie van schade aan landbouw en worden nu ingezet voor de Wijziging Verordening natuurbescherming (versnelling transitie landbouw), zie beantwoording technische vragen over Bestuursrapportage 2017, vraag 8.

Anderzijds zijn er geen middelen gereserveerd voor uitvoering van staand beleid (motie 7), aangenomen op 16 december 2016, waarmee GS is opgedragen om 'structurele methoden, bij voorkeur diervriendelijke, om schade in de toekomst te voorkomen waar reëel en kostenefficiënt de voorkeur te geven boven incidentele maatregelen zoals afschot en dit te verwerken in beleid en verordeningen en hier tot die tijd als GS al naar te handelen.'

Middels het amendement de resterende middelen uit het Faunafonds in te zetten voor de uitvoering van beleid betreffende structurele methoden, diervriendelijke maatregelen om schade te voorkomen.

Partij voor de Dieren, Marco van der Wel en Paranka Surminski

GroenLinks: Hagar Roijackers"

Motie M8 'Stalderingsloket'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 27 oktober 2017 behandelend de burap;

verzoeken GS

- openheid van zaken te geven over de openstelling van het stalderingsloket;
- aan te geven of de stalderingsregeling al gepubliceerd is;
- aan te geven hoe wordt omgegaan met de tot nu toe binnengekomen reacties via het contactformulier op de provinciale website bij het stalderingsloket;
- aan te geven of de Europese Commissie al toestemming heeft gegeven voor de stalderingsregeling.

Alexander van Hattem, PVV."

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Daar wil ik een punt van orde van maken. Ik zou toch het college nog willen verzoeken om nog op die motie te reageren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er zal vanuit het college een reactie gegeven worden, een oordeel over de zojuist ingediende motie van de PVV. En die zal ook gekopieerd en rondgedeeld worden. Het woord is aan gedeputeerde Spierings om een oordeel te geven over motie 8.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. In motie 8 staan vier verzoeken aan GS. Verzoeken 1, 2 en 4 zitten in de Statenmededeling die u volgende week ontvangt. En verzoek 3 luidt: aan te geven hoe wordt omgegaan met de tot nu toe binnengekomen reacties via het contactformulier op de provinciale website bij het stalderingsloket. Ik kan u toezeggen dat wij u dat via een memo gedeputeerde zullen laten weten. Daarmee is de motie overbodig en dus ontraden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel voor de beantwoording. Nee, er is door de gedeputeerde een oordeel over de motie gegeven. En daarmee is deze termijn ook gesloten.

De heer **Boon** (PVV): Volgens mij mag ik een vraag stellen als ik iets niet begrijp over het oordeel en dat wil ik bij dezen doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Boon, kort en krachtig uw vraag.

De heer **Boon** (PVV): Zoals u van mij gewend bent. Voorzitter. Als wij de mededeling van de week krijgen, waarom kunnen wij op dit moment dan geen antwoord krijgen? Dat is de strekking van deze motie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Gedeputeerde Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): De motie verzoekt het college om duidelijkheid te geven ten aanzien van een aantal punten. Als de motie wordt aangenomen, dan kan ik dat ergens in de komende maanden doen. Ik kan nu ook de Statenmededeling gaan staan voorlezen, die u volgende week ontvangt, maar dat lijkt me een beetje zonde van uw en mijn tijd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat ga ik ook niet toelaten, gedeputeerde Spierings. Ja. Dat was het. Hiermee sluit ik de beraadslagingen over de Bestuursrapportage 2017 en gaan wij langzamerhand over tot stemming over de Bestuursrapportage 2017.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Wij hebben amendement 3a nog niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan schors ik even één minuut, zodat de bodes even de tijd hebben om zowel motie 8 en amendement 3a rond te delen.

Schorsing.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Voor zover ze nog niet rondgedeeld zijn, zowel het amendement als de motie staat voor u op iBabs klaar. Dus ik wil graag overgaan tot stemming over dit Statenvoorstel.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij hebben dit amendement nu gekregen. Mogen wij nog even één minuutje om hem te lezen? Dat zou wel fijn zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Eén minuut schorsing.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. U wilde het voorstel in stemming brengen, maar ik neem aan dat u eerst het amendement in stemming had willen brengen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Na de schorsing zal ik dat doen, mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dank u wel.

Schorsing.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Ik wil graag beginnen met de stemming en inderdaad, zoals de heer Van der Wel betoogde, beginnen wij met amendement 3a. Iedereen op zijn of haar plek. Ja. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van het CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen met dezelfde stemverklaring als de PvdA.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal?

De heer **De Kort** (PvdA): Met stemverklaring, maar die verwachtte u waarschijnlijk al. De motie hield in dat het faunabeheer dit als uitgangspunt moet hebben en dat is ook op dit moment door de nota Faunabeheer. Die zegt niks over dat wij als provincie daarvoor mensen moeten subsidiëren of daarvoor middelen apart hoeven zetten en vandaar tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit amendement is verworpen. Dan ga ik naar het Statenvoorstel 65/17, de Bestuursrapportage 2017 zelf. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor met een stemverklaring, voorzitter. Tegen het onderdeel van de 1 miljoen euro voor de staldering daar worden wij tegen te zijn geacht, aangezien de informatie die blijkbaar al beschikbaar is, ons nog niet bereikt heeft voor deze vergadering.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit voorstel aangenomen.

Dan gaan we over naar de moties. Motie 3. De VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor met stemverklaring. Wij hebben gehoord de interpretatie van de gedeputeerde Van Merrienboer en wij achten het zeer ambitieus dat hij een afwijking van maximaal 10% wenst ten opzichte van de begroting over het jaar 2018, heb ik begrepen. We hopen hem wel nog tegen te komen om daarover te spreken in 2019 om hem daaraan te houden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen met een stemverklaring. Wij snappen op zich de insteek van deze motie, maar wij zien liever met een goede en actieve planning en bijsturing en indien nodig daadwerkelijk financiële bijsturing door het jaar heen. En daarbij geldt: besteding moet geen doel op zich worden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor met dezelfde stemverklaring als D66.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor zonder stemverklaring.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de PVV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Gewoon voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Deze motie is aangenomen. Dan gaan we naar motie 4 van het CDA. De VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Wij zijn voor met stemverklaring. Wellicht is in het kader van de smart mobility en SmartwayZ hier een stoplichtmodel op van toepassing te verklaren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen met stemverklaring. De strekking van de motie ondersteunen wij, maar het mag wat ons betreft inderdaad in een andere vorm en wij noemen het dan een verkeerslichtrapportage.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen met dezelfde stemverklaring als D66.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor, met minder moeilijke woorden als de VVD.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Gewoon voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Deze motie is aangenomen
Motie 6 van de PVV over Creativity World Forum 2019. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Deze motie is verworpen. Motie nummer 8. De VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen met stemverklaring. De toezeggingen van de gedeputeerde zijn voldoende voor nu.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met een stemverklaring, voorzitter. De toezegging van de gedeputeerde is helder dat de informatie komende week komt, maar dan ware het correcter geweest dat we de informatie voor dit debat en voor de themabijeenkomst van vanmorgen hadden gehad, zodat het ook betrokken had kunnen worden in de beraadslaging en in de besluitvorming.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Deze motie is verworpen.

69/17 Statenvoorstel Verantwoording fractiebudgetten 2016

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan wij door naar het volgende Statenvoorstel. Dat is Statenvoorstel 69/17 over de verantwoording van de fractiebudgetten 2016. Ik geef het woord aan mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. De PVV is niet tevreden over het proces van de accountantscontrole op de fractiebudgetten. Dat kan beter, dat kan sneller en dat kan duidelijker. De kwaliteit van de opgeleverde producten vinden wij onder de maat. We hebben daar ook diverse malen commentaar op geleverd. Dat is een duurbetaalde accountant onwaardig. Deze accountant, die de budgetten van de fracties controleert, is tegelijkertijd de accountant die in opdracht van PS de jaarrekening van de provincie controleert. Dat is een vreemde vermenging van rollen. De PVV zou graag zien dat de opdracht voor de controle van de fractiebudgetten vanaf volgend jaar aan een andere accountant wordt gegund. Een accountant die beter geëquipeerd is om gemotiveerd opdrachten van deze bescheiden omvang uit te voeren.

Amendement A4

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 27 oktober 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 69/17 verantwoording fractiebudgetten 2016;
constaterende:

- dat de accountant van PS E&Y tevens de accountant is die controle verricht op de verantwoording van de fractiebudgetten van de fracties in PS;
- dat momenteel een uitstekend moment is om de keuze van de accountant die de fractiebudgetten controleert te heroverwegen;

overwegende:

- dat de dubbelrol waarin accountant en PS zich bevinden als het gaat om de controle op de jaarrekening van de provincie verricht en de controle van de fractiebudgetten, ongewenst is;
- dat een kleinere, meer regionaal georiënteerd accountantskantoor een meer voor de hand liggende keuze is om een controleopdracht van de omvang als die van de fractiebudgetten te verrichten;

besluiten:

in ontwerpbesluit 69/17b een punt 8 toe te voegen, luidend: ‘ 8. Voor de controle van de fractiebudgetten 2017 op zoek te gaan naar een andere accountant.’

En gaan over tot de orde van de dag.

Patricia van der Kammen, PVV Noord-Brabant”

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van der Kammen. U heeft een amendement ingediend. Dat wordt nu door de bodes gekopieerd. Ik zou willen voorstellen om even te wachten totdat u het amendement heeft en dat ook de Staten dit amendement hebben kunnen ontvangen. Ik schors de vergadering voor één minuutje.

Schorsing.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het ingediende amendement staat inmiddels op iBabs en wordt op dit moment uitgereikt. Ik kijk naar de heer Heijmans of hij nog tijd nodig heeft voor de beantwoording. Anders zou ik graag de schorsing willen opheffen en aanvangen met de beantwoording vanuit het presidium door de heer Heijmans. U heeft één minuut.

De heer **Heijmans** (presidium): Mijn lampje brandt. Ja, hij doet het, voorzitter. Voorzitter, dank u wel. Mevrouw Van der Kammen, u zegt dat u nogal wat kritiek heeft op het functioneren van de huidige accountant. U weet dat meerdere fracties die kritiek met u delen. De heer Heijman heeft zijn spreektijd ingetrokken, maar was duidelijk ook iemand die daar nogal wat kritiek op had. Die kritiek wordt gedeeld, is overgebracht aan de accountant en die zou daar zijn lering uit trekken, wat bij het presidium de overtuiging teweeg heeft gebracht dat het goed is om door te gaan met deze accountant.

U stelt in uw amendement, waar ik natuurlijk geen advies over ga geven want het is aan de Staten om over uw amendement te oordelen, dat sprake is van een dubbelrol: de accountant controleert de fracties en doet de jaarrekening. We hebben het uitgezocht op verzoek van het presidium. Die dubbelrol is toegestaan mits het niet conflicteert. Het presidium heeft in meerderheid geoordeeld dat er geen sprake is van een conflicterende situatie. Vandaar dat het presidium heeft gekozen voor het verdergaan met deze accountant en zoals u weet is dat Ernst & Young.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Kijk, het kan nou wel juridisch zo zijn dat die dubbelrol geen juridisch probleem oplevert, dat wil ik best van u aannemen. Maar u kunt zich toch ook wel voorstellen dat het niet helemaal ideaal aanvoelt. Dat ten eerste.

En ten tweede, een kleiner accountantskantoor die zou veel beter in staat zijn om een opdracht in de schaligheid waarover we het hebben uit te voeren. Daar ben ik van overtuigd. Hoe denkt u daarover?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (presidium): Ja, mevrouw Van der Kammen, ik sta hier als woordvoerder namens het presidium, dus ik voel mij niet gerechtigd om mijn mening hier te geven. Want die kan best eens anders zijn als die van andere leden van het presidium. En dat maakt deze positie voor mij een beetje moeilijk. Daarom stel ik voor dat ik zonder het advies voorstel om het amendement dat u heeft ingediend in stemming te brengen. En door mijn stemgedrag bij dit amendement zult u ontdekken hoe ik erover denk, mevrouw Van der Kammen. Dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Heijmans, namens het presidium. Ik kijk even naar mevrouw Van der Kammen of dat zij wenst gebruik te maken van de tweede termijn. Nee, geen tweede termijn.

Dan sluit ik langs deze weg de beraadslagingen en over dit voorstel zal bij de volgende Statenvergadering gestemd worden.

Stemming

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. De bel heeft geklonken. Dan wil ik graag de stemmingen aanvangen. Er wordt gestemd over de bespreekstukken waarvan de beraadslagingen voor 17.00 uur zijn afgerond.

70/17 Ontwerpbesluit Lijst Ingekomen Stukken periode 31 augustus 2017 tot en met 27 september 2017

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wij starten met de stemming over het ontwerpbesluit 70/17, Lijst Ingekomen Stukken PS-vergadering 27 oktober 2017. Wenst iemand daar stemming over? Nee. Bij

acclamatie is dit agendapunt aangenomen.

64/17 Ontwerpbesluit Notulen van de PS-vergadering 7 juli 2017

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan wij over op ontwerpbesluit 64/17, de Notulen van de PS-vergadering 7 juli 2017. Wenst iemand daar stemming over? Nee. Dan is bij dezen per acclamatie aangenomen.

50/17 Statenvoorstel Aandeelhouderschap NV Monumentenfonds Brabant

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan wij over op Statenvoorstel 50/17, Aandeelhouderschap NV Monumentenfonds Brabant. De VVD.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het CDA.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Spapens** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Roks** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit Statenvoorstel is aangenomen.

54/17 Statenvoorstel Motie M56 (Statenvoorstel 19/17) Continuering van Bijenimpuls voor Brabant

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan wij naar Statenvoorstel 54/17, Continuering van de Bijenimpuls voor Brabant. Dan behandelen we eerst het amendement A1 van de PVV, werkkapitaal meerjarenprogramma Bijenimpuls. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit amendement is verworpen. Dan gaan we over naar het Statenvoorstel 54/17 zelf. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen met stemverklaring. Het doel en de hoeveelheid middelen zijn volkomen legitiem, alleen met de uitwerking heeft het CDA moeite.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit Statenvoorstel is aangenomen.

56/17 Statenvoorstel Taakanalyse vergunningverlening, toezicht en handhaving

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan wij naar Statenvoorstel 56/17, Taakanalyse vergunningverlening toezicht en handhaving. Dan starten we eerst met het amendement A2, ingediend door de VVD en anderen. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen met stemverklaring. Wij hebben afgesproken dat we wettelijke taken structureel in de begroting opnemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen met stemverklaring. Veel overleg geweest zojuist hierover. Zeker, eerst beleid dan geld, maar voor 90% zijn het wettelijke taken. Wij vinden het belangrijke taken en wij willen

geen risico lopen op het dunner worden van de wettelijke taken, met name toezicht en handhaving. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit amendement is aangenomen. Dan het Statenvoorstel zelf. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit voorstel is aangenomen. Dan zijn we klaar met de stemming.

Sluiting

De **plaatsvervangend voorzitter**: En daarmee ga ik naar het volgende agendapunt en dat is de sluiting. Wij komen hiermee aan het einde van deze vergadering. Ik dank eenieder voor zijn of haar inbreng en de eerstvolgende Statenvergadering vindt plaats op 10 november 2017.

Ik verzoek u om uw sprekerspasje te deponeren in de opvangbus bij de bodetafel. En ik nodig u uit voor een hapje en een drankje bij de Statenlounge, wens u een fijn weekend en bij dezen sluit ik deze vergadering.

De plaatsvervangend voorzitter sluit om 19.26 uur de vergadering.